

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עו'מי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת וישב תש"פ

לוח שעורי למוּדִים לַאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ "חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב" תְּלִמִּידֵי "הַיְכָל הַקֶּדֶשׁ"

שְׁבוּעַ פְּרִשְׁת

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חֲמֵשׁ וָרֶשֶׁי עִם
							הַתְּרֻגּוֹם
							תַּנ"ךְ
							מְשָׁנִיּוֹת
							בְּבָלִי
							יְרוּשָׁלַּיִם
							תּוֹסֶפֶתָא
							מְדַרְשׁ רַבָּה
							מְדַרְשׁ תְּנַחֲמוּא
							רַמְבַּ"ם
							טוֹר
							שְׁלַחַן עֲרוּךְ
							זֵהָר
							תְּקוּנֵי זֵהָר
							לְקוּטֵי מוֹהָר"ן
							לְקוּטֵי הַלְכוֹת

רְבֵנוּ ז"ל אָמַר: מַעֲט גַם כֵּן טוֹב, עַל כֵּן רָאָה לְלַמֵּד מִכָּל שְׁעוֹר מְעַט

אוּ הֲרַבָּה כְּפִי הַפְּנָאִי.

אמר רבי נרנא כו' - כולה מפרש לה. הכא במאי עסקין? - פלוגתא דרבנן ורבי יודה בן גורא. כשבדקה - עצמה כל בנין בין השמשות. ולא ברקה חלוקה - בשני ימים אלא בשלישי, ומנחה שני גריסין. ולפי שלא ברקה חלוקה עת הנה, לא ידעה מומתין דן באין, יפקיף יש לחוש שגא בשני בן השמשות ראתה, ואז אחת ביום ראשון

ואחת בין השמשות של מחר - הדחו להו
שאל רבי יודותי בין השמשות רבי יודה -
ביבמה מילוקין? חצי היתולין ולא חבסין
החתוקין ושעורו - חצי מינן, ולר' יוסי -
כרתי עין, וחסוף היום הוא. זה נכנס לזה ויזא.
והא ברקה בבין השמשות רבי יודה -
הלך לא ראתה אתה מן בין השמשות.
שבת לחמה שני ימים. ספק הוא -
דיחישין שגא לאתר שילוק ידית בבין
השמשות רבי יוסי הוא, והוא עולה לשני
ימים, והו' ולו' שלשה ימים ריפוס. ולרבנן
לילה גאון ואפילו הוא - לא הו' ולו' שלשה
ראיות. אילמלי ידית בעיניה - באותו מקום.
כל בין השמשות - רבי יודה, יפה אתם
אמרם - לרבנן, דלא חישי, כיון דכל בין
השמשות רבי יודה לא חזיא. אמר עב
שילוק ידית ראתה - דהא בין השמשות רבי
יודה שריק הוא. נרנא דבי ר' יודה -
דיחישין שגא איתיה. ומתקאמר כפי בוא
סבירא לר' יודיתי ברבא, אבל כשבדקה - לא
סבירא לר' חותיה, מכלל דרבי יודה בן גורא
- אפילו בדקה נמי חישי, ומאי לא ברקה?
אז ינטא: הכי קאמר רבי רואה אתה את רבי
רבי יודה בשלא ברקה ברבי יוסי, ואף על
גב דברקה שיהיה יודה, דאיכא לספקי
השמשות רבי יוסי. ודלא אתי רואה את רבי
כשבדקה בשניהם. מכלל דרבי יודה אפילו
בדקה בתרייהו - חישי, הא דאי בין
השמשות לא חזיא, ואין לך לחלוק ראה אתה
שלתים אלא פשיטא איתיה ברקה - לא
ולא בהא, החוששת שגא ראתה בבין
השמשות רבי יודה. אבל ברקה - ברבי
יודה - אין את רואה את רביו לחוש
לדבא. אלמא - קסבר רבי בין השמשות רבי
יוסי - לילה הוא, והראיה שבה איתיה עולה
שלתים. אי נימא כשבדקה ברבי יודה לא
ברבי יוסי - וקאמר רבי: בון את רואה את
דבריהם דלא חישינן, אבל לא ברקה לא בון
ולא בון - חישינן. מכלל דרבנן, דאנא סבירא
לו דחשיא. מכלל דרבנן אף על גב דלא ברקה
לא בתא ולא בתא לא חישינן, וכן ברקה -
וש לחוש לראית בין השמשות המתחלקת
שלתים. אלא פשיטא - דנרנא בון חבסין
כשבדקה כשבדקה רבי - שברקה בשניהם
קאמר, אבל באחד מן קאמר איתיה נמי לא
חישי - איני רואה רבייהם. דכין דלא ברקה
ברבי יוסי - יש לחוש לראית בין השמשות
אלמא, לרבי ספקא הוא כו'. הכי קאמר - האי
"נרנא" דקאמר רבי, לאו לשעמה דנפשיה

אמר רבי: נרנא דכרי רבי יהודה בן אנא - בשלא
ברקה, ודכרי חכמים - בשבדקה. מאי ברקה ומאי לא
ברקה? אמר רבא, אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי
וקאמרו: הכא במאי עסקין? כגון שבדקה עצמה ולא
ברקה חלוקה, ואף עצמה לא ברקה אלא בין
השמשות רבי יודה, ובבין השמשות רבי יוסי לא
ברקה. דרבנן סברי בבין השמשות רבי יוסי - ליליא
הוא, והא ברקה בבין השמשות רבי יודה. ורבי יוסי
למטמיה, דאמר בין השמשות פסקא הוה. אימאן להו
אנא: אילמלי ידית בעיניה כל בין השמשות - יפה
אתם אמרית, עכשיו - שגא עם סלוק ידית ראתה?
ואמרו ל: פי קאמרין - ששנתנה ידית בעיניה כל בין
השמשות. אמר רבי: נרנא דכרי רבי יהודה בן
אנא בשלא ברקה. מאי "לא ברקה"? אילמא
דברקה ברבי יודה ולא ברקה ברבי יוסי,
מכלל דרבי יודה סבר אף על גב דברקה
בתרייהו - חישינן? הא ברקה? אלא פשיטא -

ברקה ברבי יודה כו' - ואם תאמר: דלמא אבל ברקה ברבי יוסי ולא ברקה ברבי יודה - לא חישינן, ובין השמשות רבי יודה ימנא וזא: וש לומר: דבא רבי יודה בן גורא מודה דלא חישינן, כיון דברקה ברבי יוסי.
חכמים לא נחלוכו בו' - בכמה זוכתין משני בן דבא, אבל פירק "והיה" (בבא מציעא נה.ג.) גבי "והוא ומשערי" ופירק "כל הבשר" (חולין ט.א.) גבי "אמר: לטחור" לא משני הכי, מיהו שכיול לישב בענין אחר בהנהגה מעטת. ומה אילו נדה שלא הפרישה - ואם תאמר: דברקן בתרא (סו.ג.) ולקמן אמר רבי יוסי: גופיה דדיא בחוקתה יש לומר: דהתם מיירי בשבדקה יום שני או יום שלישי ומצאתה סתרה, פשקא. והכא - מילא ברקה. אי נמי, הכא מיירי בשבדקה שחיתין של בעיני, ומצאתה טמא.
מכלל דרבי יודה בן גורא סבר ברקה ברבי יודה ולא ברקה ברבי יוסי.
חוששת - והשתא הוה מבי למפיק: אי השמיה דרבי יוסי קאמר. והא תאמר: ואימא, מכלל דרבי יודה בן גורא סבר דברקה ברבי יוסי נרנא אינה חוששת, ורבי סבר חוששת, כיון דלא ברקה ברבי יודה. ובין השמשות רבי יוסי מישך שיך ברבי יודה, כדאמר בסוף. והשתא לא הוה צריך למימר: הרי נתא אילמא רבי יודה ברבי גורא, ויש לומר: דאמא דברייא דלעיל, דמיירי רבי יודה בן גורא כשבדקה ברבי יודה ולא ברקה ברבי יוסי.
עצמה וקדשים

דלא ברקה לא ברבי יודה ולא ברבי יוסי, אכל ברקה ברבי יודה ולא ברקה ברבי יוסי - לא חישינן. אלא פשיטא ספקא הוה. אימא ספקא "דכרי חכמים בשבדקה". מאי "ברקה"? אילמא ברקה ברבי יודה ולא ברקה ברבי יוסי, מכלל דרבנן סברי אף על גב דלא ברקה בתרייהו - לא חישינן, הא לא ברקה! אלא פשיטא - דברקה בין ברבי יודה ובין ברבי יוסי, אכל ברקה ברבי יודה ולא ברקה ברבי יוסי - חישינן. אלא פשיטא ברבי יודה ולא ברקה ברבי יוסי - לרבי ספקא הוה. קשיא דרבי יודה ולא ברבי יוסי, שאף חכמים לא נחלוכו עליו אלא דברקה ברבי יודה, ולא ברקה ברבי יוסי. אכל היכא דלא ברקה כלל - מורו ליה. וימניהו: דרואה פתם, לראיה מרובה חוששת, לראיה מועטת - אינה חוששת, זו דכרי רבי יודה בן גורא שאמר משום רבי יוסי. אמר רבי: אני שמעתי מפיך שאתה זו ואתה זו - חוששת, וכן הפעם הזה אמר ל: וזה אילו נדה שלא הפרישה כשהיה מן המנחה ולמעלה - לא היהא פחוקת ממאה? ונרנא דרבי בשבדקה, מאי ברקה? אילמא ברקה ברבי יודה ולא ברקה ברבי יוסי, מכלל דרבי יודה בן גורא סבר, אף על גב דלא ברקה ברבי יודה ולא ברבי יוסי, מכלל דחישינן? והא לא ברקה! אלא פשיטא - דברקה בין ברבי יודה ובין ברבי יוסי, מכלל דרבי יודה בן גורא סבר: ברקה ברבי יודה ולא ברקה ברבי יוסי - לא חישינן, אלא פשיטא: בין השמשות רבי יוסי לרבי יודה בן אנא - ליליא הוא. קשיא דרבי יודה בן אנא דברקה ברבי יוסי, הכא - דברקה נמי ברבי יודה וברבי יוסי. אלא ברבי יודה ורבי יוסי ואלויא דרבי יודה בן אנא, האי תנא סבר: שלים בין השמשות רבי יודה ורבי יוסי.

קאמר, דתקוה מניה: מתקאמר "בון את רואה את רבי וז, ובון את רואה" - מכלל דאינהו בתרייהו פליגי. ותקשי לך: אלא רבי לפרושי פלוגתיהו אתא לשמעיהו, במאי פליגי? והכי קאמר נרנא רבי רבי יודה לחכמים, ונודיע לו דחישינן - כשלא ברקה לא בהו ולא בהו. שדברי חכמים - כשבדקה באחד מנדי, דקסברי בין השמשות רבי יוסי - לא חישינן. והא רבי יוסי לשעמה, דאמר ספקא איהו. והלכך ענין חוששת בראית בין השמשות. לראיה מועטת - פליגי בשעורות. מננו - מדברי יוסי. שלא הפרישה במנחה - כשבשני בילין ברקה בין השמשות. לא תא תחובת מומא - ואינה נחלוקה ליה. ואף על פי שהפרישה מעולה שריה, אלמא משרתתה הוא כל היום בחוקת חזרת רואה עת גמר היום. אף לו. והאילו ולא ברקה בין השמשות שלם, אימא למיחש דרבנא סבר, בין השמשות ראתה, והיא עולה לשתי ראיות. ומאי ל' רבין' - כשבדקה - בין השמשות שלם. וזו לא חישינן. ובשלא ברקה, אינו חולק עליו. קשיא רבי יודה ארבי יוסי, דלא סבירא ליה בין השמשות רבי יוסי - ספקא הוא. כשלא בלא רבי - אי לא פירש רבי פלוגתיהו, בין לעל בן האב, לא הוה קשיא רבי יודה ארבי יודה. והתם דברקה בו'. אלא ברבי - מבי אתא רבי לפרושי פלוגתיהו, ולא מתוקאמן לן אלא דפרושה, דלרבי יודה דלעיל ספקא הוא, והבא מתיהו דליליא הוא - קשיא.

עצמה

1 קדשים - פירש קונטרס: עצמה - לטרוחה. וזממה: אמאי אינערוך למתני
 2 קדשים, ובל שכן הוא? ויש עומה: גושמו רבי שמעון בן אלעזר נקטיה. ומסיק
 3 דאפילו קדשים אינה מטמאה. אי נמי: תבא קדשים לגלוי דרעמא אף לטרוחה. ומידי לישנא
 4 דרעמא לא משמע לטרוחה. ועת קשה לרבי שמעון בן אלעזר: אבתי וחי בתחמא תמור
 5 מראייתה. דהא איתו פניה אמר בכנסת דתולה
 6 בראיית יומי. אבל תבא מטמאה ביום שלפני
 7 הראייה - טמאה למפרע, ומקולקלת למניניה
 8 משעת כבסו תראה לפרע: דרעמא - היינו
 9 משקולקלת למניניה משעת כבסו. ורבי שמעון בן
 10 אלעזר פליג אתרתיידה: דאינה מקולקלת למניניה,
 11 ולא מטמאה קדשים אלא מעת לעת. דהא וקאמר
 12 רבי שמעון בן אלעזר בכנסת דתולה בתחמא בראייה - לאו
 13 יומי. דהא תבא דאתמול לא תליא בראייה - לאו
 14 משום שהיא מקולקלת בתחמא דאתמול משעת
 15 כבסו, אלא על ידי ראייה דהשתא, ותבא דאתמול
 16 היא מקולקלת - ולא ידעא אי מניא מחיים א
 17 מכתם. ואם אתמה: אבתי תחמא תמור מראייתה.
 18 דבכנסת - היא מקולקלת למניניה מעת לעת,
 19 אבל בראייה, אף על גב דלקדשים לטרוחה
 20 מטמאה מעת לעת. מבל מקום אינה מקולקלת.
 21 דמנהג מיום שראתה ויש לומר: דלא היש רבי
 22 תבא בן אלעזר לא שלא ידע בתחמא תמור
 23 מראייתה כנסת למטמאה ויתר מעת לעת.
 24 איפוך - פירש הקונטרס: נראין דרבי מדרבוי.
 25 אי נמי: איפוך, שהוא מנוחה ואני מתקנה,
 26 דחממתי עדין.
 27 שהוא מתקן הלבנותיה ליד זבה - פירש
 28 הקונטרס: ולרבי שמעון אם אראה
 29 בשמיני ותשעי ושעירי לבתמה - לאו היא זבה.
 30 ולרבי דתולה בתחמא בראייה - הוא זבה. ואין
 31 נראה: ולרבי שמעון נמי היא מקולקלת למניניה.
 32 כדפרישתי לעיל. ואורכרי, רבי שמעון תמור
 33 טפי, שנטמא מניצאת הכתם מעת לעת. ומה
 34 שפירש נמי ולרבי כנסת בשבועי לבתמה.
 35 ומשמשת - אין נראה לחקל כולי האי, ולא תלין
 36 בתחמא בראייה. וראה פירושו רבינו גונבאל
 37 בשבועי בראיית ביום הראיה. לרבי דתלי בתחמא
 38 כל מעת לעת בראייה - היא מקולקלת לא מעת
 39 לעת. דהיא כאילו אראה שני ימים. וים הראיה
 40 יום שלפני. ואם אראה גם למחר - היא זבה
 41 אם עובדת בימי זובה. ולרבי שמעון, דלא תלי
 42 אלא יומי - אם כן לא חשבוין כאילו אראה
 43 אתמול, ולא תעלה תבא. ושיראה עדי שני ימים.
 44 דהיינו: רבי שמעון מתקנה, ורבי מעוטה, דרבי
 45 שמעון מילק טפי. ומידי: אם אראה היום ואתמול
 46 ומנצא בתם - רבי שמעון תמור, כדפרישנו.
 47 צריכה חסכת טרוחה - פירש הקונטרס: צריכה
 48 בדיקה בשבועי לבתמה, כדי
 49 לטבול בערב. ופירש: ולרש לקיש, אם בדי
 50 בשבועי לבתמה. ונליא דעתה דתחמא מראייתה הוא, אבל לא בדיקה מונהג מן הראייה -
 51 פירש לפי שיטתו, אין נראה. דאין לל טבול בליל שמיני לבתמה. דרבי לא אמר שתולין
 52 בתחמא בראייה וראי אלא ספק, כדפרישתי. ותו: וזכי מנוח מוכא דבכתם צריכה בדיקה
 53 בשבועי, דשאני תבא שראתה ראייה דראתו ותו: אדרבה, מהקאמר רבי יוחנן אף על פי שלא
 54 צריכה חסכת לבתמה לניצאת לערב, אם כן אינה צריכה בדיקה ונראה לפרע: צריכה חסכת
 55 טרוחה בין כבסו לניצאת הכתם - דלמנא לא דהילי רבי בתחמא בראייה ולא מטמא משעת
 56 כבסו, דהיינו כשבדיקה בין כבסו לניצאת הכתם. וקאמר רש לקיש: דהוא שבדיקה - פירוש:
 57 סמוך לניצאת הכתם. ורבי מעת לעת. אבל אם יש מעת לעת מנדיקה בלתי צריכה הכתם -
 58 שנטמאין לא למפרע עד שעת הבדיקה. ורבי יוחנן אמר: אף על פי שלא בדיקה - פירוש: סמוך,
 59 אלא יש מעת לעת בין בדיקה למניצא. אפילו בליל חלוני הכתם בראייה, כיון שדעתה כיבוס
 60 ליכא, מעת לעת נמי ליכא. אלמא לכולי עלמא צריכה חסכת. דנראין דהא לומר ולרבי יוחנן
 61 'אף על פי שלא בדיקה כולל' קאמר, וכולי האי לא הוה פליג רש לקיש.

והדר - מתודה דרבי יוסי, וספקא הוא. מישך שיך דרבי יודיה - ומובלע הוא בתוך
 של רבי יודיה, וכיון דלדידיה בעינן כל בין השמשות דרבי יודיה - דרבי בדיקה
 בשניהם. מפמאה עצמה - הוראה תבא מטמאה עצמה לטרוחה וקדשים. לפיכך -
 עד שעת הכבסו. חמור מראייתה - למפרע: דלראייתה - לא הוי אלא מעת לעת,
 ותחמא - עד שעת הכבסו. וזא מטמא בו -
 דהא מודה רבי שמעון בן אלעזר בקדשים
 דנטמאין למפרע עד שעת הכבסו. ראיה
 בתם ואיך כך ראיה דם - חות מעת לעת.
 תולה בתחמא מראייה - ואמרינן: האי בתם
 דם נדה זה הוא, וטרוחה מלטמא עד
 שעת הכבסו, אלא משמאנו ולחבא. וימי -
 אם אראה בו ביום - תולה. ואם שקעת תמה,
 אף על פי שראתה בתוך מעת לעת - אינה
 תולה. שהיא מתקנה - מקל עליה, וכיון
 דכתמא נהוה - נראין דרבי המקיל. ולקמן
 פריך: עותי מעותה לך, דהא רבי שמעון בן
 אלעזר תמוראי איפוך - ואמאי: נראין דרבי
 מדרבוי. הוא מתקן הלבנותיה ליד זבה -
 לענין זבה הוא מקל, ולדידיה, היבא ולא
 חויה בו ביום - לא תלין בתחמא בראייה,
 ומנהג ימי נדה מיום ראיתה, ואין ימי זבה
 מתחילין עד יום שמיני דלראייה לרבי, מנהג
 מיום מניצאת הכתם. ואף איתיה לטבול ליל
 שבועי לבתמה, אם פסקה, ומיום שמיני
 לבתמה חזי ימי זוב. ומנצא רבי תמור לענין
 זבה, רבי חויה בשמיני לבתמה - אמרינן: רבי
 זבה הוא, וצריכה לשמור תשעי, וים כנגד
 יום. ואם תראה שנים עמו - תהא זבה. ולרבי
 שמעון, סוף נדה הוא, ולא מניא שומר. ואי
 הראה שנים עמו - לא תהיה זבה. מנצא אני
 מביאה על ידי כתמה לזיבה, אבל איזו - לא.
 צריבין חסכת טרוח - בשבועי, לטבול בערב.
 צריכה לבדוק בין השמשות לחסכת טרוחה
 או לא. ומנין - טעם אחרת. לחסכת טרוחה
 וירא לרבי אסי. דהיינו וקאמר - דך מלחא
 דרבי ומפשי עלה. אמר רש לקיש: דהא
 שבדיקה בין השמשות ולשבועי לבתמה,
 לחסכת טרוחה, אבל לא הפרישה טרוחה -
 נליא דעתה, דמיום ראיתה נקטה מניצא
 דידיה. והיא גרמה לעצמה להבדיל תחמא
 מראייתה, ותחמא מטמא למפרע מיום לבישת.
 ורבי יוחנן אמר: אף על פי שלא בדיקה. דכיון
 ויכולה לתלות - אמר בגלילי דעתה תליא
 מלחא, אבל מפסא בתבי. אמר רבי יודיא
 לרבי אסי - מדפליגי רבי יוחנן ורש לקיש
 לענין תליא בדיקה ולא בדיקה, מכלל דאורחא
 הוא לבדוק ביום שבועי לבתמה לחסכת
 טרוחה. שיפכך - דרשנו: משנתה הוראה יום
 אחד עשר בין השמשות - וספק יום הוא. והוי
 דם זיבה. או ספק לילה, ותחלתו נדה. תחלת נדה וסוף נדה כ"ב - ובגמרא פריך:
 תחלת נדה וסוף זיבה היא, והיא טוטה, ובעל כרחה תשב שבעה. ואם ראה לטוף
 שבעה יום אחד - נמזיר עליה. לומר: ראה ראשונה סוף זיבה הוא, והשתא היא
 תחלת נדה, ותשב שבעה. ואם שלשה טרוחא - נמזיר עליה, לומר: ראייה ראשונה
 תחלת נדה הוא, וצריכה שבעה נקיים. ולא תשב ארבעה וכן. וקן שלש
 היא מקולקלת. ותקנהא דכרמש בערבין (כ.א.). וים אביעני לרבי יום שמיני ללית
 נקבה בין השמשות לבין - כלומר, באיזה מאלו שחראה בין השמשות - דהוי היא
 יום שמיני. וכן לעולם, עד שתפוסק כדי שיעור המפורש לה בערבין. ולא השוותה
 את הטוטה, כיון שאי כולא שפך הספק. באו ותקני את הפקוחות - דהוראת
 בשעה הראיה, וצריבין אנו לחקן פתוחין ולפרש ימי שימורן ותשימשן, כדמפרש
 כברייתא בגמרא.

והדר - מתודה דרבי יוסי, וספקא הוא. מישך שיך דרבי יודיה - ומובלע הוא בתוך
 של רבי יודיה, וכיון דלדידיה בעינן כל בין השמשות דרבי יודיה - דרבי בדיקה
 בשניהם. מפמאה עצמה - הוראה תבא מטמאה עצמה לטרוחה וקדשים. לפיכך -
 עד שעת הכבסו. חמור מראייתה - למפרע: דלראייתה - לא הוי אלא מעת לעת,
 ותחמא - עד שעת הכבסו. וזא מטמא בו -
 דהא מודה רבי שמעון בן אלעזר בקדשים
 דנטמאין למפרע עד שעת הכבסו. ראיה
 בתם ואיך כך ראיה דם - חות מעת לעת.
 תולה בתחמא מראייה - ואמרינן: האי בתם
 דם נדה זה הוא, וטרוחה מלטמא עד
 שעת הכבסו, אלא משמאנו ולחבא. וימי -
 אם אראה בו ביום - תולה. ואם שקעת תמה,
 אף על פי שראתה בתוך מעת לעת - אינה
 תולה. שהיא מתקנה - מקל עליה, וכיון
 דכתמא נהוה - נראין דרבי המקיל. ולקמן
 פריך: עותי מעותה לך, דהא רבי שמעון בן
 אלעזר תמוראי איפוך - ואמאי: נראין דרבי
 מדרבוי. הוא מתקן הלבנותיה ליד זבה -
 לענין זבה הוא מקל, ולדידיה, היבא ולא
 חויה בו ביום - לא תלין בתחמא בראייה,
 ומנהג ימי נדה מיום ראיתה, ואין ימי זבה
 מתחילין עד יום שמיני דלראייה לרבי, מנהג
 מיום מניצאת הכתם. ואף איתיה לטבול ליל
 שבועי לבתמה, אם פסקה, ומיום שמיני
 לבתמה חזי ימי זוב. ומנצא רבי תמור לענין
 זבה, רבי חויה בשמיני לבתמה - אמרינן: רבי
 זבה הוא, וצריכה לשמור תשעי, וים כנגד
 יום. ואם תראה שנים עמו - תהא זבה. ולרבי
 שמעון, סוף נדה הוא, ולא מניא שומר. ואי
 הראה שנים עמו - לא תהיה זבה. מנצא אני
 מביאה על ידי כתמה לזיבה, אבל איזו - לא.
 צריבין חסכת טרוח - בשבועי, לטבול בערב.
 צריכה לבדוק בין השמשות לחסכת טרוחה
 או לא. ומנין - טעם אחרת. לחסכת טרוחה
 וירא לרבי אסי. דהיינו וקאמר - דך מלחא
 דרבי ומפשי עלה. אמר רש לקיש: דהא
 שבדיקה בין השמשות ולשבועי לבתמה,
 לחסכת טרוחה, אבל לא הפרישה טרוחה -
 נליא דעתה, דמיום ראיתה נקטה מניצא
 דידיה. והיא גרמה לעצמה להבדיל תחמא
 מראייתה, ותחמא מטמא למפרע מיום לבישת.
 ורבי יוחנן אמר: אף על פי שלא בדיקה. דכיון
 ויכולה לתלות - אמר בגלילי דעתה תליא
 מלחא, אבל מפסא בתבי. אמר רבי יודיא
 לרבי אסי - מדפליגי רבי יוחנן ורש לקיש
 לענין תליא בדיקה ולא בדיקה, מכלל דאורחא
 הוא לבדוק ביום שבועי לבתמה לחסכת
 טרוחה. שיפכך - דרשנו: משנתה הוראה יום
 אחד עשר בין השמשות - וספק יום הוא. והוי
 דם זיבה. או ספק לילה, ותחלתו נדה. תחלת נדה וסוף נדה כ"ב - ובגמרא פריך:
 תחלת נדה וסוף זיבה היא, והיא טוטה, ובעל כרחה תשב שבעה. ואם ראה לטוף
 שבעה יום אחד - נמזיר עליה. לומר: ראה ראשונה סוף זיבה הוא, והשתא היא
 תחלת נדה, ותשב שבעה. ואם שלשה טרוחא - נמזיר עליה, לומר: ראייה ראשונה
 תחלת נדה הוא, וצריכה שבעה נקיים. ולא תשב ארבעה וכן. וקן שלש
 היא מקולקלת. ותקנהא דכרמש בערבין (כ.א.). וים אביעני לרבי יום שמיני ללית
 נקבה בין השמשות לבין - כלומר, באיזה מאלו שחראה בין השמשות - דהוי היא
 יום שמיני. וכן לעולם, עד שתפוסק כדי שיעור המפורש לה בערבין. ולא השוותה
 את הטוטה, כיון שאי כולא שפך הספק. באו ותקני את הפקוחות - דהוראת
 בשעה הראיה, וצריבין אנו לחקן פתוחין ולפרש ימי שימורן ותשימשן, כדמפרש
 כברייתא בגמרא.

1 **גמרא** שומת נענה - בתמידה. תראי - לפרשי "פקותו דמתנין קאתי. אם אחד פמא
 2 וים אחד חורו - כל ליהודי. וקמריי בשרואה בום. משמשת שמיני - ליום שראתה בו ראייה
 3 ראשונה. שדרי טהרה חות. שדרי בשביעה לערב טבלה, ולא ראה עד תשיעי. הלכך,
 4 משמשת שמיני שלם לילה וים. ולילו קמו - ליל אחריה נגדה תשיעי. וארבעה לילות מתוך
 5 ששבתת יום יום - לראייה ראשונה. שדרי אשה

6 **שומת ניהוה? סועות ניהוה! אלא תני סועות.**
 7 **דתיני:** יום אחד קמא ויום אחד מהור - ממששת
 8 שמיני ולילו עמו, וארבעה לילות מתוך שמונה עשר
 9 יום. ואם היתה רואה מקצרב - אינה משמשת אלא
 10 שמיני בלבד. שני ימים קמאין ושני ימים מהורין -
 11 משמשת שמיני, ושנים עשר, וששה עשר, ונשמים.
 12 והשמש נמי בחשורו אמר רב שיש רב שיש, זאת אומרת,
 13 בעי שמיור, עשירי מיתא בעי שמיור. שלשה ימים
 14 קמאין ושלשה ימים מהורין - משמשת שני ימים,
 15 ושוב אינה משמשת לעולם. ארבעה ימים קמאיים
 16 מהורין - משמשת שלשה ימים, ושוב אינה משמשת
 17 לעולם. ששה ימים קמאין וששה ימים מהורין -
 18 משמשת המשה ימים, ושוב אינה משמשת לעולם.
 19 שבעה ימים קמאין ושבעה ימים מהורין - משמשת
 20 רבעי מיתא, מתוך עשרים ושמונה ימים. שמונה ימים
 21 קמאין ושמונה ימים מהורין - משמשת שלשה עשר
 22 יום מתוך ארבעים ושמונה. הרי ארבעים הווי אמר
 23 רב אדא בר רבאקה. זאת אומרת: ימי נדתה שאין
 24 רואה בהן - עלוין לספרת וכתה. דאיבעיא להו:
 25 ימי ארבעה

6 זל תהא זבה לעולם, שאינה רואה שלשה
 7 רוצפין. וכשואי רואה תשיעי - תהא מותרת
 8 עשירי, ותמשך בלילה. ותמשך באחד עשר
 9 ותשמונה שני עשר, ותראה בלילה - הרי
 10 שנים. ותראה בשלשה עשר, ותשמונה ארבעה
 11 עשר, ותמשך בלילה - הרי שלשה. ותראה
 12 תשיעי עשר, ותשמונה ששה, ותמשך לערב
 13 - הרי ארבעה. ובשבעה עשר תראה. ותשמו
 14 שמונה עשר - הרי כלו שמונה עשר, ולא ששה
 15 אלא ארבעה לילות לבד שמיני ולילו, ותשמש
 16 אחרין אינו בתוך שמונה עשר. ולמחר בתשעה
 17 עשר כשתראה - תהא תחלת נדה. שדרי שלמו
 18 אחד עשר שבת ברה לנדח, וחזרת למנהיג
 19 שאמרנו. ואם היתה רואה - בכל הימים התמאם
 20 מבערב. אינה משמשת אלא שמיני - שלם לילה
 21 ויום. אבל לא ליל אחד - שדרי תראה בו
 22 ותהא טמאה. וארבעה לשמור עשירי. ולבלול לא
 23 תטבול - שדרי רואה. וכן עד סוף שמונה עשר,
 24 שהן שמונה עשר עם ימי הנדות. ובתשעה עשר
 25 ותהא תחלת נדה. ותחזור למנהיג ותשמש
 26 וימינו. וכל עלמס. שני ימים פמאם בו - כלאל
 27 דמילתא: כל ימים דלקמן, עד סוף פריקין -
 28 כשרואה מבערב. משמשת שמיני - שדוא משני
 29 ימים וחסוריים, ששבעי ושמיני וסורין הן. ואל
 30 השביעי, מגדלת, וטבלת לערב. ומשמשת
 31 שמיני שלם. ולערב תראה, שדוא תשיעי, וכן
 32 עשירי. ותשמונה אחד עשר יום אלא שני ימים.
 33 וטבלת לערב ומשמשת שנים עשר שלם, ותראה
 34 שלשה עשר וארבעה עשר, ותהא שומרת תראה

35 עשר, ותשמש ששה עשר. ותראה שבעה עשר ושמונה עשר, ותשמונה תשעה עשר. וקסבר:
 36 כשראה יום אחד עשר - אסור לישב למחר. ולקמן פריך: ותשמש בשמיני, והדא רבא לוח
 37 ימים שצריכה שומרת לטבול מיום משמשת. וטבולתה יום. וטבולתה יום. וטבולתה יום. וטבולתה יום. וטבולתה יום.
 38 היא תחלת נדה, וחזרת למנהיג ון שאמרנו. ותשמש בתשסר - דקימאין בן פרקן אחריהן (נדה
 39 עבא). יום אחד עשר לימי זבה. לא בעי שמונ ים כנגדה. וזו למת משורת תשעה עשר
 40 כשביל שמונה עשר, שדוא סוף זבה? נרין - דתנן בפרק "תינוקת" (סם): הוואה יום אחד
 41 עשר, וטבלת ליום ולשמונה ראתה בו ביום - היא תחלת נדה. ורין
 42 שלא המתין יום זה. ומתך ברייתא דקתי "ומשמשת יום עשרים, ולא יום תשעה עשר"
 43 לעולם דאסור ליהות נרין ולשמש ביום שנים עשר עד הוואה באחד עשר. רב איש אמר
 44 אשכחתי אבא אסור. דהוא דתני "אסור" - משום שראה יום עשירי. רדאזו בעי שמונ
 45 לפיכך חשב תשעה עשר וטבולתה, ויהא שמונ ליום שבעה עשר. שדוא עשירי לימי זבה.
 46 שמונ לא הוי אלא יום נדוה, ודכד נפקא לך: "יהיה" - מלמד שספרת יום אחד לאה.
 47 וספרה לא הוי אלא יום טהור. משמשת שני ימים - אחד עשר ושנים עשר. שדשמני
 48 ותשיעי מתוך עשר שבין נדה לנדחה. ועשירי, ומשמשת רואה לא, וטבולתה משמשת לעולם
 49 - שדרי תהא זבה בשלשה עשר וארבעה עשר וחמשה עשר, וצריכה לשמור שבעה נקיים,
 50 והיא לא ראה שבעה נקיים לעולם. יום אחד - שמיני, וכולה ברייתא: שדוראה בערב
 51 רביע מית מתוך עשרים ושמונה - שבעה ימים שארש שבעה הנמאם של נדה - היא
 52 משמשת, ובשבעה השלישים - הוא זבה. וטבולתה אחרינים - הן יום אחד.
 53 עשרים ושמונה. ויום עשרים שתחלת תהא תחלת נדה. ונמצאת משמשת רבעי מיתא.
 54 ולאכינקט עשרים ושמונה, מפני שתחלת נדתה של זו מעשרים ושמונה לעשרים ושמונה.
 55 חמשה עשר יום מתוך ארבעים ושמונה - כל שמונה הראשונים. השמיני ימי זבה
 56 ומשמונה השנים - תשמונ יום לשמיני שלפניו, ותשמש שבעה. הרי ששה עשר שעברו
 57 עליה. ותראה שבעה ימים זבה. ושמונה השלישיים - שנים מתוך יום זב. והתשעה
 58 תחלת נדתה ושמונה הברייעים, סוף טהורים - הרי ארבעים ושנים שבעת ימי נדה,
 59 והשבעה השמש. ושמיני נרורו ארבעה יום מימי זבה. שמונה החמישים - הן יום אחד וזבה משלשה ראשונים, ושמונה
 60 מתוך ארבעים ושמונה. ויום ארבעים ותשעה כשתראה - תהא תחלת נדה, ותחזור למנהיג שאמרנו. ארבעים הווי - קסבר
 61 היה שמונה הארבעים שבת בן בוק, וכן אמר אבא ארבעה ימים וארבעה אחרינים מימי נדה. וימדו תחלת נדה היו, כל
 62 דך ראייה הישבה אחרינים הרבויין לנדח - יעולו שמונה טהורים אחריהם. לא יעולו שלשה ראשונים לימי ספרתה, פלו
 63 עליון לספרתה הלכך. אין כאלו אלא חמשה לספרתה. וטבולתה יום ארבעים ותשעה - סותרה. וכן כל שמונה השביעים, (יום
 64 ויום) שיעוד יום ששים וששלה ושלמי ימי ספרתה.

35 זה דאם, בן תקשה ליה רישא. דקתי "משמשת רבעי מיתא מתוך עשרים ושמונה, הלא שבעה
 36 שלישים שחן קמאין, וזו ארבעה ימים זבה ולששה ימימי נדה, ואם בן משמשת ליום טהורין
 37 שאחרים - לא יעולו לספרת זבתה, אלא אחורו ולחלה משמשתים ושמונה ושמונה,
 38 אדאורה לשמש שבעה ימים טהורין של עשרים ושמונה שנים; ועוד קשה: דמשמע דאיזה
 39 הני "ומשמשת ארבעה עשר, הרי נהא ליה. והא עד ששים ושלשים יום לא יעולו לא שבעה
 40 לספרתה. כפישיש שדו, ואם בן, היאך חזרת לחלה מארבעים ושמונה לשבעה ושמונה?
 41 לכן נראה דכפי פירושה: הני ארבעה עשר הווי. בשמונה ברייתא שמונה משמשתים ארבעים. דהא
 42 שמונה שלישים שדו נמאם, הדי שנים בימי זבה והשעה אחריהן ימי נדה, ויום ראשון
 43 מרביעיות שחן טהורין - לא תשמש, דהדי שבעה ימי נדה. ויום שני - אמר בן תשמש. לרב
 44 אשכחתי רדמי לעיל. עשירי עשר שמונה. והרי יום שני היה שמונ ליום שבעה עשר. שדוא עשירי.
 45 ויום ראשון, אף על גב דטהור היו סבר המקשה דלא הוי שמונ, כיון דהוי מימי נדה, וימים
 46 שדאי נדה נגדוה - אין עליון לספרת זבה קטנה. אבל מיום ארבעים ושמונה לא פריך, דכיון
 47 דאינה נדה נגדוה עד שתספור לשבעה נקיים - ערקן לה שפיר לכולי עמא, אף על פי שן
 48 ראויין ליה נדה. ולכן נתן רישא דמשמשת רבעי מיתא מתוך עשרים ושמונה. ומה
 49 שפרש רש"י דעד ששים ושלשה לא ישלמו ימי זבה, נראה דלא דק. דאינה טבולת עד ליל
 50 שמונה, שדרי שמונה ימים שביעיים הם ששים ימי זבה ושני ימי נדה, ומביניהם וחסוריים וכן
 51 שבעה ימים נדה ושלשה ימי זבה, ותשיעיה הנמאית - כל שמונה ימי זבה, ותשיעיים -
 52 חמשה ימים נדה. ולמא - דמשעה תולדמי נדה ושלשה ראשונים - אמר בן לרבינום דהפסק
 53 דימי לידתה שאינה ראה בוק, אין עליון לספרת זבתה (הוא חרין), ולפירושו ישיי דימים
 54 הראויים לימי נדה אין עליון - אין תקנה לנשים בזה הווי, דהוי כלתון ספק זבות, והריבית
 55 שבעה נקיים. ודמא דקמי מימי לידתה עליון לימי ספרתה. ולרבינו הם ימי נדה חרוקא אין
 56 עליון, אבל מימי אחריהן - עליון שפיר.

אלא

64 ויהי
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73

64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73

נדה. פרק שישי - בא סימן דף נד עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" תוספות

אלא שמע מינה גולין שמע מינה - וטעמא דרב הונא בריה דרב יהושע, אף על גב דהוי ספק ספקא, מכלי מוקא אי בעלמא אי עולין - הכא נמי יהוה לן למגור, אטו בעלמא. וכן למאה וכן לאף - ימי שמושה בימי ויבתה. דמאחר שבעת ימי נדה, כל הימים שראה, אפילו מאה או אלה, מקור "ימי ויבתה", עד תספור שבעה נקיים.

ימי לידה - כגון ילדה בובו ופסקא מיד. הכי רבינן ראתה שנים - ראתה שני ימים בשופי, בתוך אחד עשר שבין נדה לנדה. ספק לידה ספק יובת. ספק לידה ספק יובת, שמת לא או ולא זו. אם ולד הוא ולא ראתה בפתיחת הקבר - הרי היא לידה ולא יובת, ואם אין ולד ולא ראתה דם בפתיחת הקבר - הרי היא יובת, ואם אין באן לידה, ואם ולד הוא וראתה דם בלידה - הרי זו יולדת בובו. ואם נפתח קבר בלא דם, ואינו לוד - אין באן קבר לא זו ולא זו. הלכך, ספק הוא, ונטיל עליה חומר לידה - לטמא שבועיים, אפילו אל תראה. וחומר יובת - שכל זמן שלא תפסוק שבעה נקיים, לא תטמא. ומביאה קרבן, ואינו נאכל שמת באן לא לידה ולא יובת. ויבי לידה שאין זכר בתן עולין בן - ואף על גב דאיכא לסופקי ביולדת בובו, ויש באן לידה חיבת, משיום דאיכא לטימר בן - אבל אי היה פשיטא לן דילודת נקבה היא, לא סלקי לה. תשעה ימים סמאין - הרי מנייהו יובת, וכי חזיא טהורין - חד מנייהו הרי שימור, ושמונה לתשמיש, וביום תשעה עשר היא תחלת נדה. וכן לעולם לא תהא זבה. ימי שמושה כשי יובתה - דלמא לא תהא זבה. ימי שמושה נדה ושולשה יובת, ומעשרה טהורין - שבעה לספירה ושולשה לתשמיש. הרי ימי שימוש בימי יובת. ולא למאה - טמאין שבעה ימי נדה, וכולהו ימי יובת, ומאה טהורין שבעה לספירה, וכולהו לתשמיש. וכן לאף.

הדרן עלך בא סימן

דם נדה, ומה אני מילי - לרבא דאמר פרק "בנות בתים" נדה להא; לאחריים גורם טומאה, לעצמו לא כל שכן, ולת ליה רישעתי המשתלח ויכיד - והבא לא צריך קרא. ומיהו לדם נדה של מצורעת אעתיך שפיך מרא, אדריס אינו גורם טומאה. ולקמן בדמיון קרא לטומאת זבוב במוגז ובמשא, ולא ליה דים נדה ודבא - משום דאיכא לתפורי מה לדם הנדה שכן מטמא באונס, ואם אמרו: ויכין לולא לפינן מרא, אמאי אצטרך לקמן קרא למעוטי זבוב יבש, מדחייב תיחי לטמא? ויש לומר: כיון הדשוה הכותב דם נדה וזבוב לטומאה, ממילא לא לפינן מחדרי, ונצילו מלחא בעלמא הוא. ותו דהא התפלת כר - תימיה דהינין היא קושיא גופיהו ויש לומר: דכתיב קאמר, וכי תימא: דאין הכי נמי דיש מעיקרי, ויהי התמן המפלת כר. אי נמי יש לומר: ותו יבש משונה במין יבחושיין או במין קליפה, מנליך יבול - תהא אבן מנוגעת כר - אבן מנוגעת שמתמאה בכיאה כר, ואם תאמר: מת יוכיח, שמתמאה בכיאה, ואינו עושה משכב ומנושב תעו: מצורע נעוה משרר רבתי חם בריש "אלך דברים" (פסחים ס"ב) ולא עביד משכב ומנושב אלא לטמא אובלין ומסקין ויש לומר: ומקרא דרבא דממעטין לחו, "זכור - ולא ומצורע, ולא דמת.

ימי לידה שאינה רואה בהן, מהו שיעלו לספירת ויבתה? אמר רב הונא: תא שמע, ראתה שנים, ולשלישי הפילה, ואינה יודעת מה הפילה - הרי זו ספק יובת ספק לידה: מביאה קרבן ואינו נאכל, ומי לידתה שאין רואה בהן - עולין לה לספירת ויבתה. אמר רב פפא: שאני תהם, כיון דאיכא למימר וילדת זכר היא, וכל הני שבעה יודעי דקדוהינין לה - דרב לה לספירת ויבתה. אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא: ביולדת זכר - איכא לספקי, ביולדת נקבה - ל'אי לספקי? אלא לאו שמע מינה: עולין, שמע מינה. תשעה ימים סמאין ותשעה ימים מהורין, משמשת שמונה ימים מתוך שמונה עשר. עשרה ימים סמאין ועשרה ימים מהורין - ימי שמושה בימי ויבתה. וכן לאף.

הדרן עלך בא סימן

דם הנדה ובשר המת - מטמאין לחין ומטמאין יבשין. אבל הזבוב, והניע, והרוק, והשיריץ, והנבלה, והשכבת רוע - מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין, ואם יבולין להשרות ולחזור לקמות ששן - מטמאין לחין ומטמאין יבשין, וכמה היא שריותה? בפושטין מעת לעת. רבי יוסי אומר: בשר המת יבש, ואינו יכול להשרות ולחזור לקמות ששהו - מהור. גמרא מנא הני מילי? אמר חזקיה: דאמר קרא "ויהיה בנגדתה", מדהוה כמותה, מה היא מטמאה, אף מדהוה מטמאה. - אשפתן לה, יבש מנלך? אמר רבי יצחק: אמר קרא "ויהיה" - בהיתו יהא. - ואימא: הני מילי בלח ונגעשה יבש, יבש מעיקרו מנלך? ותו, הא דתני: התפלת במין קליפה, במין עפר, במין שפעה, אם נפוחו טמא מנלך? - "יהוד" רבויא הוא. - אי מה היה עושה משכב ומנושב למימא אדם ולמימא אדם? אמו דמהו פר משכב ומנושב הוא? - ולמעמוד, אבן מנוגעת בת משכב ומנושב היא, דאצטרך קרא למעוטי? דתניא: יבול תהא אבן מנוגעת עושה משכב ומנושב למימא אדם ולמימא אדם? ודין הוא, ומה זב שאינו מטמא בכיאה עושה משכב ומנושב למימא אדם ולמימא אדם? אבן מנוגעת שמתמאה בכיאה אינו דין שמתמאה משכב ומנושב למימא אדם ולמימא אדם? לומר "היב", היב - ולא אבן מנוגעת. מטמא דמעטיה קרא, הא לאו הכי מטמאה! - ומיהו, לאו מי אפרתה היב - ולא אבן מנוגעת, הכי נמי אמר קרא: "אשר היא וישבת עליו" - היא ולא דמה.

משנה דם תניה, והניע - קריק בלעה, וממיעינות בובו הן, ויהי אב הטומאה. וכמה היא שריותה - דתניא: אי הורא כבי האי שיערא - לחין ניהו? בפושטין מעת לעת - אבל אי בעי כפי מים תמיים או יותר ממתע לתע - יבשין הן. גמרא מנא הני מילי - דדם נדה מטמא מנוג ומנושא? אשבתן לח - ד"היה" - לח משמע, כעין שהיו זב. יהיה - דים היה וזבה. יבש מעיקרי - טמאין כזני דהנינן, מין שיערה - אדומה. עושה משכב - שהיא משכב מטמא אדם, ולא היא ראשון במוגע, אלא אב הטומאה כמשכב נדה עומה. שאינו מטמא בכיאה? אדם הנכנס עם הזבוב בית - אינו טמא. אבן המנוגעת - מטמאה בכיאה אדם הנכנס עמה לבית, דכתיב "והבאת אל הבית" וגו'. הוב - "אשר ישכב עליו הזב" (ויקרא ט"ו). הא - עושה משכב אב הטומאה, ולא תמה עושה משכבה אב הטומאה. אבל מטמא הוא את שחתיו משום משא לדות ראשון, ואף על פי שאין נוגע בו. דהא איחשב לנדה. והכי נתן ב"אבות הטומאה" (כלים פרק א משנה ד) הא נדה מטמא במשא.

ג.ה.ה. פרק שביעי - דם הנדה דף נה עמוד א - מותר מהדרת "אבן ישראל" (שטיינזולץ)
 רש"י תוספות

א י מה - יתר נדה חמור לטמא אבן מסמא. אבן גדולה המושגת על הכלים, ודה
 נשאת עליה - בטמאה בגדים שחתת האבן, כדאמר בתורת כותים. אף משא דמה חמור,
 לטמא באבן מסמא. דיש טמא במשא. ואינו טמא באבן מסמא. במסכת שבת בפרק
 3 "רבי עקיבא" (פ.ב.) דאמרין: בשרא - רש"י עלמא לא פליגי. דמטמא. כי פליגי - באבן
 מסמא. דאין משאו אלא בדרב הורא. וליעשא.

אבל גדולה - אינה מטלטלת, להיות הטמאה
 נישאת עליה. ונביז בו הוא דרבייה קרא. והנישא
 איתם - במשכב חוב כתיב. ומשכב חוב הנישא
 על אבן מסמא - משמא כלים שחתתה,
 כדמפרש בתורת כותים, וכתיב "אותם" - לא
 לשון טהרה קבמה. דעמא לכל מפורשת - לא
 שנת לרז ונאט כיש. דפרקי אפריכי - לא
 שיבש שור אלא כתיב: "לרבי יוחנן טהור, דרדומא
 דעצם בעיקו, ועצם - לא מפרך. דקאמך -
 לשון טהרה קבמה. דעמא לכל מפורשת - לא
 שנית דעמא דעמא דן, דקאמך וקשיא
 לתרדייה. שנים - לא נבראו עמו, שדלין
 לארז ומן. אין נועה מחליף - אם אטיל, אינו
 חוזר. דהגן רבי מאיר כפשי - ואינה טרפה
 דהורא בריא. אלמא. גזע מחליף. אורחיני ברי
 - עד שזאת חזר ונרץ. שליט בה אוריא ופתה
 - הלכך טרפה. שפתיין - מרדעת לחמור.
 והבטיס דאין. רגא דהורא בריא. אלמא. אף
 גזע מחליף. קריי עליה כשרא - מהקשה
 בשרה ונעשה כשר. אפיאם - סיפא דרובלי
 שטרותיהן בכשרין. ובלין - הערות שנת
 חכמים להיות מטמאין בכשר. בפרק "הער
 הדרטוס". שעקבו אז הילך בתו כרי עבודה -
 כדרך שרגילין לתת רז לפני דורסן, וישער
 בעבודת מרש בכרבות (וה' ופסחוס פ.מ.א.) כד
 מיל. מהורין - שבתלן מתורת בשר. כי עכין
 - נמי טהור. דהא בטילה. נעשה מקומו צלקת
 כלומר, דרשם נראה, בהו' הורין וא. גמא. ואין
 כולו חוזר. אבל שער נפרשן - אין נטולתן גיבין
 לאחריים - לזב. שעיר המשתלח - גורם טמאה
 השעיר, כדתיב (ויקרא טו) "ומשלה את
 השעיר וגו'. שרין - מטמא במנוג. ולא במשא.
 נבלה

א י מה היא מטמאה פאבן מסמא, אף מדה נמי
מטמאה פאבן מסמא? אמר רב אשי: אמר קרא
"והנישא אותם", "אותם" - מעיקמא הוא. "והנישא
המת". מנלן? אמר רש"י לקשי: אמר קרא "לכל
מטמאתו" - לכל טומאות הפורשות מנוג. רבי יוחנן
אמר: "או עצם אדם או בקר", אדם דומיא דעצם,
מה עצם - יבש, אף פאן - יבש מיה ביניהו?
איכא ביניהו - דאפרדי אפריכי. מיתוכי: בשר המת
שהופך - תהו! - התם - דאקמך ותיי עשרא.
מיתוכי: קל לשמות - מטמא, חוין גזע השנים, והשער.
והצפורן, ובשעת חבוין - הכל מטמא! אמר רב אדיא
בר אהבה: דומיא דעצם, מה עצם - שגברא עמו, אף
פל - שגברא עמו. - והאיכא שער וצפורן, שגבראו
עמו - והאורזין אלא אמר רב אדיא בר אהבה: דומיא
דעצם, מה עצם - שגברא עמו ואין גזעו מחליף, אף
אף קל שגברא עמו ואין גזעו מחליף. יצאו השנים
שלא נבראו עמו. יצאו שער וצפורן, שאף על
פי שגבראו עמו - גזעו מחליף. - והרי עור, דגזעו
מחליף ותנן: הגלודת, רבי מאיר - ככשרו. והחכמים
פוסלין, ואפילו ונתן לא קפסלי אלא דאדרוכי והכי
שליט בה אוריא ובתה, ולעולם גזעו מחליף. ותנינן:
אלו שעורותיהם כבשרן - עור האדם! - הא איחמרי
עלה, אמר עולא: דבר תורה - עור אדם, טהור. ומאי
טעמא אמרו טמא - גורה שמא יעשה אדם עורות
אביו ואמו שפתיין לחמור. ואיכא דאמרין: הרי עור
דאין גזעו מחליף, ותנן 'והחכמים פוסלין'. ואפילו רבי
מאיר לא קא מבשר - אלא דקריי בשרא ותייא,
ולעולם אין גזעו מחליף, ואמר עולא: דבר תורה - עור אדם טהור! - פי איתמר דעולא
אפיאם איתמר: וכולן שעקבו או שהילך בהן כדי עבודה - טהורין, חוין מעור אדם.
ואמר עולא: דבר תורה - עור אדם כי בשר, טהור. ומה שעם אמרו טמא - גורה שמא
יעשה אדם עור אביו ואמו שפתיין. - והרי בשר, דגזעו מחליף וממא! אמר מר בר רב
אשי: בשר נעשה מקומו צלקת. "אכל הזוב" - זוב מנלן? דתניא: "זובו מטמא" - לימוד על
הזוב שהוא מטמא. - ותל דין הוא, לאחריים - גורם מטמאה, לעצמו - לא כל ששני? -
שעיר המשתלח יוכיח, שגורם טומאה לאחריים - והוא עצמו, טהור. אף אתה אל תחמה
על זה, שאף על פי שגורם טומאה לאחריים - הוא עצמו טהור. - תלמוד לומר: "זובו
מטמא" - לימוד על הזוב שהוא מטמא. - ואימא: הני מילי - במנוג, אבל במשא - לא, מירד
דהור אשרין! - אמר רב ביבי בר אבין: במנוג לא איצטריך קרא - דלא נרע משבכת ורע,

אבן מסמא - פירש הקונטרס: אבן המונחת על גבי ידוהו, חב יושב עליה, וכל חילת ודה
 האבן. ועמא - מ'יזכל אשר ידה חתויה. וקשה: דבתורת כותים מפק באבן מסמא
 מ'יזכל המשכב, וקרא ר'יזכל אשר ידה חתויה מוקי בפרק "בנות כותים" (נדה ל.ג.א.)
 לעילוינו על זב. ובתורת כותים מוקי לה מרברבו ועד: דאי מ'יזכל אשר ידה חתויה נפקא,
 אבן כן אפילו שליט שאין אריה מסמא ומשכב
 נמי. ובתורת כותים מוכח בהדיא דכלים שאינם
 ארזין: ולמשכב מושב אין להם אפילו טמאה
 קלה ועד: דאמי נקט 'אבן, אפילו דף על גבי
 ידוהו ונר: ועוד: מדקרי ליה "מטמא" - משמע
 לשון שימת ומפרש רבינו חם ורבינו שמואל:
 ד'אבן מסמא" - היינו אבן גדולה שדאי כבדה
 בגדים תחיה. וכבדה לל כן. עד שאין ניכר כובד
 חוב הדישש עליה על הגדרים. אלא ובה אלא
 טמאה קלה, כדפרש"י לעיל. והשתא איח שפר
 דמיתין בפרק בתרא (דה ט.ט.ב.) "היתיתא את
 דרא ושתת על פום גבא" - שפריכא שימת
 ואחוי, לפי שאינה קלה לטלטל. אך קשה
 דבתורת כותים מרבה אבן מסמא מ'יזכל המשכב
 טעם משכב מושב, וכלל המלמד משמע דהוא
 טעם משא. ובשמיניתין תלמוד לא מ'יזכר
 אותם וכן לקמן בפרק בתרא (ט.ט.ב.) חן: חוב
 הובח מטמאין מנישא. עד שימא הובח. ומפרש
 נברא: אמ' "משא" אבן מסמא. דבפרק
 "רבי עקיבא" (פ.ב.) קאמר כי פליגי - באבן
 מסמא. ובמיתותין קתני "היטי". ובתוספתא
 דכלים תניא: אבן טמאה לכל חרס אלא מאירו
 ובחיתו על גבי אבן מסמא. היטי - היינו משא,
 כדאמרין ב"הער הדרטוס" (תולין כ.ד.ב.) אנו
 נעשה לאו מטיס דהו' אית: אי היטי מעט משכב
 מושב. אלא אמר בפרק "רבי עקיבא" (שבת פ.א.)
 דגורס כל חרס - טהור ויש לומר: דמה שקרא
 הכלל המלמד "משא" - היינו, כגון שיה טהור או
 רגל תחת האבן, והוב או עד הנדה על האבן,
 נראה וטהור נשא את חוב או את חרס. אבל
 כלים תחת האבן, הוב יושב עליה - הוי משעם
 משכב מושב. הוא דהגן במסכת יבם (פ.ק.)
 משנה א' כ'נוד אבעט על זב תחת הנדבך
 וטהור מלמעלה כו - רגא דהיינו היטי על
 גבי אבן מסמא דתוספתא. ובגון שהנדבך דוחק
 אבעט על זב. דאי רגא הכי, הוי כאילו היה אויך
 בין אבעט לנדבך, ובגון כאן טמאה ללל.
 מיתוכי בשר המת שהופך טהור - ואם
 תאמר. ולימא - רבי ישי. דאמר במיתותין
 "כשר היטי - טהור"; רבי לומר. דאיתא
 כרבי ישי. מוקתה "הופך", רגא קתני "כשר".
 חוין גזע השנים - פירש הקונטרס: וקשה
 לתרדייהו. וקשה: דאם בן הקשה לר קרא ד'או
 בעמא! אלא נראה לדריש קלש לחד פרה,
 ופשיטא דשנים אינם בכלל עצם.
 אלא אמר רב אריא - אינו חוזר בו ממה
 שאמר, אלא מפרש הולך מעט מעט.
 שמה יעשה שפתיין - ואם תאמר: הלא מת
 אסור בדינא, דגרמין (עבודה זרה ט.ט.ב.) "שם"
 למודך שקשה עליהם טומא כלי, יתר משפיות זמים, ועד רגא: ועוד אינו בכלל בשר,
 לאיסור בדינא. הוא עגלה ערופה נמי לא נפקא אלא מדרבין בה "בפדה". קדשיש, ועוד קדשיש מותרין בדינא לאורז וריקה, שהוא פתח. ונראה השתא דאיצטריך שר' הנבסקל ילא
 יאכל' לזאת עורו - רגא אתי מבשרו. בשר נעשה מקומו צלקת אין גזעו מחליף - הקשה רבינו שמואל כן נמי: דאמר במוק "הער הדרטוס" (תולין ק.ב.ג.) דבשר מן חזי אינו מטמא
 באתה. מה מת. אינו עושה חליפין. אף כלי כו. וכשר יעשה חליפין: דאין הבל אתה. ד'גזעו מחליף משמע חזר לגמרי. חז אינו עושה בבשר. אבל "עושה חליפין" משמע: שדל קצת
 ולא לגמרי, חזו אף האמרו כיון דלעצמ' - ומה בראי לישיב: מה עצם, שאינו עושה חליפין. ותמעט אפילו בשר ויש לומר: דשמן גם עצם מתחוק או גדל מעט ארז
 שחור. שער המשתלח יוכיח - ואם תאמר: לוימא. עד הנדה יוכיח. שורש משכב מושב לנדה, דמה אמעט לעיל מיתותיו ויש לומר: דאין הו' יוכיח. כיון שיש לו לרם טומאה משא כמו

דה. פרק שביעי - דם הנדה דף נה עמוד ב - מותר מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

תוספות

1 כי אינטיך קרא למשא - ואם תאמר: למשא נמי לא אינטיך, מהדיא טעמא דלא גרע
2 משכבת דרע, דאז בוב קיימין, ואיבא למאן דאמר סוף פרק שני דבבא קמא (כהא):
3 שבת ורע מטמא במשא, אפילו בלא ציחודו וזבה, מקל וחומר: ומה טהור כטהור -
4 מירוש: ומה טמא בטמא, טמא כטהור, ושבת דרע - אינו ידן שיהא טמא בטמא ויש לומר:
5 דאז קשה מיד, דאז לא עלשת את החיוב

6 שהיא גורמת טומאה, הדיינו ראייה שניה, משאם
7 היה שבת ורע ורקי, שאחר ראייה ראשונה
8 טהור, ממשא שאינו זב. הובי קאמר. דלא גרע
9 מאלו קרא, ומה טמא בטמא, ודבבא קמא
10 ולא במשא. ומקל וחומר לא אתי - דאין זה טמא
11 בטמא. דאביי אינו טמא. אלא על ידי ראייה זו
12 דאז נעשה טמא. ואם תאמר: כיון דמגע נפקא לן
13 בלא קרא, ויהי שדין לומר "שעיר המשתלח
14 ויכחד", הא לא זמי. דבזב איבא טומאת מגע וכי
15 האי גזנא אמר בפרק "בבא קמא" (תולין סוהב)
16 גבי שטר חוב, דליק איסור אבהל מירוש
17 קדש התיוך, ואיסור הנאה מערלה מקל וחומר.
18 ומרין: ונלף כולה מילתא מערלה: ומשני: משום
19 דאיבא למער, חוסם פי פרה ורש בה הורש
20 כבוד תבורי ויכה - שנעבדה בזב מירוש
21 ותורחין אף באבהלה. אבל כשעיר דנפקא לן איסור
22 אבהל שקרא, ליבא למיעור תו "ויכחד", דלא זמי
23 דאינוהי מירא, אבהלה ויהי לומר: ושעיר
24 המשתלח נמי. כיון דמטמא אחרים השסקין בו -
25 אינו טהור מגור, ושיך לתומאת עצמו, הוי כאלו
26 טמא במגע, ודמיא לזב.

27 ביחוד וניע - ביחוד - הוא הבא מבח רב מן
28 החזה, ניש - על ידי נענוע מעט. כן
29 מפרש ברבנו עוש. ויש לפרש נמי איפסי: ניש -
30 מנוענע על גופו, כיווד - בבבא שני. ומבנתחין
31 דלא תנא "ביחוד" - לא חש להאריך. אבל תימה
32 הדגן "ניער" מקמי רותיא ויערק, דכתיב ביהיא?
33 ויש לומר דרך דאמיא מדרשא חביבא לך.
34 גילף רוק חזק מומחה - תימה: והשתא לילף
35 רוק דיבמה מהבא, דנגעו ויש לומר:
36 דבפסירי דרשין ליה מקרא דלא בעינן געו
37 וימקח בפניו - יבול בפניו
38 וישקח לתמוד לומר "לעני הוקיעם" - רוק ובראה
39 לוקיעם.

40 דם
41 טמאתי לך פאן, ויאיה זה - זה מגע נבלה. ואימא פמשא דשרין? - אם כן נכתוב קרא
42 "בפאהור" מאי "בפאהור"? שמעו מפה תרתי. "ומי האף". מאי "מי האף"? אמר רב: בנגרין
43 דרך תפה, לפי שאי אפשר למי האף בלא ציחודו הרוק. ורבי יוחנן אמר: אפילו בנגרין
44 דרך החוטם, אלא אפשר קסבור: מעין הוא, ותרמקא רבייה. ורב, נחשוב נמי דמעת עינו? דאמר
45 רב: היא מאן דבעי דלסקומיה להויא, לכתול מגו. ולו אמר: היא מאן דבעי דלימות -
46 לכתול מגו. ואמר רב תיאי פו גוריא: מאי טעמא דלא אמר הא מאן דבעי דלימות
47 - הואיל ויכול לגורין ולהציאן דרך תפה! ורב, נהי דויהרא - נפיק, דמעתא גופא - לא
48 נפיק. הא שמעו, תשעה משקין תוב תו: תיערה, ותליחה סרוחה, ותריעי - טהורין מקלות.
49 דמעת עינו, ודם מגפהו, וחלב האשה - מטמאין טומאת משקין פרבעיות. אכל זבוב, ורוק,
50 ומימי רגליו - מטמאין טומאת המורה. ואילו "מי האף" לא קתני בשלמא לרב לא קתני
51 - דלא פסקא ליה לתתני, וימינ דאתי דרך תפה וימינ דאתי דרך החוטם. אלא לרבי
52 יוחנן - ליתני! - ולטעמיה - "כיון וניעו" מי קתני? אלא: תנא רוק וכל דאתא מרביאי,
53 הכא נמי - תנא רוקו, וכל דאתא מרביאי. דמעת עינו - דכתיב "תשקמו בדמעות שליש".
54 ודם מגפתו - דכתיב "ודם חללים ישקה", מה לי קטליה מוליה, מה לי קטליה פלגיה. חלב
55 האשה - והפתח את נאור החלב ותשקוהו". מימי רגליו מנלן? דתניא: "זבוב
56 טמא... ואת" - לרבות מימי רגליו לטמאתו. והלא דין הוא, ומה רוק התא מקלות
57 ממוקם

1 נבלה - במגע - מטמא אדם ולא בגדים שעליו, ובמשא - מטמא אדם ובגדים
2 שעליו. כדכתיב (ויקרא א') 'ותגעו בנבלתה ויטמא עד הערב והנשאת את נבלתה יכבס
3 בגדיו'. אבל במגע - לא כתיב כבס. זב - אפילו מגעו מטמא בגדים, דכתיב 'ותגעו'
4 בכבס הוב יכבס בגדיו'. וכן משאו. דכתיב במשכב ומשכב ומושב זבועא. ויכבס בגדיו',
5 ולק וחומר לנשאת זבועא.

6 וכן - טומאת חוב מיוחדת את זבוב, דאייתק
7 זבוב לו, 'זבוב טמא' למה ל? זב חיה זבוב
8 תרתי - וכתיב "לזכר" - דבשתי ראות
9 אשתוהו, דין זכר עליו, שאינו מטמא באונס.
10 ומכאן ואילך, אייתק לקבה, דאפילו ראה
11 שליש באונס - חייב קרבן. והשתא דכתיב
12 זבוב כבס - דנפקא לן מיעה עיקר טומאת
13 זבוב, מהשתא דנפקא שטח מיוחד את זבוב דך
14 דרשא, דלא תחלוק בין מגע לנשוא, אף על
15 פי שאתא הורשו לדרשא אחרתי. ונמי ויעי
16 מן רוק. וכן תלמוד זבוב יבול - יבול - ויז
17 דרש. כמה שביד לומר - אם רק כמה שביד
18 טהור, דהיה היה טהור נשאת את הרוק, זה מע
19 כגון - שטהרתי לך בגדים שעליו, ומטמאת
20 לך בלא במגע טהור. ואימא משא דשרין -
21 שטהרתי לך את הנשוא, טמאתי לך בבאן
22 בנשוא הרוק, אבל מגע - נבלתה. לימא בארם
23 - דרששין: "כמה שביד אדם", הידני, משא.
24 ובלאו דרשא דרשהו שטהרתי לך" זכר, נפקא
25 לן משא. מאי בפורו - דמשמע: טהרה
26 שטהרתי במקום אחר, טמאתי בבאן. שמע מינה
27 תרתי - משא - מירביא דבית שטחור,
28 ומגע לטמא בגדים - מטהור". בנגרין דרך
29 תפה - שגרין ורשאיין דרך תפה. והשתא
30 דכתיב "מימי רוקו - כל דדמי לרוק, ורב -
31 כיון דלאו מעין הוא, אלא מפני שגרין דרך פי
32 קתני לה, ומשום ציחודו דרוק, ליישוב נמי
33 כפתיחתא דרעת עינו - ונקמה בשגוריה דך?
34 תפה, דהאמר רב: אפשר דבית שטחור, דך תפה?
35 דאמר רב האי מאן דבעי לתפתייה - שיתורע.
36 ליכתול עינוה נמי וילי אמר? בי מאי טעמא
37 דלא אמר לימות - דסברא אלא תנו הלו תחוב
38 סם תורע - כולו לנורו ולהוציא דך פי,
39 דרך דרוקין שמושקין מי האף פיהם על ידי
40 רוח נשימתם לנפון. ויראי - ארס של סם
41 ומותו. ליתח סרוחה - קיטוריא. מנפתי -
42 מכתה. מוטאת משקין - לטמא אוכלין ומשקין,
43 כשאר משקין טמאים. פרבעיות - זהו שיעור
44 משקין לטומאת. מוטאת טהרה - אדם ובגדים,
45 דמיעותיהן, ושלמא לרב - דאמר: היא רוקני
46 לזה תנא דלעיל, בנגרין דרך תפה. איבא
47 לתורע? דהאי תנא לעיל אתי לתו, דיוק
48 דטומאתו לאו מותם כמבד היא, אלא משום
49 ציחודו רוק, לא פסיקא ליה. דהא זמינן דנפק
50 דרך חוטם, וטורחין, ומבולחא ללא פסיקא. לא
51 קמירי. אלא ליבי יוחנן - דאמר: גולעם
52 מטאי, ליתני, ותשקבו פרבעיות שליש -
53 אלמא, משקה אקרו. דם חללים ישתח -
54 אלמא, זה דלל איקרי משקה. דם גמפותו נמי,
55 דם חללים הוא. דהא עטילה פלגיה. זבוב כבס
56 ואת - דסמך ליה "זאת תהיה טומאתו וגו",
57 ודרשי האי "זאת" אקרא לעיל "זבוב טמא
58 ואת" - כלומר, דבר אחר נמי כוב

9 אדם ובגדים. ובמגע, אדם - מטמא, בגדים - לא
10 לטמא, מיד דהיה אמוגע נבלה! - לא סלקא דעתך,
11 דתניא, אחרים אומרים: "היב את זבוב לזכר ולנפקה"
12 - מקיש זבוב לו, מה הוא - לא תלקח בין מגעו
13 למשאו לטמא אדם ולטמא בגדים, אף זבוב - כן.
14 והשתא דנפקא לן מ"היב את זבוב", "זבוב טמא"
15 למה ל? - אמר רב יהודה במשקתא: ואינטיך,
16 סלקא דעתך אמינא: שעיר המשתלח ויכה - שגורם
17 טומאה לאחרים והוא עצמו טהור, ואי משום "היב
18 את זבוב" - למינאי הוא דאתא: "זבוב" - חר, "זבוב" -
19 תרתי, ובשליש אקשיה רהמנא לנפקה! כתב רהמנא
20 "זבוב טמא". והשתא דאמר רהמנא "זבוב טמא הוא"
21 - דרוש ביה נמי האי. "והרוק". רוק מנלן? דתניא:
22 "ובי ורק", יבול אף על פי שלא נגע - תלמוד
23 לומר "בפאהור" - עד שיגע בפאהור. אין לי אלא
24 רוקו, כיוון וניעו ומי האף שלו מנלן? תלמוד לומר
25 "ובי ורק". אמר רב: יבול אף על פי שלא נגע,
26 מירביא מיתין? סלקא דעתך אמינא: גילף רוק?
27 "רוק" מ"במבא, מה רהם - אף על פי דלא נגע,
28 אף הכא נמי - דלא נגע, קא מנלן? ואימר:
29 הני מייל - כמגע, אבל במשא - לא, מיד דהיה
30 אשין! אמר ריש לקיש, תנא דבי רבי ישמעאל:
31 אמר קרא "בפאהור" - מה שביד טהור מוטאתי לך.
32 ואימא: במשא - מטמא אדם ובגדים, במגע - אדם
33 לטמא, בגדים - לא לטמא, מיד דהיה אמוגע נבלה!
34 אמר ריש לקיש, וכן תנא דבי רבי ישמעאל: אמר
35 קרא "בפאהור" - טהרה שפותרתי לך במקום אחר
36 טמאתי לך פאן, ויאיה זה - זה מגע נבלה. ואימא פמשא דשרין? - אם כן נכתוב קרא
37 "בפאהור" מאי "בפאהור"? שמעו מפה תרתי. "ומי האף". מאי "מי האף"? אמר רב: בנגרין
38 דרך תפה, לפי שאי אפשר למי האף בלא ציחודו הרוק. ורבי יוחנן אמר: אפילו בנגרין
39 דרך החוטם, אלא אפשר קסבור: מעין הוא, ותרמקא רבייה. ורב, נחשוב נמי דמעת עינו? דאמר
40 רב: היא מאן דבעי דלסקומיה להויא, לכתול מגו. ולו אמר: היא מאן דבעי דלימות -
41 לכתול מגו. ואמר רב תיאי פו גוריא: מאי טעמא דלא אמר הא מאן דבעי דלימות
42 - הואיל ויכול לגורין ולהציאן דרך תפה! ורב, נהי דויהרא - נפיק, דמעתא גופא - לא
43 נפיק. הא שמעו, תשעה משקין תוב תו: תיערה, ותליחה סרוחה, ותריעי - טהורין מקלות.
44 דמעת עינו, ודם מגפהו, וחלב האשה - מטמאין טומאת משקין פרבעיות. אכל זבוב, ורוק,
45 ומימי רגליו - מטמאין טומאת המורה. ואילו "מי האף" לא קתני בשלמא לרב לא קתני
46 - דלא פסקא ליה לתתני, וימינ דאתי דרך תפה וימינ דאתי דרך החוטם. אלא לרבי
47 יוחנן - ליתני! - ולטעמיה - "כיון וניעו" מי קתני? אלא: תנא רוק וכל דאתא מרביאי,
48 הכא נמי - תנא רוקו, וכל דאתא מרביאי. דמעת עינו - דכתיב "תשקמו בדמעות שליש".
49 ודם מגפתו - דכתיב "ודם חללים ישקה", מה לי קטליה מוליה, מה לי קטליה פלגיה. חלב
50 האשה - והפתח את נאור החלב ותשקוהו". מימי רגליו מנלן? דתניא: "זבוב
51 טמא... ואת" - לרבות מימי רגליו לטמאתו. והלא דין הוא, ומה רוק התא מקלות
52 ממוקם

גדה. פרק שביעי - דם הגדה דף נו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ)
 רמז תוספות

1 **ד**ם היוצא מפי טהור - בפרק 'מנות הלחנה' (במות קדא) מוקי בשעתא דאי לאו הכי,
 2 טמא משום מחזור הרוק.
 3 **ד**ם היוצא מפי האמה - ואם האמה היא כרב ממשעתי בריש 'מנות כותיש' (גדה לבב),
 4 איש מאודם ויש לומר: הדיינו דהיינו דהיינו עשה וב די עיר ראיית אודם. אבל אם כרב נשקה,
 5 וב - ליתור דם היוצא מפי האמה, טמא כמא בעי.
 6 ולכן צריך קרא הבא למעוטי. **וזאת** לרבות
 7 המי גרלו לטמאה - מריר ד'זאת' קודשי. כי
 8 הכי דרשנין לעיל כיתו בעיז ומריר רובי ירוק.
 9 אבל אמתא בבל דוכתי אמת למעוטי. 'חאי זאת'
 10 נמי אמת למעוטי, דבתורת כהנים מוציח חר
 11 מניט, 'זאת' רטמא הוא - חד, למעוטי עשה
 12 ולתחא סרוחה. חד, למעוטי דם היוצא מפי טהור
 13 האמה.

14 **מה** דוק שמתעגל ורצא בר - מכה רביא
 15 דרובי ירוק חוב כטורח' ד'זאת' חרית רביא.
 16 אבל אי לאו דני קרא, היה ממשעתי בלולו כיתו
 17 ונעו ומי גרלים טמא הוא כמו דם היוצא מפי
 18 האמה. ואם האמה: ולמה לי חר קרא 'וכי ירוק'
 19 לביתו ונעו, 'זאת' - דמקרא אפלו כיתו למה
 20 דרובי ירוק לא היה דרשנין אלא כיתו טעו
 21 שיצאן חרד הפת. ואי האני נמי לרבי יוחנן דרמי
 22 כמו רוק. מ'זאת' לא היה מוציחן אלא מי גרלים
 23 שיצאן מפי האמה כמו נמי. 'דמקרא זאת' -
 24 גבי זוב כתיב. ואי משום דבאין ממקום טמא. מידו
 25 קשה דמשמע ודחת מביטין וכל האפלו כ'זאת',
 26 אבל חזר ונבלע, ואמאי הוא אפלו כיתו
 27 ונעו לא היה מרתיב מ'זאת', אי לאו רביא
 28 דרובי ירוק? וצריך לומר: דאי לאו רביא דרובי
 29 ירוק, היה מוקמינן 'זאת' לביתו ונעו דוק,
 30 דידו כעין רוק. אבל השתא דרביב 'וכי ירוק',
 31 אייתר 'זאת' לכל דבר המתעגל ורצא חזרו
 32 ונבלע. **ונילף** מרובי - אי זבה לאו מעין הוה?
 33 דבעיא היא בפרק 'מנות כותיש' (גדה לרב), **אי**
 34 בתם אי בתם ב - דאף על גב דמיהל 'בתם'
 35 שריעין דרשנין בפרק קמא דהנינה (א.א.)
 36 שיעורו בערשה - הים אסמכתא הוא,
 37 ושדעויה הלכת למשח מיסני. **שנושך** -
 38 קצת קשה. ולא עריב יבש ושרוף בהדי הדדי,
 39 דמחז קרא קודשי לחו. **שכבת** ודע בראיה
 40 להוריע - ואם תאמר: הלא שכבת ודע שאינו
 41 יורה כחן חניו ראי להוריע. ומטמאו וש לומה:
 42 דמין ראי להוריע בעינו, ואפילו שאינו יורה כחן,
 43 כיון שהוא לח - חשיב טמא שכבת ודע הריאי
 44 לחשיב.

בגומא

1 **מקום טמא** - ממקום שזובי יוצא, שהוא טמא בשבילו. דם היוצא מפי אמתו - של
 2 זב נגזר, וליף ליה לקמן דטורח. **יבול דם היוצא מפי** - של זב יחד נדון ברוק, ודם
 3 היוצא מפי אמתו הוא נדון כזבוב ואיפוך **אמא** - 'זאת' - לרבות דם, 'רואה' - להוציא
 4 מי גרלים. **שמתעגל** - מתאפס הרבה באחור, ואחר כך יוצא. כן רוק ומי גרלים ושכבת
 5 זרע. **אי** מתעגל ורצא, דבר לא-תא - קמא
 6 קמא נפיק, וחזרו ונבלע - כשאינו מוציא. **אף**
 7 על כו' - כגון סילון של גרלים - חזרו
 8 ונבלע. יצא דם - שאינו מתעגל ורצא. **הלכ** -
 9 אף על גב שמתעגל, אינו חזרו ונבלע - ושלו -
 10 דפוס צורחה. קיימת - שלא נשבר ותתפור
 11 בבולו - בשבילו שלם טמא, אפילו יבש. **בתם**
 12 - כשרצעים בלתי נוקדא (אי 'כל נוגע בתם'
 13 מהם - יוכל אשר יפלו עילו מהם במותם
 14 ויטמא' (שם), ובגו - פריש' הנמצאים יבשים
 15 במזוזה. ודוא עב. ויש שקורין אותו בלתי ברט.
 16 המזוזה - בלתי נוקדת. **רו** - בעין גרם
 17 שהוא לח, כמו (שמואל א) 'ויהי רידו על
 18 זקמ'. תחלתו אף על פי שאין סופו - אין צריך
 19 שיהו תמים פושטין סוף, כשיכלה מעת לעת.
 20 יהודה בן נקוסא אויב - אין צריך ביה מעת
 21 פושטין סוף, אכן ודו על השרץ נמעת לנת.
 22 אף על פי שאין סוף, וקולא הוא, דאי לא היה
 23 בזה - סהור. **אבל** דבר דאי חזו פושטין כל
 24 מעת לעת, היה הדר. **מוטמא רב** - מלא
 25 תרודו מננו טמא מנוגע ומשאו ודלה. **משנה**
 26 ופספסא בין לא ובין יבש - והבתם אלו השרץ.
 27 בין שנמצאו לחין בין שנמצאו יבשין - מטמא
 28 כל טהרות שנמצאו מנוגע מיום כיבודה,
 29 ושעשה האשה מיום כבוס. היבש מטמא
 30 לפשטין - עד שעת כיבוד או יבש. **דכתיב**
 31 **למישר**: לאחר כיבוד, מיד נפל. אבל הלך איש
 32 מטמא למפרע, אלא עד שעה שכול לומר
 33 אלא נפל באותו יום, עדיין הוא יבול להיות
 34 בעשיל לח. אבל עד שעת כיבודה לזמן מרובה
 35 - לא, דהוא יבול לח. ואי מהדוא שנתא נפל,
 36 היה מתעגל יבש. **גמרא** חזקתו ברוש -
 37 מחזקתו דברקת לח בשעת כיבודה. **דכתיב** מה
 38 טהרות וקדם כיבוד - טהרות. או משום
 39 החזקתו מתכבד - דאי היה הים בשעת כיבוד.
 40 היה נפיק איה שרץ ממתן כיבוד. **דאמר** כבד
 41 ולא כביד - **לחיה**, ולא ברוקתו. אי אמרת
 42 דהא דמטרחי הך דמקמי כיבוד, משום דחזקתו
 43 שדוק בשעת כיבוד - דאי לא בדיק, וטהרות
 44 דמקמי כיבוד נמי טמאות. ואי אמרת כו'.

32 **וכן** משלית המתהוה - מחזרין, שפיל המתהוה בשעת

33 **מציאתו** אמר רבי ירמיה: לא קשיא, הא - בכולו, הא - במקצתו. דתניא, אמר רבי יצחק פריבי ביסנא משיבין שמועין שן יוחי:
 34 **"בהם"**, יבול בכולו? - תלמוד לומר **"מהם"**, אי **"מהם"** - יבול במקצתו? תלמוד לומר - **"בהם"**. הא פיצד? פאן - בשרית, פאן -
 35 בשאינו שרית. **"מטמאין לחין"**. וב - דכתיב **"רר בשרו"**. כיתו ונעו ורוקו - דכתיב **"פי ירק חוב"**, פניו רוק, שרץ - **"במותם"** אמר
 36 רתמנא, פניו מיתה. שכבת ודע - הראויה להוריע. נבלה - דכתיב **"פי מות"** - פניו מיתה. **"אם יבוליו להשרות"**. פני רבי ירמיה:
 37 תחילתו וסופו בפשטין, או דלמא תחילתו אף על פי שאין סופו? הא שבע, דתניא: פמה היא שריתו בפשטין? יהודה בן נקוסא
 38 אומר: מעת לעת, תחילתו אף על פי שאין סופו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: צריכין שיהו פושטין מעת לעת. **"רבי יוסי** אומר
 39 **בשר המת** כו'. אמר שמואל: מהוה מלמטא בכזית, אבל מטמא מוצאת רבב. תניא נמי הכי, רבי יוסי אומר: בשר המת שישב ואין
 40 יבול לשרות ולחזור כמות שהיה - מהוה מלמטא בכזית, אבל טמא מוצאת רבב. **משנה** השרץ שנמצא בקבוי - מטמא למפרע,
 41 עד שיאמר **"בדקתי את המבוי הזה, ולא היה בו שרץ"**, או עד שעת כבדו. וכן פהם שנמצא בחלוק - מטמא למפרע, עד שיאמר:
 42 **"בדקתי את החלוק הזה, ולא היה בו פתם"**, או עד שעת הכבוס. ומטמא בין לח בין יבש. רבי שמעון אומר: היבש - מטמא למפרע,
 43 והלח - אינו מטמא אלא עד שעת שיהא יבול לחזרו ולחיות לח. **גמרא** איבעיא להו: עד שעת כבדו חזקתו בדיק, או דלמא חזקתו
 44 מתכבד? ומאי נקא מיה - דאמר **"כבדו ולא בדיק"**. אי אמרת חזקתו בדיק - הא לא בדיק, אי אמרת חזקתו מתכבד - הא מתכבד.

1 **בנומא** נמי בריק - הוא אמר ברקא דפסחים (א.ו.) דגומא אינה נבדקת. גבי חיבה
2 עשתמשו בה מעות מעשר שני - הם ברויץ המוכסה בקרשי תיבה. והיא
3 גומא אינה נבדקת. **ובן** תבואה עד שעת כבוש חוקתו ברוק בו - לא נרטיסן 'איבעיא להו',
4 דקא אי איבעיא להו דעליל בעי שרץ. **בורקות** הלוקיות בשעת כבוסייהן - לאחר הכבוש
5 וברקא ואם לא מצאה הלכה - טהור וחולק

6 אף על פי שהיה בו בוראי כחם קודם כבוש, ובגן
7 שהטבילתו. הוא האמר לקמן בפרק 'האשה'
8 (סא.א.) בנד שאבד בו כחם, מעבירים עליו שבעה
9 סמננים לבלתי - הוא הדין הדין ראוי לו לחתם על
10 ידו כבוש סתם. והא דמסיק דאין חוקתו מתכבס -
11 היינו שחבתינו ביטורא או בוית. אי נמי: על ידי
12 כבוש סתם לא אויל. ברוקת חלוקה - היינו
13 לפני כבוש. ואי מצאה הכתם - מעבירה עליו
14 שבעה סמננים, ואי עתשה כבוש גמור וטוב. ודא
15 חזיקו דעל ידי כבוש טוב. חולק הכתם בלא
16 סמננים. **שמע** מנה חוקתו ברוק - הוא היינו
17 בפרק קמא דפסחים (א.ו.) ו'באילו מציאות' (בבא
18 מציאתי טהור, ה) 'מעות שנמצאו בירושלים בשאר
19 ימות השנה, חזקין לפי ששוקי ירושלים עשויין
20 להתכבס בכל יום' - לא שחוקין מתכבסין
21 אלא בשעת כבוד רגילים לעיני ולחשם אם יש שם
22 מעות. אי נמי: כשבודקו השוקים שלא יראו שם
23 בעצב כשירשה או כשירשה מן השרץ, אם היו שם
24 מעות, היו נמצאות. **הכאים** מרקם - רבינו תם
25 גרים 'קדם'. ראוי ברקא. הוה ישראל, בדומא
26 רבי מסכת נדה (ב.א.) אף הנמצא מן הרקס ומן
27 החור. ולא קשה מרדו, טובי' הוה
28 כפרשיטתו. שם: ועתה: אף על גב דברקס ישראל
29 קאמר הכא בדמתן טהורין - דירשאל
30 מנועוים מתבדקין. אלא על גוים הן. וטהורין. וכו'
31 יהודה טמא - משום שיש שם גרים, וטועים
32 להשתמש. אי נמי: הבא איירי בידוע שחזן על גוים
33 הדרים. שם.

34 **מכין** גוים טהורים - אף על גב דברקס 'בנות
35 כותים' (נדה ל.א.) אמר דם גויה טמא
36 כרוקה ובמניין רגלי - בתמימים דרבנן לא נדור
37 עליהם.

38 **אמוראי** ינהו בו - ואם תאמר: אם כן, מכל
39 מקום תקשה לרבי יוחנן אמאי: אין
40 מקבלין גרים מן החרומה. אף על גב דסתם
41 מתניתין ר'עירה 'חסין' (קדושין ע.ה.) דרפרק
42 'אלמנה' (יבמות ס.ב.) וכמה תנאי סביר דגוי
43 ועבד הבא על ביה ישראל אדור מומר, מכל מקום
44 תקשה ליה מתניתין דסבדא דלח באו בכולם
45 בנות ישראל. דאי באו - דתי חזן טמא. דבין אם
46 הולד מומר או בער - ישראל הוה ויש לומר:
47 דרבי יוחנן וסבא סביר כדתינו רמי בר יוחנן
48 בפרק קמא דייבמות (א.ו.) דאין מקבלין גרים מן
49 הקרימין ומן החרומין. דפליגי אמנתיהן דבבא
50 דמטהר תמני כל הגוים. ולא בעי לשנוי' ולא
51 'לבר מומר', כדמטיב בפרק קמא דגיטין (א.א.)
52 'לא מבר מבבלי' - ומתהלך ברקס ולא בשאר
53 גוים, משמע דבכליהו טהורים. **קוברין** שם
54 הנפלים - הוא תאמר הדיין שמתששים
55 בנינו טומאתן, ולא הוהים להם טומאת מן
56 הנפלים. כדנתיב: נאמנים לומר' לא קברו שם
57 הנפלים'. מוקף לה בגמרא בבבוי בתינו עמנו שם
58 בפרק 'בנות כותים' (נדה ג.א.) אמר דרשוי
59 טמא מעות כותים בעל נדה. אבל בני - לא ויש
60 לומר: דלפי שעה קוברין שם נפלים, ולאחר זמן מסלקין אותם לקברין בבית הקברות. ואין אנו יודעין מתי מסירין אותן. **לא** נחשדו על כמתמים - ואף על גב דבמתים דרבנן, הוה טומאה אית
61 להו. דסבדיה דגמופה אתא.

1 **אי נמי** - כסתמא, דלא אמר 'לא בדיקתי', ואשתכח שרש גומא. כפפרא
2 הבגד, שיש שם קמטים ופירות שקורין וירוש'. מפני מה אמרו בו' - כלומר, מפני
3 מה תלו בכיבוד וטהורו טהרות קודם כיבוד? **לפפרי** - אפילו דקדם כיבוד - טמאות
4 ומפני מה אמרו - ומפני מה תלו טהרה בבכוס? תהווה ותכבסו - אם לא ברוק,
5 בשעת כבוש, ולאחר כבוש נמצא בו בחתם, ואין
6 יודע אם קודם כבוש היה בו לטמא טהרות של
7 קודם לכן. אם יתרו - מראוי מתמם כבוש וז'
8 בידוע שלאחר כבוש - ראשון נפל בו, וטהרות
9 של קודם כבוש ראשון - טהורות. דאי אוקד
10 כבוש קמא הוה ביה, כבר נדחו מראוי תממת
11 כבוש ראשון. קמא כבוש בגד. טרשטייה
12 כתם שלפני כבוש - נגזל וגלדו עבה. לא
13 שנו - אודרבי שמעון קאי. **לפפרי** - עד שעת
14 הכבוש. **משנה** מאן מריקס מטהרים - שחזן
15 גוים, דמן טהור. שחזן גוים - ודמן טמא. ומוציין
16 ודמן מנועין את כמתמים. ודמן טמא. מטהרין
17 - בגמרא פריך ואי ישראל טהור, דמאן טמא?
18 שלא נחשדו - ומבסין אותם. **גמרא** קא
19 פסיק ורגז - הבאין מביין הגוים טהורין, ואפילו
20 מומרים. אלמא, בני תרמודו גוים גמורים הוה, ואת
21 אומרת מקבלין גרים מן החרומה - וכשרין לבא
22 בקהל, ולא אמרין ממוזרין הוה, שנעשרבו בבנות
23 עשרת השבטים. ורגז ועבד ובא על בת ישראל
24 - הולד ממוזר. גרי אריות הן - מפרש בספר
25 מלכים (ז.) 'ישלחה לה בתם את האריות' וכו'.
26 גרי אבות הן - ודמן טמא. בערי ישראל -
27 במקום לחו. נחשדו על כמתיהן - ולא מנעני
28 להו. **משנה** בכל מקום - במקום ישראל.
29 כחריים - ססתמא מדאנעוי, דם נדה הוא. בית
30 התמנות - חדר שנעשה משמשתו בו בימי
31 נדחת. כבבות ופיעות - בגמרא מפרש להו,
32 וספק נעדרו מדרבנן, ובותיים לית להו. **גמרא**
33 מא

1 **אי נמי** - דאשתכח בגומא. **אי אמרת חוקתו ברוק,**
2 **מאן דבדק** - בגומא נמי בדיק, **אי אמרת חוקתו**
3 **מתכבד** - גומא לא מתכבדא. **יבין הכתם**, וכו'.
4 **איבעיא להו**: עד שעת כבוש חוקתו ברוק, או דלמא
5 חוקתו מתכבס? **למאי נפקא מינה** - דאמר סיפס ולא
6 בדיק. **אי אמרת חוקתו ברוק** - הא לא בדיק, **אי אמרת**
7 חוקתו מתכבס - הא מתכבס. **אי נמי, דאשתכח**
8 **במטרא**. **אי אמרת חוקתו ברוק** - מאן דבדיק, **במטרא**
9 **נמי בדיק**, **אי אמרת חוקתו מתכבס** - **במטרא** לא
10 מתכבס. **מיאי? הא שמעו, דתניא, אמר רבי מאיר**:
11 **מפני מה אמרו השרץ שנומצא מקביו** - **מטמא**
12 **למפרע**, עד שיאמר "בדיקתי את הכבוי הזה, ולא
13 היה בו שרץ", או עד שעת כיבוד? - **מפני שחוקת**
14 **בני ישראל בודקין מכוואותיהן בשעת כפודיהם, ואם**
15 **לא בדיקו** - תפסידוהו למפרע. ומפני מה אמרו פתם
16 **שנומצא בחלוק מטמא למפרע**, עד שיאמר "בדיקתי
17 את החלוק ולא היה בו פתם", או עד שעת הכפוס?
18 **מפני שחוקת בנות ישראל בודקות הלוקיות בשעת**
19 **כפוסיהן, ואם לא בדיקו** - תפסידוהו למפרע. **רבי אהא**
20 **אמר**: תהווה ותכבסנו, אם נדחה מראיתו - בידוע
21 שלאחר כבוש, ואם לאו - בידוע שלפני הכבוש. **רבי**
22 **אומר**: אינו דומה פתם שלאחר הכבוש לכתם שלפני
23 הכבוש, שהו מקדור וזה מגלד. **שמעו מינה**: חוקתו ברוק, **שמעו מינה**. **ואיטמא בין לח**, וכו'.
24 **אמר רבי אלעזר**: לא שנו - אלא שרץ, אבל פתם לח - נמי מטמא למפרע, אימר יבש היה
25 ומאי נפיל עליה. - שרץ נמי, אימר: יבש היה ומאי נפיל עליה! - אם איתא דרבי הוא -
26 אמרטינו אימרטנו. **משנה** כל התמין הפאין מריקם - טהורין. רבי יהודה מטמא, מפני שהם
27 גרים ומועין. הפאין מביין הגוים - טהורין. מביין ישראל ומביין הפותים - רבי מאיר מטמא,
28 ותקמים מטהרים, מפני שלא נחשדו על פתמיהן. **גמרא** פסיק ורגז, אפילו מתרמודו אמר
29 רבי יוחנן, ואת אומרת: מקבלין גרים מתרמודו. - איני, והא רבי יוחנן וסבא דאמר תרווייהו:
30 אין מקבלין גרים מתרמודו! **וכי תמא**: 'את', ולא סבירא ליה, והאמר רבי יוחנן: הלכה
31 כפתם שנהו! **אמוראי** ינהו, ואליבא דרבי יוחנן. **מפני ישראל**, וכו'. ורבנן, אי ישראל
32 מטהרין, דמאן מנמנו? - חסורי מחסריא, והכי קתני: מביין ישראל - טמא. מביין הפותים - רבי
33 מאיר מטמא. **דכותים גרי אמת** הן ותקמים מטהרין, וכותים גרי אריות הן. - אי הכי, 'שלא
34 נחשדו על פתמיהן' - 'גרי אריות' מפני ליה! אלא הכי קאמר: מביין ישראל ומביין הפותים
35 טמאין, וכותים גרי אמת הן. הנמצאין בערי ישראל - טהורין, שלא נחשדו על פתמיהם,
36 ואנעוים מנעני להו. הנמצאין בערי פותים - רבי מאיר מטמא, דנחשדו על פתמיהם. ותקמים
37 מטהרין, שלא נחשדו על פתמיהן. **משנה** כל התמין הנמצאים בכל מקום - טהורין, חזין
38 מן הנמצאים בתדרים ובכסביות בית המטואות. בית המטואות של פותים מטמאין באהל,
39 מפני שהם קוברין שם את הנפלים. רבי יהודה אומר: לא היו קוברין, אלא משליכין, ותיה
40 וזרחהו. נאמנים לומר 'קברנו שם את הנפלים', או 'לא קברנו'. נאמנים לומר על הפתמה
41 אם בפרה אם לא בפרה. נאמנים על ציון קברות. ואין נאמנים לא על הפסכות, ולא על
42 הפיעות, ולא על בית הפרם. זה הכלל: דבר שחשדוים בו - אין נאמנים עליו. **גמרא**
43 מא

1 לומר: דלפי שעה קוברין שם נפלים, ולאחר זמן מסלקין אותם לקברין בבית הקברות. ואין אנו יודעין מתי מסירין אותן. **לא** נחשדו על כמתמים - ואף על גב דבמתים דרבנן, הוה טומאה אית
2 להו. דסבדיה דגמופה אתא.

גדה. פרק שביעי – דם הנדה רף נו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ)
 הרש"י

מאי דרוש – כותיים, שאין קורצים את הנפלים? לא תסגי גבול תרך – ותמקמין לה בספרים במנזר קברי אבותיו, ואנפין לומר קברו – הדמיך דאורייתא הוא מנזאת המת. והא לית להו ולפני עור לא תמן מבשול – לא דרשי ליה: במנזאת את תבירה, ולא איכפא להם אם נזוהי וחסאים על פיהם. בבבן – כותי עמד שם. וקאביל מינה – ותרומה מאנו טמאה באודרה לטהרה, וכי שכן לטמא. לא בקיאי ביציה – וכי קברי נפל, לא ידע דהוא בן ארכיים זים, וסרי: מיא מעלמא דהוא, ואינו טמאה. בטיניע – במנזרת קדה. ופסרי דא במנזתא מן הבכורה. ובכבורא (כא), ומפרש: מאי "טיניע" – שמבצעת ומרציאה דם דרך רחם. וחוה הולד שימזח ויחיא. הלכך, הבא אתריי – אבי ענו. והני כותיים לא בקיאי בטיניע דוימנין דלא סגי, ואמרה: טיניע הוא. ופטרין את הבא אתריי. קמטטע לך, על ציין – לציין, ומסכיב עליהן, ועברין טהרות חטאי דלא עיני. אילו הוסיב על ציין – וריא: סבך לדרך דהן הקברות. ווימנין דמיתרמי בין שמישות, וקברי דהם. ואם הענפים מוקדלים שאין קורצים, ואלו ידוע אמת. והבתי מניע על אחד "זה הטהר" – אנו נאמן, לפי שאנו שני על הטהרה, ותולה הטומאה בהלך שני מספק. פירעת גזלות ובלוטות מן הגדר. וקברי תחת ארבע מתן, ואין וידעין תחת איהוד מן. ובא כותי הודיע על מקמתן שוק טהרות – אנו נאמן משום דלספקא לא חישי, ותולה חטאי באריות. בתי פריס – שיה שנירשי דהן קברי ואוקמי רבנא על סביבות הקבר מאה אמה בספק טומאה, וקורצין המורצין את העצמות וננולקחין. נפחא – בדברש – ליבא, ועצם כשעורה – לא טמאה אלא במגע ובמשא. הלכך, נמפח כרי שלא יגעו רגליה מן הוהלך, עניש – ברזלי אדם. שהרגלים נטושים את העצמות, ושקויים. פריס – לשת דבר שובר, ופריסו, על שם שנפריסו העצמות. בית ארבעת סאין – היינו מאה על מאה. שדרי חציר משיש מאה על המשיש, והוא "בית ארבעת סאין". ורובן גורו כבולה. והניא במודע קטן (הב), שלשה בית הפרס חן. שיה שאר בני קבר, ונשרשי על קבר, ושהו שדרי. וכן שיה אלא על גופו של קבר – דכיון דאמר "אין שם ברוח הדי" – על גופו של קבר הוא מניע, ולפני על קבר – דאורייתא, וברארייתא מהנימא. אנופא באנפין על בית הפרס ועל (בית) הסככות. מלהך על בני כל השהו – דכיון דהן הטומאה מלהך, ודאי

פשיטא ליה דנישול הטומאה משהו. ותמניין דקעני דאין נאמן – בבן שאינו מלהך על בני כולה, שמשיח רוח אחת. הלכך, אפילו בנפוש שעבר אינו נאמן, משום אדיוו לספקא לא חישי. מאי ליטריא – נדי דלספק לא חישי, לודאי – חישי. וכיון דפשיטא לן דקבר רוח בה, והוא מלהך על בני כולה – הדי עובר על מקום הקבר, ואי לא דקיס ליה שניטלה הטומאה, לא עבר. רצועה נפקא – מן השדה, ונתקרת על שם שדה זו. ושם חוה תולה את מקום הטומאה, הבא עבר מנספקא, דלספקא לא חישי. קמטטע לן – כיון דעל כל ארבע רוחותיה עובר בתוכה. לרצועה לא חישינן. לאתיי תחופין – אין נאנפין לומר "ען כון תחום שבת" – ותחופין דרבנן, ובתיסל לא כבידא ליהו. אין נפק – דאין בותי קמפיד על מנוע נדי.

הדרן עלך דם הנדה

כשעורה דמא אמה סביבות הקבר. וכיון שנירש גרמיס, יש לומר שהולכים בעליהם משם. אבל שיה אשכב בארבע רגלי, לא ישייבא חך קלא. מענה מאה מאה, א. ותחפצא דאדלות וישו פרק ז' ומפרש דאין אמה – היינו, לכל רוח. אמרי' לן רוחן במלהך ואל על בני כולה – אלא שבדי שיה קורצינה. מלהך ובה על בני כולה, לא מרומין. דאין באן אלא ספקא דרבנן, שמה הסיט עצם כשעורה, ואין הבותי חישיש עליה. ואם האמה: כי היכי דציון קברות דמוחין דאורייתא, דאוקמא בבבן עמוד שם, וכי נמי ילתינן בתמניין דמוחין אסככות ופרעות ומלהך על בני כולה יש לומר: לא ישייבא ליה לתמניין רוחא ומשונעין אלא וחישינן לרצועה נפקא. ועוד: אביבת דפרס ותרשי בה קבר – לא מרתה מלהך ובה על בני כולה. בדפרישיטה, אלא דוקא באן קבר ואם האמה: רובא נדי מרתה, דלמא נטמאה איהו? יש לומר: תמיירי דנקט תרומה ואביל מינה. דקאמרי ליעל. וחוה הדין נקט אלא אביל, ובגן שידוע לן שדאי טהורה, דלא חוה כותי מנמאל לה.

הדרן עלך דם הנדה

כשעורה דמא אמה סביבות הקבר. וכיון שנירש גרמיס, יש לומר שהולכים בעליהם משם. אבל שיה אשכב בארבע רגלי, לא ישייבא חך קלא. מענה מאה מאה, א. ותחפצא דאדלות וישו פרק ז' ומפרש דאין אמה – היינו, לכל רוח. אמרי' לן רוחן במלהך ואל על בני כולה – אלא שבדי שיה קורצינה. מלהך ובה על בני כולה, לא מרומין. דאין באן אלא ספקא דרבנן, שמה הסיט עצם כשעורה, ואין הבותי חישיש עליה. ואם האמה: כי היכי דציון קברות דמוחין דאורייתא, דאוקמא בבבן עמוד שם, וכי נמי ילתינן בתמניין דמוחין אסככות ופרעות ומלהך על בני כולה יש לומר: לא ישייבא ליה לתמניין רוחא ומשונעין אלא וחישינן לרצועה נפקא. ועוד: אביבת דפרס ותרשי בה קבר – לא מרתה מלהך ובה על בני כולה. בדפרישיטה, אלא דוקא באן קבר ואם האמה: רובא נדי מרתה, דלמא נטמאה איהו? יש לומר: תמיירי דנקט תרומה ואביל מינה. דקאמרי ליעל. וחוה הדין נקט אלא אביל, ובגן שידוע לן שדאי טהורה, דלא חוה כותי מנמאל לה.

ורלמא כון טמא הוא – ואף על גב דטמא נמי אסור לשהות בבית הקברות. דבדברי ברק "מי שאמר" (ז) בעי נזיר והוא בבית הקברות, מי בני עשייה למלקות או לא? ובפרק "שלשה מינין" (שם מבב) אמר רב הונא: נזיר שעמד בבית הקברות החישו לו מות או מאת ארז – חיוב. ועמא: לפי שמוסיף טומאה עליו, דבמוריס עשיין את הארז אב הטומאה. דיבארה דתת – כותיים לית להו תך מיתרות.

ובנה אצלו ציון – במודע קטן (הא). מפיס מדיא ציון של בית הקברות. ואם האמה ולרבי שמעון דאמר אין קברי גוים ממטמאן באהל, הדיכ מפיס מדיא הא אמר במודע קטן דאין מדיעין אלא על טומאת אהלו של לומר: מדיעין לפי שעה עין, משום טומאת מנוע ומשא. אב כן לכל הפרות יש לציון בטומאת אהל. ומאני דבעי למינר דיבארה על יבמחר (בבמות סאא). דלרבי שמעון מתי גוים לא מטמאי אפילו בעינן ובמשא, מפני ליה לרבי שמעון ציון מדרשא אתריי דהתם, תצון דרבי גוג – לא משום טומאה, אלא לנקות הארץ מן המתים. ואם האמה: ולרבי שמעון דאריין (שם) דאין גוים קריון "אדים", הא כתוב "וזה עמם ארסי" ויש לומר: דנקט "אדים" – לאפקדי דסלקא דתך. דקרו שם ציבוע בדמה.

איילן תמוסק – מייירי עמוד שיה מן קבור שם, אך שאין ידוע תחת איוו ענה. ואין כותי נאמן לומר שאינו קבור תחת ענה זה, אפילו הלך תחתיו – דאין מקפיד על ספק טומאה. ודאקא מביאחיל על פני כולה אמר בסבך דנאמן, ומא שפירש הקונטרס: אילו בסמוך לבית הקברות, ופינמס קורבין שם – בתום פירש שן. כיון שאינו לפשר שיה קבור שבת שם – דספק – לא איה נאמן, אפילו היה מלהך על פני כולה. ואף על גב דספק טומאה בירשות דרביס, טהור – הבא. נזיר רבנן. הוא דקאמר לקמן בפרק ברא (סחב) דסככות ופרעות לאו אהל הוא. ורבנן זורא עלייה – לאו דוקא קאמר דאלו אהל הוא. דבדאי קבור שם אתריי. בדפרישיטה, אלא כלומר, קן טומאת אהל אינו אלא מרובן, בדברשת הרביס ספק טהור. אי נמי: הענפים המובדלים זה מהוה. וראים אותם כאילו קן טומאה. ליחשב אהל. דיבארה באדלות (סח) דפיס על הארץ – רבתי יזודה אמרי: ורחן ותחתנות כאילו ערבות מלהלך הדעליות כאילו יזרות למטה. ואם היו נוגעות זה בזה בפתח טפח – מביאית הוצאת כו. **בית** הפרס – על שם פריסה. שהעצמות נפרסים במדרס רגליס, או על ידי מחרשיה. ושהיה אשכב בה קבר, לא שיה איהו טמאה. וקיי ליה בפרק

קמא דמועד קטן (הב) "בית הפרס" ושנא אבן דקרי "בית הפרס" לשהיה אנדרס בה קבר, קרי גם לאבן "בית הפרס". אי נמי: לשון "בית הפרס" – על שם פשיטת רגלי אדם ננמעת מלהך שם, מפני הטומאה. ובפרק קמא דמועד קטן (הב) תניא גבי בית הפרס: הוא שדה שנשרש בה קבר, ושכבד בה קבר, ושדה כותים. ומפרש טמאה דשדה כותים – ואשם שיה בעלים. ומפרש טהור: שדה מיוחד, שקרובי המת מביאין אותו על שדה אותו. ואשם אותו הקברות באין לקראתו, ובכותי יוד וכו'. וראשונות תוריס לביתם, ואלו נטלין אותו ומוליכין אותו לקבור. ואותו שדה – טמא. דשמא תתדלדל ותגעגע מעט מעט ממנו, ונפל ושחזרו. ורבינו שמואל פירש: פעמים שבני בית מניחין אותו שם, לפי שכושרין שאנשי בית הקברות יוראו ויעלו אותו. ובני בית הקברות שכבר, שאנשי יעריה יליכודו לבית הקברות. ושנאר שם, ועוד פירש שם "שדה כותיך" – שדה שיה בה כותי, ומניחין אותו

הדרן עלך דם הנדה

לפי שעה. עדי שדוה פריש דליתוכי לבית הקברות. ופינמס שנעשב שם, ולא הוסיך, חוה יאוש בעליהם. **בית** הפרס שנירש טהור – אשכב שנשרש בה קבר קאי. דמספקין לעצם כשעורה דמא אמה סביבות הקבר. וכיון שנירש גרמיס, יש לומר שהולכים בעליהם משם. אבל שיה אשכב בארבע רגלי, לא ישייבא חך קלא. מענה מאה מאה מאה, א. ותחפצא דאדלות וישו פרק ז' ומפרש דאין אמה – היינו, לכל רוח. אמרי' לן רוחן במלהך ואל על בני כולה – אלא שבדי שיה קורצינה. מלהך ובה על בני כולה, לא מרומין. דאין באן אלא ספקא דרבנן, שמה הסיט עצם כשעורה, ואין הבותי חישיש עליה. ואם האמה: כי היכי דציון קברות דמוחין דאורייתא, דאוקמא בבבן עמוד שם, וכי נמי ילתינן בתמניין דמוחין אסככות ופרעות ומלהך על בני כולה יש לומר: לא ישייבא ליה לתמניין רוחא ומשונעין אלא וחישינן לרצועה נפקא. ועוד: אביבת דפרס ותרשי בה קבר – לא מרתה מלהך ובה על בני כולה. בדפרישיטה, אלא דוקא באן קבר ואם האמה: רובא נדי מרתה, דלמא נטמאה איהו? יש לומר: תמיירי דנקט תרומה ואביל מינה. דקאמרי ליעל. וחוה הדין נקט אלא אביל, ובגן שידוע לן שדאי טהורה, דלא חוה כותי מנמאל לה.

הדרן עלך דם הנדה

1 הוואה כתם. תא שמע האשה עשורה צריכה - תימה מאי מהדר אפרכות. הא כמה
2 ממשנת פוקא אבי סימן רוד הגדה וליפירן בתמים. וליפירן מנייהו. ולא שיק
3 לשנועי עלייהו, לא הרגשת עד ולא הרגשת שמשו ואומר הרב רבינו יצחק. דמדני בתמים
4 ליכא למפרש - ודיעבי טיולין להמדיני שיש שזן מרובה משעת הבוס, ואימור. הרגשת,
5 ולא אדעתא. אבל בשעתון פריך מבתמים

הוואה כתם על בשרה, כנגד בית התורפה -
ממאנה, ושלא כנגד בית התורפה -

מחורה. על עקבה ועל ראש גודלה - ממאנה. על
שוקה ועל פרוסותיה, מכפנים - ממאנה, מבחוני -

מחורה, ועל התדרין מפאן ומפאן - מחורה. ראתה על
על חלוקה, מן החגור ולמטה - ממאנה, מן החגור

ולמעלה - מחורה. ראתה על בית יד של חלוקה,
אם מניעה כנגד בית התורפה - ממאנה, ואם לאו

מחורה, היתה פולשנתו ומתכסה בו פליה, כל
מקום שנקמצא בו כתם - ממאנה, מפני שהוא חור.

וכן בפוליוס. גמרא אמר שמואל: בקהה קרקע
עולם וישבה עליה, ומצאה דם עליה - מחורה,

שנאמר "בבשרה" - עד שתרגיש בבשרה. - האי
"בבשרה" - מיבעי ליה שמשמאנה כפנים כבחוני!

אם כן, לימא קרא "בבשר", מאי "בבשרה" - שמע
מיה: עד שתרגיש בבשרה. - ואפתי מיבעי ליה:

"בבשרה" - ולא בשפור, ולא בהתוכה! - תרתי
שמע מיה. תא שמע, האשה שהיא עושה צרכיה

וראתה דם, רבי מאיר אומר: אם עומדת - ממאנה,
ואם יושבת - מחורה. היכי דמי? אי דארגשה -

יושבת אמאי מחורה? אלא לאו - דלא ארגשה,
וקתני: עומדת - ממאנה! - לעולם - דארגשה,

ואומר: הרגשת מי רגלים הוא. עומדת - הדרי מי
רגלים למקור, ואייתי דם, ויושבת מחורה. תא שמע: עד שהיה נתון תחת הפר ומצא

עליו דם, אם עגול - מחור, ואם משוך - ממא. היכי דמי? אי דארגשה - עגול אמאי
מחור? אלא לאו - דלא ארגשה, וקתני: משוך - ממא - לא, לעולם - דארגשה,

ואומר: הרגשת עד הוא, משוך - ודאי מגופה אתא. עגול - מחור. תא שמע: נמצא
על שלו - ממאין ותיבין בקרבו, נמצא על שלה איתום - ממאין, ותיבין בקרבו. נמצא

על שלה לאחר זמן - ממאים מספק, ופטורין מן הקרבו, היכי דמי? אי דארגשה -
לאחר זמן אמאי פטורין מן הקרבו? אלא לאו - דלא ארגשה, וקתני: נמצא על שלה

איתום - ממאין, ותיבין בקרבו, לא, לעולם - דארגשה, ואומר: הרגשת שפם חור.
תא שמע: נמצאת אתה אמה אומר, שלשה ספקות באשה: על יצורה, ספק ממא ספק מחור.

ממא: על חלוקה, ספק ממא ספק מחור - מחור; ובמנעות ובחיפשות - הלך אחר
הרוב. מאי "הלך אחר הרוב"? לאו אם רוב מיה ממאין - ממאנה, ואף על גב דלא

ארגשה! - לא, אם רוב מיה בהרגשה חווא - ממאנה, דאימור: ארגשה ולא אדעתה.
אמר מר: על בשרה, ספק ממא ספק מחור - ממא; על חלוקה, ספק ממא ספק מחור

מחור. היכי דמי? אי מחור ולמטה - על חלוקה אמאי מחור? והא תנן: מן החגור
ולמטה - ממא! ואי מחור ולמעלה - על בשרה אמאי ממא? והתנן: ראתה דם על

בשרה שלא כנגד בית התורפה - מחורה! איבעית אימא: מחור ולמטה, ואיבעית אימא:
מחור ולמעלה. אי בעית אימא: מחור ולמטה - כגון שעברה בשוק של מבחים, על

בשרה - מגופה אתאי, דאי מעלמא אתאי - על חלוקה לא אשתכחיה. על חלוקה - דאי מגופה
אתא - על בשרה מיבעי ליה אשתכחיה. ואיבעית אימא: מחור ולמעלה - כגון דאוקרה. על בשרה - ודאי מגופה אתאי,

דאי מעלמא אתאי - על חלוקה איבעי ליה אשתכחיה, על חלוקה - דאי מגופה אתאי, על בשרה איבעי
ליה אשתכחיה. קתני מיהת "על בשרה" ספק ממא ספק מחור - ממא, ואף על גב דלא הרגשה! והא תנן: הראה כתם

על בשרה כנגד בית התורפה - ממאנה, ואף על גב דלא הרגשה! ואמר רב רימיה מדפתי: מודה שמואל שהיא ממאנה
מרבין

1 אותו מקום, כנגד בית התורפה - אומו מקום, דאיכא למימר. דם מאתרו מקום
2 נפל להדם, וטמאה. על עקבה ועל ראש גודלה במאה - ראש גודלה של
3 רגל. ובגמרא מפרש טעמא. מכפנים - בין שני שוקים, כל גובח מן הארץ, מבחוני -

מכאן ומכאן. צדיים - אחורי השוק - כל גובח כנגד העקב. ולפי - כל גובח כנגד
5 הרגל. מן החגור ולמטה - כנגד בית התורפה

הוא. אם מניע כנגד בית התורפה - כגון
7 שנמצא בראש בית ידה סמוך ליה, שפמינס
8 שפשתון מרועה ונפל כנגד מטה. שלא כנגד

בית התורפה - כגון שנמצא סמוך למכתה.
10 שהוא חור - פעמים שראש החלוקה נהפך כלפי
11 פניה שלמטה. וכן בפוליוס - מעפרות

שמוכסה בו. אייריל בעת. גמרא צריכה -
13 מטלת מים. עומדת למטה - דאידי דרדיק לה
14 עלמא דמדעמור השתנה, ולא יכלה לעצור -

הדרי מן רגלים למקור, ואימור דם. וישבת
17 מחורה - דמכאן יתא רגלים מי רגלים, אשך
18 דרך דם נדה לצאת עם מי רגלים. עד - סדק

שבדקת בו. עגול - אף זה דם בריקה. דרך
19 קטע להיות משוך. ארגשה - בשעת בריקה.
20 ועגול להכי סתור לעולם - דאימור הרגשת עד

הוא, שצערותה בריקה העד. על בשרה ספק
21 טמא ספק טהור טמא - כולו מפרש לקמן.
22 ובמנעות ובחיפשות הלך אחר הרוב - אשה

שלא מצאה כתם, והרי היא מחוקת עצמה
24 בספק נדה. כגון שאין לה תסת והיגלה לראת
25 תריה, ונעה ואו הסיטה - הלך אחר רוב מיה.

אם רוב מיה הרגלה לראת - מגעלה הוסיטה
27 טמא, ואף על גב דהשתא לא ארגשה -
28 דאוקרה - זקפה בעלמא לתוריה, ואף על גב

דעברת תכא על כונסה - טמאה. דאי
30 מעלמא אתאי - על חלוקה אביעי ליה
31 לאשתכחיה.

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

מרבין

נדה. פרק שמיני – הוראה כחם דף נח עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – שטיינזלץ"
 רש"י תוספות

1 **כרבי** נחמיה דאמר כל דבר שאינו מקבל טומאה בו – טעמא דרבי נחמיה: כיון דרבר
 2 שהכתב בו – טהור, וג על האשה לא נהו טומאה. והדיא מיתרתיא דבסמוך, נוד
 3 ולא מקבלה טומאה, מכל מקום מקבל טומאה בנגיעים. **מורה** שמואל שהיא טמאה
 4 מדרבנן – פירש הקורטנר: והליתן ולמא ארשה, ולא ארשה. ואין ארשה: דאפילו מחוץ
 5 לה לא תהיב רשעא, וטעמא דרבי נחמיה: דהואיל דארחא דם
 6 נדות. ורב אשי נמי מודה לדשמואל, והיבא דלא
 7 דרשיה – שהררן מן התורה, וטעמא מדרבנן.
 8 אלא אתי לפרושי דכי נמצא ארקה דטהורה –
 9 אפילו מדרבנן.

10 **ומי** מחוקקין טומאה ממוקם למקום – וקשה
 11 דמאי פריך, ודיאי להקל – לא מחוקקין,
 12 אבל לדחומי, די הבא – ממדריכי, דהבי אבד
 13 לקמן: אין שנין בהרות להקל, אבל לדחומא
 14 שונין ושי לומר: כיון דבמנים דרבנן, אי איתא
 15 דהליתן לדחומי – להקל נמי היה לנו לתלות,
 16 דבר הרגיל קצת, אבל לעינן ממוקם, למקום,
 17 שאין רגילות כל כך – אמרין לקמן בסמוך,
 18 דאפילו בכמנים שונין לדחומא, ולא להקל,
 19 דמיה: ולפירחן ממתניתין, שלא בנגד התורה –
 20 טהורה, ולא אבד: ברהק באידי יאד ונעה
 21 בכשה למעלה מן התורה: ושי לומר: דאם
 22 איתין דברקה מצאה טמאה – דהיה זכרה,
 23 והיא ירמי ארעהה שהיא טמאה – אבל כל בנעה
 24 ברם שעל כחפה – לא רמיא אנפשה. כיון דאין
 25 זה דם טמא. ובסמוך גבי דם טמא, דפריך ואינא
 26 דברקה בהאי יאד ונעה באידן – פריך נשק
 27 שכן, וממתניתין נמי הנה נמי למכור, ושי להקל
 28 בין "ממוקם למקום" דהכא, להווא דפריק קמא
 29 (נדה דא): ודחום – טומאה עצמה באה ממקום
 30 למקום, דהכא – טומאה עצמה ממקום אחד
 31 עברה. **מקום** חבך – פירש רש"י: שהוא קפץ
 32 הירך והשוק, ורובק הוא מקום מניחת טבעים,
 33 שחובקים הירך והשוק, ובערך פירש: שנוקלץ
 34 באפליאקם שיש בה ללואת, ומקום חבור
 35 הלואות קרי "חבך", ועוד פירש פירש אהר:
 36 שבפני השוק על הירך, מה שבחבשה הבשר על
 37 ידי כפיפת הירך על קר שדוכקין אז את זה קרי
 38 "מקום חבך", **בשורה** מזה – אומר רבינו יצחק:
 39 הדינן טיפין טיפין, דאי מחברת השורה יחד –
 40 היינו רצועה, דבסמוך, וטיפין טיפין – היינו
 41 מעוררבבין, שאינו לא כשיר ולא כשורה, וזא
 42 דאמר לקמן: טיפין טיפין, איף מוצטרפין – היינו,
 43 על הגב, דהבא מירי על בשרה. ושי יודר
 44 לתלות ברם מאבולה על הגב נמי דיש. וזו
 45 **ולענין** דיעא קתן – ואם תאמר מריני נמי
 46 תתחייב הגשה לכבסו, דכאמר
 47 ב"מדרין" (כתובת ע"ב), כל שנולד ספק ברישותו
 48 נעלי להביא ראיותו ושי לומר: כיון דאינה
 49 לשניה אלא בתורת שאלה – אינה ממש
 50 ברישותה, ועוד שי לומר: והדמ אקמו שאם יצרה
 51 לדויצא – יביא ראיה, אבל הבא – לא תתחייב
 52 הארונה לכבסו.

מאי

התורפה של אויבה – שתיחן טמאות, ואם לאו, ארובה – מהורה, וקצרה – טמאה.
 תניא אידך: דברקה חלוקה והשאלתו להבירקה, היא – מהורה, והבירקה – תולק בה.
 אמר רב ששת: ולענין דינא תנן, אבל לענין טמאה – היא מהורה, והבירקה טמאה.
 מאי

הראשונה. ולענין דינא – וכדכס בהתם מן החלוקה ומהבירה תולה בה, דאמרי ארונה: "לא מומתין לי, דאת בקתייה.
 שתוקן

1 מדרבנן – דלמא ארשה, ולא ארעהה, רב אשי אמר – טעמא דשמואל דאמר לעיל:
 2 דברקה קרקע עלם בו – לא משום הרגשה, אלא כרבי נחמיה סבירא ליה, דאמר: לא
 3 הכיורו חכמים גורת כחם, אלא על דבר המקבל טומאה. הלכך, כל הך תרובתא – לאו
 4 קושיא גיהה, דשמואל לא איירי בהרגשה כלל, אלא רב ירמיה מרביי – דקבלה
 5 לתרובתא דלעיל, ושני מודה שמואל בו,
 6 ומדקבלה לתרובתא – מכלל דטעמא דשמואל
 7 משום הרגשה, ואי משום הרגשה – מאי אריאי
 8 "קרקע", אפילו גולמא נמי בדיק בטליה, וישהב
 9 עליה, ואחר כך מצאנה דם – טהורה, שלא
 10 הרגשה בצוארה – אם נמצא דם כנגד תורפה
 11 – ויולה לתלות מוכח של צוארה, שפעמים
 12 שמתה את צוארה לפניה, ונעל דם המכח על
 13 תחתיה חלוקה. על כחפה – שאינה יולה
 14 לתלות, שאם דם בא מנתפח ונעל לפניה –
 15 אין תולה, ואין אויבים ביה נגלות – מנכח
 16 שבכחפה, ושהיא נפלה לפניו, עבד דרמתי –
 17 תחת אותו מקום, ודם נטף עליו. על קשר
 18 אנצבעותו – היינו "גב הדי", וזא גב הדי,
 19 אפילו בשעת בדיקה, לא ננעה – מאי טעמא
 20 טמאה? לאו משום דאריין – ברקה באידן
 21 ידא, ונעה דם שבדיקה על גב הבירקה, עי היבא
 22 קרי "פנים מביני השוק", ולא אמרין צדין
 23 נניצו? עי מקום חבך – ספק, וכדברנוה ל'
 24 שהוא קפץ הירך והשוק, שקרין ירמי. וקאמר:
 25 עד מקום שהוא מתחיל – קרי "פנים", ורובק
 26 היא מתיחת הגידין שדוכקין הירך והשוק יחד,
 27 סמוך לאותו קפץ, כמו (שבת סד): "את הקולקל
 28 ואת החבך, כשיר – רצועה בעיגול, כעמידה.
 29 מזה – מן מספקין ביה הנהו או לא?
 30 כריעה – לאורך הירך הימני ארחהה
 31 כנעול ושיתה נעשה כריעה. כבשתייתא –
 32 "עם המכסה" דשמשון (שופטים טו) מדרבנן.
 33 עם מיתניא, שהיתה מסכת וטב לאריג.
 34 ונמצא דם על השתי, תיזיל ותיחי – בירך
 35 שעשתה עד עכשיו, שהלכה ושבה. אי מתרמי
 36 שהטוי ממקום, שקרין אורדירי, אי בין
 37 רגליה בנגד אתוה מקום – טמאה, והתניא אין
 38 שונין בבהרות – גבי "מקום בטליתו
 39 וסודות וטמאות בצהר", כפרק קמא בדה הגב,
 40 ספק נגע ספק לא נגע – טהור, ואם אי אפשר
 41 אלא אם כן נגע – טמא, רבן שמעון ב'
 42 גמליאל אומר: אף על פי דלא אפשר – לא
 43 מוטמנין ליה, אלא אומרינן לו "שנה", ואי לא
 44 נגע – מהסתרין ליה, אמרו לה: אין שתין
 45 בהרות, דאף על גב דהשתא לא מיתרמי,
 46 דלמא מקריא לא הוה הכי בי אמיטין אין
 47 שונין לקיאל – טמא, כהדיא דאי אפשר לו
 48 אלא אם כן נגע, ונעל ונעל ונעל ליה
 49 "שנה", להקל, אבל הבא חומרא הוא
 50 דמטמא טהורה, וזא אל על בשרה ולא על
 51 חלוקה אשתבת, היא דאמר "תיזיל ותיחי", ואי
 52 מיתרמי, מוטמנין ליה – ונמרא וזא, דבי ה'
 53 דהיה פושטו ומתכסה בו בלילה בו,
 54 חלוקה של קצה – לא בדיקה קודם לבישתו
 55 ואחר כך נמצא עליו דם, אף מניע – כחם
 56 בנגד בית התורפה – של ארובה – טמאה
 57 אף ארובה, וכל שכן קצרה, ואם לאו מהורה
 58 – הארובה, אבל קצרה – טמאה, שהרי כנגד
 59 בית התורפה שהיא חוץ מניע, היא מהורה –

1 **מדרבנן** רב רב אשי אמר: שמואל הוא דאמר כרבי נחמיה.
 2 **דתנן** רבי נחמיה אומר: כל דבר שאינו מקבל טומאה
 3 אינו מקבל כתמים. בשלמא לרב אשי – היינו
 4 דאקאמר קרקע, אלא לרב ירמיה – מאי אריאי קרקע?
 5 אפילו גלומא נמי! – לא מופיעאי קאמר, לא מופיעאי
 6 גלומא – ולא מברק שפיר, ואיפא למימר מעלמא
 7 אהא, אלא אפילו קרקע דמברק שפיר, דאיפא למימר
 8 מוגפה אריאי – מהור, "על עקבה ועל ראש גודלה
 9 ממואה" וכו', בשלמא עקבה – עבד דנענע באותו
 10 מקום, אלא ראש גודלה, מאי טעמא? וכי תימא: וימינן
 11 דנענע בעקבה, ומי מחוקקין טמאה ממקום למקום?
 12 והתניא: היתה לה מפה בצוארה שיתוכל לתלות –
 13 תוליה, על כחפה שאינה יכולה לתלות – אינה תולה,
 14 ואין אויבים שפא בידה נגלותו והביאתו לשום: אלא:
 15 שאני ראש גודלה, דבהדי דפסקה, עבד דמתרמי –
 16 ולא מחוקקין טמאה ממקום למקום? והתניא: מציאת
 17 על קשרי אנצבעותיה – טמאה, מפני שידים עסקניות
 18 הן, מאי טעמא – לאו משום דאמרין: דברקה בהד
 19 כריא ונענע באידן רדא? לא, שאני ידה – דכוכה
 20 עבדא דנענע, "על שוקה ועל פסותיה מנפגנים"
 21 וכו'. מנפגנים זה היבא? אמרי דבי רבי ינאי: עד
 22 מקום חבך, איפיעא להו: מקום חבך בלפנים או
 23 בלחצו? תא שמע, דתני רב קטינא: עד מקום חבך,
 24 וחבך עצמו – בלפנים, רב הייא בריה דרב אימי
 25 מתני לה בהדיא, אמרי דבי רבי ינאי: עד מקום
 26 חבך, וחבך עצמו – בלפנים, פני רבי ירמיה: פשרו
 27 מהו, פשוטה מהו, טיפין טיפין מהו, לרובח ורבה
 28 מהו? תא שמע: על בשרה ספק טמא ספק טהור
 29 – טמא, על בשרה – מאי לאו פי האי גוונא? –
 30 לא, דלמא דעבד כריעה, תהיא איתריא דאשתבח
 31 לה: דמא תיזיל ותיחי, והתניא: אין שונין במתירות! – אמר
 32 אמרין "אין שונין" – לקולא, אבל להומרא – שונין,
 33 "היתה פושטתו" וכו', תניא, אמר רבי אליעזר כרבי
 34 יוסי: דבר זה הוריתי פעור רומי לאיפור, וכשבאתי
 35 אצל חכמים שבדרום אמרו לי יפה הוריתיה, תנו
 36 רגנן: ארובה שלבשה חלוקה של קצרה, וקצרה
 37 שלבשה חלוקה של ארובה, אם נגע כנגד בית
 38 התורפה של אויבה – שתיחן טמאות, ואם לאו,
 39 תניא אידך: דברקה חלוקה והשאלתו להבירקה, היא – מהורה, והבירקה – תולק בה.
 40 אמר רב ששת: ולענין דינא תנן, אבל לענין טמאה – היא מהורה, והבירקה טמאה.
 41 מאי

הראשונה. ולענין דינא – וכדכס בהתם מן החלוקה ומהבירה תולה בה, דאמרי ארונה: "לא מומתין לי, דאת בקתייה.
 שתוקן

1 מא' שנה מאה דרנאי שתי נשים בו - תימנה מה דומה לךך דלעיל דדבא - אין לתלות
 2 בו יותר מבוא, אבל לעיל - אין לתלות בראשונה, הואיל ובדקה ואומר רבינו תם:
 3 דברייתא איירי שתעסקה בעפרו זו אחר זו. ואם היתה נשאלת הראשונה - היינו מטהרין
 4 אותה, הואיל ותעסקה, ובשביל הברחה - אגו מנמנאן הראשונה שהיא טהורה מנורה. גם
 5 לעמלה, אף על פי שדראשונה בדיקה -

6 נמנמנה, הואיל ושניה תולה בה לענין דינא.
 7 אין לך כל משה ומשה - הבא אל נקט 'סידך'
 8 וסידך, כדבטמון - משהו דבא בעי
 9 למהרה משה, אפילו של איש, שאין בה מבוא טיפין
 10 של דם מאבולת - אם בן דבי נמי של אשה יש
 11 לנו לתלות במאבולת. אבל בטמון לא איירי אלא
 12 בשל אשה, לחכי נקט סידך. ו'נבדרינו' אגו
 13 מודים - מניחו הובא הדרגה הריב מאבולת א'
 14 פשפש - תולה, בפי מה שדרגה, מדי הדוח
 15 אשוק של טבחים. עיר שיש בה חזירים
 16 תושבש בבתיהם - אומר רבינו שמואל בן מאי:
 17 דאפילו יותר מבכרסי, ואפילו מן התורן ולמטה.
 18 והלכות לא תעסקה, ואין לה מבא שיש לה
 19 לתולה ולהצויא דם. מידא אמר רבינו יצחק, דאין
 20 לסמוך על זה בעששים - אומר רבינו שמואל בן מאי:
 21 במקום שאין גזילות ליגע בן חזירים, וכן מנהג
 22 דלא תליץ, ומיחו במקום של גזלים לדבר שיש
 23 לתלות בחזירים וכיוצא בן - תליץ, כדקאמר
 24 התלמוד.

1 מא' שנה מאה דתניא: שתי נשים שפתעסקו בצפור
 2 אחר, ואין בו אלא פסלע דם, ומצא פסלע על זו
 3 ובסלע על זו - שתייהן טמאות? - שאני התם -
 4 דאיאם סלע יתירה, תנו רבנן: לבשה שלשה חלוקות
 5 הבודקין לה, אם יכולה לתלות - תולה, ואפילו
 6 בפתחוהו, אין יכולה לתלות - אינה תולה, ואפילו
 7 בעליון. מיעד, עברה בשוק של טבחים - תולה, אפילו
 8 בפתחוהו, לא עברה בשוק של טבחים - אף בעליון
 9 אינה תולה. משנה לתולה בכל דבר שהיא יכולה
 10 לתלות: שחקה בהמה תיה ועוין, תעסקה בבתיהם,
 11 או שילבשה בצד העסקין בהן, הרהה מאבולת - הרי
 12 זו תולה בה. עד פמה תולה? רבי הנינא בן אנטונינוס
 13 אומר: עד פגרים של פול, ואף על פי שלא הרהה.
 14 ותולה בבנה או בפעלה, אם יש בה מפה, והיא
 15 יכולה לתלע ולהצויא דם - הרי זו תולה. מעשה
 16 באשה אחת ששאת לפני רבי עקיבא, אמרה לו:

17 ראיתי בתם. אמר לה: שפא מפה היתה בידך? אמרה לו: הן, והיתה. אמר לה: שפא יכולה
 18 לתלע ולהצויא דם? אמרה לו: הן. וטהרה רבי עקיבא. ראה תלמידיו מסתפקין זה בזה, אמר
 19 להם: מה תדבר ויהיה בעיניכם? שלא אמרו חכמים דלר - חלמו - אלא להקל, שפאמרי:
 20 "אשה פי היתה ובה תיה וכה בבשרה", "דם" - ולא פתם. עד שראה נתן תחת הכר
 21 ונמאן עליו דם, ועגלו - טהרה, מטיא - דברי רבי אליעזר ברבי צדוק, ור' תנאי תניא
 22 להא דתנו רבנן: מעשה ותלה רבי שאיר בקולו, ורבי תלה בשרף שקמה. "או שישבה".
 23 ישבה - אין, לא ישבה - לא. תניא להא דתנו רבנן: עברה בשוק של טבחים, ספק ניתו
 24 עליה ספק לא ניתו עליה - תולה, ספק עברה ספק לא עברה - טמאה. "הרהה מאבולת".
 25 הרהה - אין, לא הרהה - לא. מתניתין מני? רבן שמעון בן גמליאל היא, דתניא: הרהה -
 26 תולה, לא הרהה - אינה תולה, דברי רבן שמעון בן גמליאל. וחכמים אומרים: בין דר בין דם
 27 תולה. אמר רבן שמעון בן גמליאל: לדברי אין קן, ולדברי חברי אין סוף. לדברי אין קן -
 28 שאין לך אשה שטהורה לבעלה, שאין לך דף מפה ומטה שאין בה מפה טיפי דם מאבולת.
 29 לדברי חברי אין סוף - שאין לך אשה שאינה טהורה לבעלה, שאין לך כל סרין וסרין
 30 שאין בו פמה טיפי דם. אבל נראה דברי רבי הנינא בן אנטונינוס מדברי גמדיה וגידיה, שהיה
 31 אומר: עד פמה היא תולה - עד פגרים של פול, ולדבריו אגו מודים. ולרבנן דאמרי תולה,
 32 עד פמה? אמר רב תנחום בר יצחק: תולה בפשפש - ועד פתורבוס. תנו רבנן: פשפש זה,
 33 ארבו פרחו, ועממו פרחו, בריה ברתה לו - שכל המוללו מריח בו. ארבו פרחו - לענין
 34 פתמים, מעממו פרחו - לענין תרומה. דתנו: או שפעם טעם פשפש פניו - הרי זה יפלוט.
 35 מינא ידע? - טעמו פרחו. - ואפתי מנא ידע? - בריה ברתה לו, שכל המוללו מריח בו.
 36 אמר רב אשי: עיר שיש בה חזירים - אין חוששין לתתמים. אמר רב תנחום בר יצחק: והא
 37 דדוקרת - פעור שיש בה חזירים דמניא. "עד פמה היא תולה" וכו'. אמר רב הונא: פגרים -
 38 אינה תולה, פחות מבגרים - תולה. ורב חסדא אמר: פגרים - תולה, ותר מפגרים - אינה
 39 תולה. ליקא בעד ועד בכלל, קא מיפלי, דרב הונא סבר: עד - ולא עד בכלל, ורב חסדא
 40 סבר: עד - ועד בכלל. אמר לך רב הונא: איפא עד ועד בכלל, ואיפא עד ולא עד בכלל.
 41 והבא לחומרא והבא לחומרא. ורב חסדא אמר לך: לחומרא אמרינן, לקולא לא אמרינן. והבא - פדריב אבהו,
 42 דאמר רבי אבהו: כל שעורי חכמים - לתחמו, חוץ מפגרים של חתמים - להקל. איפא דאמרי לה להא שמעתיא באפי נפש.
 43 רב הונא אמר: פגרים - פותר מבגרים, ורב חסדא אמר: פגרים - פחות מבגרים, וקמפליגו ב"עד ועד" דהבא, פדאמרינן, מתיבין:

1 שתייהן טמאות - ולא תלין אן חדן מן הבתמים בעפר, ואף על גב דאיכא למתלי. והכי
 2 נמי, אף על גב דבדיקה, לימא: שתייהן טמאות. דאימרו: לאו יפה בדיקה. סלע יתירה -
 3 ומא חזיה תהילת ליה לסלע יתירה דטמאה בדיק? תלייה ברוך הלכך, שתייהן טמאות.
 4 אבל הבא - טמאה תלייה ברוך ולא בדיקה. שלשה חלוקות - זה על גב זה. יכולה
 5 לתלות - כדמפרשי: בעבר בשוק של טבחים.
 6 משנה עד כמה היא תולה - בדם מאבולת?
 7 פגרים - אבל שפי מחבי - אף דם מאבולת כל
 8 כן גדול, ובכחי מיהא תלייה. אף על פי שלא
 9 הרהה - ורבי תנינא פליגי אדרבנן, דקאמרי:
 10 הרהה - אין, לא הרהה - לא. ותולה בבנה
 11 ובעלה - אם יש בהם מבא. אף על פי בה מבא
 12 - יביעה והואיל להנלע, כלומר, תתלחח
 13 ולהצויא דם - תולה. נמרא קילור -
 14 אפלטוטיא, אדום. לא ישבה לא - ולא
 15 אמרינן: לטמו ישבה ולא ארעה. לדברי אין
 16 קין - שאני נתון שיעור, ואם לא הרהה -
 17 אפילו כחרדל, טמאה. "ולדברי חברי אין סוף"
 18 - שהם מקילים יותר מראי, דאפילו לא הרהה
 19 - תולה ואין תונגן שיעור, אלא אפילו כל
 20 - תולה. עד אי תיה. עד פגרים - אפילו לא
 21 הרהה. יותר מבגרים - לא. ואפילו הרהה,
 22 ולדבריו יש לטמא בגרים ועוד, ולטהר פחות
 23 מבגרים. יש כמה - תולה. ולא יאכשר לתלות
 24 כתם גדול במאבולת? אמר רב תנמן תולה
 25 בפשפש עד פתורבוס - כתם דרב בתרומוס -
 26 יכולה לתלות, ולא במאבולת אלא בפשפש.
 27 שנת פשפש הרהה, שכתמו גדול, פשפש -
 28 פנישי"א בלעו, בריה ברתה לו - כלומר, ריחו
 29 נתן ומבאשי. וכל המוללו, עד כרזו מריח ריחו.
 30 לדברי חכמים - דאי הוה כתם ארבו כרובא,
 31 אפילו יותר מבגרים - תליץ בפשפש. או שפעם
 32 טעם פשפש - באוכל תרומה מיירי, וכל שכן
 33 תליץ - דהא שרץ הוא. אלא האי דנקט
 34 'תרומה' - משום דפליגי לעיל מניה: אמרו לו
 35 'טמאה, וטמאת התרומה' - ר' אליעזר
 36 אומר: יכול. ר' יודישא אומר: לפלוט. אבל אמר
 37 לו 'טמא היתה, וטמאת היתה התרומה', ו
 38 שרודע שזוא טבל, או שטעמו היתה האשפת והשקעם
 39 פיר - הרי זה יפלוט. הואיל ועד שלא נתנה
 40 תיף, חוץ פיר, אירע בה פסול זה - זה איישיין
 41 להפסד תרומה. מנא ידע - טעם פשפש?
 42 ואכתי מנא ידע - והלא אל הריח בו? חזירים
 43 אובילים שקעים ורומשים ומתיחים דם.
 44 הדיוקת - חתמים הריב ואשפת והשקעם
 45 מניין בה. והבא לחומרא - הילכך, עד ולא עד
 46 בכלל. דאי עד ועד בכלל - היה חיל קולא,
 47 דקתי "עד בגרים תולה", וקיימא לן ב"אלו
 48 טריפת" (תולין גז.טו) גדול. בעד אולינן לחומרא
 49 אי עד ועד חומרא הוא - אולינן בתריה, ואי עד
 50 ולא עד חומרא הוא - אולינן בתריה. אמר לו
 51 מבני פשפה - ולאו אמנתוהין. הכי שריק:
 52 וקמפליגו בעד ועד דבא - כדאמר רב הונא
 53 לחומרא. כדאמרינן בכל דוכתי, הלכך, עד ולא
 54 עד בכלל. ולרב חסדא - בר אבהו.
 55 טיפי

100

נדה. פרק שמיני – הרואה כתם דף נט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזיץ)"
 רש"י תוספות

1 ד"ו בה טיפי דמים למטה וטיפי דמים למעלה תלינן בעליון עד כגרים – פירוש הקונטרס:
 2 "למטה" – קטנים, "למעלה" – גדולים, "תלינן בעליון" – הגדול בדם מאבולת, "עד
 3 כגרים, מאי לאו עד כגרים בלמטה – בפתוח מכורים, "לא, כלמעלה" – כיוור מכורים,
 4 וזהו חזמה; אמאי נקט "למעלה" רלמטה, וזה ליה לנעט "גדולים" רקטינטי? ועוד: ודבי
 5 משמע ליה כלמטה, מאי אולמיה ממתנתין?
 6 ועוד: ולא היה ליה לנעט "למעלה" רכלמטה,
 7 ודעה ליה למימר "בפתוח מכורים" ויחור
 8 מכורים; לישנא דנקט עד הכא ונראה לי הדבי
 9 פירושו: "למטה" – למטה מן החוור, "למעלה" –
 10 למעלה מן החוור, "תולה בעליון" – אותו
 11 שלמטה תולה בעליון, דשמא כמו שעליון
 12 מעלמא אתי; חתונתו נמי מעלמא אתי, ועוד כגרים
 13 תלה בו וקאמר: "מאי לאו כגרים למטה" – דע
 14 כגרים' דקתני, מיירי שחתונתו עד כגרים – תולה
 15 בעליון, משמקום שבא העליון בא החתונת, מכלל
 16 דאי לאו עליון – משמעין ליה, ולא תלינן בדם
 17 מאבולת, אלמא, כגרים כיוור מכורים ומשנה
 18 "לא, כגרים ולמעלה" – כלומר, תולה חתונתו
 19 בעליון כשהעליון עד כגרים, ומלמעלה למטה
 20 קחשיב, כשהעליון שלשה גוסיין או שני גוסיין,
 21 עד כגרים – שאז און אתו תולין עליון בדם
 22 מאבולת אלא מעלמא אתי, או נתלה בו החתונת,
 23 ומיירי שחתונתו יותר מכורים, אבל אם היה
 24 העליון כגרים, או לא יהיה החתונת טהור, שאין
 25 רגלים לדבר דאתא דם בה מעלמא, שריי העליון
 26 יש להלותו בדם מאבולת.

נתעסקה כגרים ומצאה עליה כגרים ועוד
 – אמר רבינו יצחק; הוא הדין
 נתעסקה בפתוח מכורים ומצא עליה כגרים ועוד,
 דבבל בעיא זו, דאין לומר דבדא פשיטא ליה
 דאינה תולה אפילו לבי ינאי – דאם כן, כי פשיט
 לקמן מאי לאו כבאיא גונא, לוקמה בשנתעסקה
 בפתוח מכורים דפשיטא ליה דאינה תולה אלא
 דאי בכל ענין בעי, **נמצא** עליה מין אחד –
 פירוש הקונטרס: מרבד הדומה לכתם, כגון שרף
 או קילור, ודאי ודאי מעלמא אתא – ותלה בו
 כמה מיני כתמים, ואינה מברת אדם דם היא, ורבינו
 יצחק מפרש: "נמצא" – שמצאה, "מין אחד" –
 למעלה מן החוור, "תולה בו כמה מינים" –
 שלמטה מן החוור, משום שכמו שהעליון ודאי
 מעלמא אתא, כך נאמר בחתונתו דמעלמא אתא.

הדרן עלך הרואה כתם

הלקה – מפלג דפליגי, שמע מינה.

הדרן עלך הרואה כתם

1 טיפי דמים למטה – כלומר, קטנים, למעלה – גדולים, כגרים מלמטה – בפתוח מכורים,
 2 ותלינן, נמצא עליה כגרים ועוד – דחלבתא כרב חסדא, דמיקל, כיון דבעלמא – היכא
 3 דליכא ועוד – תליא כגרים במאבולת, השתא נמי תליא האי גוסי מאבולת אחריתא.
 4 נתעסקה כגרים – דם צפור או קילור, אבל הכא נתעסקה תליא – כגרים בדם צפור,
 5 ועוד – דם מאבולת הוה, מאי לטיבא? – הא
 6 אפילו תליא כגרים בצפור, אבתי פש ליה
 7 גריס ועוד מהו דתימא שקיל כגרים – דם
 8 צפור ושרי בו מינעני, נמצא עליה מין אחד –
 9 מרבד הדומה לכתם, כגון קילור או שרף,
 10 ואורו כן מצאה על חלוקה כתם – אפילו אין
 11 מראיתו דומה לאותו גמין, תולה בו, נתעסקה
 12 שאני, דכיון נתעסקה במין אידם – היכי
 13 תלינן ביה כתם שחור? אבל נמצא עליה מין
 14 אידם – תולה בה כתם שחור, דאמרין: כי
 15 היכי דתינן עליה האי מין, בודא ידעה – הכי
 16 נמי הוה עלה מינא אחריתא, ולא ידעה, לא
 17 להקל על דברי תורה – האי דגור רבנן
 18 בכתמים – להחמיר על דברי תורה, שלא
 19 להקל בנדה גמורה, ומיזדו כתמים עצמן,
 20 דרבנן, ואולינן בתן לקולא, ותלינן בכל מידה,
 21 כתם אידין מצטרף – לכגרים ועוד, משוך
 22 כל הוה טמא – דכיון דאמר: משוך מטפה
 23 אתי, ובמשכיבה תליא טמא – אפילו
 24 כבחדרל טמא, לעולם – אפילו לר' אליעזר
 25 בעי צירוף, וכי אמר ר' אליעזר – משוך ודאי
 26 מטפה אתא, בעד – שבודקת בו, אבל ככתם
 27 – שעל חלוקה – כגרים ועוד בעינן.

הדרן עלך הרואה כתם

1 ונמצא עליה שני גוסיין ועוד, אי הכי, מאי למיכרא? מהו דתימא: שקול כגרים צפור – שרי
 2 בי מצעי, זיל הכא, ליפא שעירא, זיל הכא – ליפא שעירא, קא משמע לן, אמר רבא: נמצא
 3 עליה מין אחר – תולה בו כפה מינין, מיתבי: נתעסקה באידם – אין תולה בו שחור! –
 4 נתעסקה שאני, איפא דאמרי, אמר רבא: נתעסקה במין אחר – תולה בו כפה מינין, מיתבי:
 5 נתעסקה באידם – אין תולה בו שחור! – כי קאמר רבא – דאתעסקה בתרגולת, דאית פה
 6 כפה מיני דמא, "מעשה באשה" [ובי], והתניא: לא אמרו חכמים את הדבר להקל, אלא
 7 להחמיר! אמר רבינא: לא להקל על דברי תורה – אלא להחמיר על דברי תורה, וכתמים
 8 עצמן דרבנן, "עד שהוא נתון", איבעיא להו: מי פליגי רבנן גליה דרבי אליעזר ברבי צדוק,
 9 או לא? תא שמע: כתם ארוך – מצטרף, טפין טפין – אין מצטרפין, מיני? או רבי אליעזר
 10 ברבי צדוק – למה לי צירוף? האמר: משוך פל שהוא – טמא! אלא לאו – רבנן, שמע מינה:
 11 פליגי, לא, לעולם רבי אליעזר ברבי צדוק, וכי אמר רבי אליעזר ברבי צדוק – בעד, אבל
 12 בכתם – לא, תא שמע, דאמר רב יהודה, אמר שמואל: הלכה כרבי אליעזר ברבי צדוק.

נדה. פרק תשיעי - האשה שהיא עושה דף נט עמוד ב - מתוך מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"

תוספות

1 **האשה**, מאי שגא עומדת דאמור חדור מי רגלים למקור ואייתי דם - פירש רש"י ברש
2 פירקין לעיל; דאידי דרדחיק לה עלמא, דנעמנד השתנה, ולא יכלה לעצור -
3 חדור מי רגלים למקור, ואייתי דם, וישבת נמי, למאן חדור מי רגלים למקור, דסלקא דעתא
4 השתא בשותתא, דהשתא נמי רדחיק לה עלמא, ומשנה במנוקת - מקלחא, ונדיפיק כי
5 אורחיה - לא חזיק לה, ולא לחור מי רגלים

1 **משנה** האשה, אם עומדת - מפרש בגמרא, צריכה - וכו' רגלי, רבי יוסי מפרש
2 --- דהא אפילו באשה גירדתא מניה, וליכא אלא דף ספק, ספק בא מן
3 דמקור, ספק בא ממקום מי רגלים, וכל שכן דהא, דלמאנא נאשא אתו, ובגמרא פריכא
4 השתא בחד ספק משחר, בחד ספקי מיביעא; **גמרא** במנוקת - מקלחא, דכין דנפק
5 בקבלתו כי אורחא, לא חזיקא, לא חזיקא, לא חזיקא, לא חזיקא

6 למקור, דאין דף דם מקור לצאת עם מי רגלים.
7 אבל שותתה, אידי דמוקדא אנפשה - איכא
8 למימר חדור, כאלו עומדת, אבל עומדת, אי
9 אפשר לה לזנוק, ופרקי' מנוקת נמי, נדח ולא חדור
10 למקור, מדור מאן לימאן לן דבדחי מי רגלים אתא.
11 דנמי: דהיא לא ממקור דוא אתא, כיון דאת
12 בחיה מי רגלים, אלא ממקום מי רגלים בא ונכד
13 יי בה, דלמא בחד דתמו מיא אתא דם ממקור
14 ולא נמי רגלים; ער כאן לשר רש"י, וקשה על מה
15 שפרש געמדת וא אפשר לה לזנוק - אם כן,
16 אמאי טקל נקב עומדת? לא ליחתי אלא וישבת
17 וליפלוז בין מנוקת לשותתה ויש לישב פירוש
18 הקונטרס: דנקט עומדת, משום דפסיקא לה
19 דלמאן שותתה היא, אי נמי משום רב יושב נקט
20 לה, דאפילו עומדת, איכא רחמה נפוח -
21 מטרה, ועוד יש לומר: דעומדת שפך אפשר לה
22 לזנוק, דהקושקשה היה סבור דמנוקתין אידי בכל
23 ענין, בין בשותתה בין במוקת, ולהכי פרקי' דלא
24 שגא עומדת דנמיא, משום חדא דירעתא דאין
25 רחמה נפוח, אף על גב דמנוקת - וישבת נמי
26 תוא טמאה, דבמנוקת דשותתה ומשני: דבולה אידי
27 דרוקא מבטאת, דהיא רחמה נפוחה וישבת
28 וליחתי דנמיא בשותתה - משום דבעי
29 לאשמעינן דעומדת טמאה היא, אפילו מנוקת.
30 ועוד יש לומר: דהקושקשה סבר דאידי מנוקתין
31 בשותתה, דבמנוקת, אפילו עומדת טהורה.
32 וליכא למימר חדור, דהואיל ומנוקת, ולהכי פרקי'.
33 וישבת, כיון דשותתה, איכא חדא דירעתא,
34 ומשני: דאידי מנוקת, ובמנוקת, אפילו בחד עומדת
35 טמאה, דאיכא למימר חדור כו, ובענין תרתי
36 לטוביא.

1 **האשה** שהיא עושה צריכה, וראתה דם, רבי מאיר
2 אומר: אם עומדת - מטמאה, ואם וישבת
3 - מהורה, רבי יוסי אומר: בין כך ובין כך - מהורה,
4 איש ואשה שעשו צריכתו לחוד הפסל, ונמצא דם על
5 הפנים, רבי יוסי - מטרה, ורבי שמעון - מטמא, שאין
6 דרך האיש להוציא דם, אלא שחוקת דמים מן האשה.
7 **גמרא** מאי שגא עומדת - דאמרנן מי רגלים חדור
8 למקור ואייתי דם, וישבת נמי נימא מי רגלים חדור
9 למקור ואייתי דם? אמר שמואל: במנוקת. מנוקת
10 נמי, דלמא בחד דתמו מיא אתא דם? אמר רבי אבא:
11 בישבת על שפת הפסל, ומנוקת בתוך הפסל, ונמצא
12 דם בתוך הפסל. דאם איתא דבחד דתמו מיא אתא -
13 ואמרי לה אמר רב יהודה, אמר שמואל: הלכה כרבי
14 יוסי, וכן אורי ליה רבי אבא לקלא: הלכה כרבי יוסי.
15 "איש ואשה" [וכו.]. איבעיא להו: איש ואשה
16 עומדין, מה לי אמר רבי מאיר? כי אמר רבי
17 מאיר - בחד ספקא, אבל בספק ספקא - לא
18 מטמא, או דלמא לא שגא? אמר ריש לקיש:
19 הוא הוא, מטמא - מדלא קתני "רבי מאיר ורבי
20 יוסי מטמאין" - אי הכי, השתא רבי מאיר בספק
21 ספקא מטמא, - בחד ספקא מיבעיא? - להודיעך כחו
22 דרבי יוסי - דאפילו בחד ספקא מטרה - ודאדמינן
23 בחד ספק - להודיעך כחו דרבי יוסי, ליפלוז בספק
24 ספקא - להודיעך כחו דרבי מאיר! - פה דדיתרא
25 עדיף ליה, ורבי יוחנן אמר: כי קאמר רבי מאיר - בחד
26 ספקא, אבל בספק ספקא - לא אמר - אם כן, ליחתי
27 "רבי מאיר ורבי יוסי מטמאין" - אין הכי נמי, ואידי
28 דסלקי מרבי יוסי - פתח בדרבי יוסי - ורבי יוסי,
29 בחד ספקא - מטרה, בספק ספקא מיבעיא? - מהו
30 דתימא: הני מילי - דיעבר, אבל לכתחלה - לא קמי
31 משמע לן, תמיא כוותיה דרבי יוחנן: איש ואשה שעשו
32 צריכתו לחוד הפסל, ונמצא דם על הפנים - רבי מאיר
33 ורבי יוסי מטמאין, ורבי שמעון מטמא, איבעיא להו:
34 אשה וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי
35 שמעון - בעומדת, דדחיק לה עלמא, אבל וישבת -
36 לא, או דלמא לא שגא? תא שמע: דתימא, וישבת -
37 תולה, עומדת - אינה תולה, דרבי רבי מאיר, רבי יוסי
38 אומר: בין כך ובין כך - תולה, רבי שמעון אומר: בין
39 כך ובין כך - אינה תולה, איבעיא להו: איש ואשה

1 וישבין, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
2 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
3 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
4 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
5 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
6 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
7 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
8 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
9 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
10 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
11 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
12 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
13 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
14 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
15 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
16 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
17 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
18 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
19 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
20 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
21 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
22 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
23 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
24 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
25 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
26 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
27 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
28 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
29 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
30 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
31 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
32 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
33 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
34 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
35 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
36 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
37 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
38 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
39 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
40 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
41 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
42 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
43 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
44 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת
45 וישבת, מה לי אמר רבי שמעון? כי אמר רבי שמעון עומדת - דדחיק לה עלמא, וישבת

1 **דלמא** בחד דתמו מיא - פירוש אפילו
2 במנוקת, דלמא בחד שהניח מלונק
3 ושותתה, חדור למקור ואית - אבל על פירוש
4 הקונטרס פירש דלאחר שכלו מי רגלים אתא דם
5 כי אורחא, קשה: דאם כן, משני במנוקת, נמי
6 לפיך: דלמא בא דם כדרבו, כשאר אשה שהיא
7 רואה: אלא דהיא פסולת ליה, מדלא איתא קודם
8 עשיית צריכה או אחר כן, אם כן הוה לאו
9 ממילא אתא, אלא על ידי מי רגלים שחורו למקור
10 ואחר דם, ושגא בשעת זנוק, אי אפשר להם לבא
11 כדרבו, משמנת חיובק סתם מעינין של דם.
12 **וכן** אורי ליה רבא אפילו - כנראה וקלא
13 שם חכם, אבל לא גרסינן 'לקלא', דמה לו
14 לחיבור.
15 מדלא קאמר רבי מאיר רבי יוסי מטהרין - ואם
16 תאמר: אדרבה, אמר רבי קאמר רבי מאיר
17 ורבי שמעון מטמאין שגא מניה שריבי מאיר
18 מטהרו ויש לומר: דלמא חדא מצי למיחתי בהי, דהא
19 ספיק דחוקת דמים מן האשה, ומתא ספיק לקבץ
20 דרבי שמעון טמא אפילו באיש ואשה וישבין
21 ורבי מאיר מטרה אפילו באיש וישבת.
22 תולה

1 **שמעון** "חוקת דמים מן האשה" - לא
2 שלש נשים שלגשו חלוק אחר, או שעשו על ספק אחר ונמצא עליו דם - פולן בטמאות, שבו על ספק של אבן, או על הארץ וקבא
3 של מרחץ - רבי נחמיה מטרה. שתיה רבי נחמיה אומר: כל דבר שאינו מקבל טומאה - אינו מקבל פתמים. **גמרא** אמר רב: בנכרית
4 הוהא

נמצאת אומר לענין פלאים כל הפחות מג' כסתום מג' ועד ארבעה

[דף י"ב]

אם העומד רבה על הפרוץ מתר ואם הפרוץ רבה על העומד – אסור. מארבע ועד עשר, אם העומד רבה על הפרוץ – מתר. אם הפרוץ רבה על העומד – כנגד העומד מתר כנגד הפרוץ אסור. יותר מעשר אף על פי שהעומד רבה על הפרוץ כנגד העומד מתר כנגד הפרוץ אסור אכל לענין שבת כל הפחות מג' כסתום מג' ועד ארבעה מארבעה ועד עשר אם העומד רבה על הפרוץ מתר אם הפרוץ רבה על העומד אסור. יותר מעשר אף על פי שהעומד רבה על הפרוץ אסור.

רבי חנניה רבי יודה בן פזי בשם ר' יוחנן לית כאן מג' ועד ארבעה יש כאן פרצה ג' אין כאן מקום ארבעה התיב ר' מנא והתנינן מקיפין בקנה וקנה יש לו מקום אומר ליה לא תתיביני פחות משלשה שקל הפחות מג' כסתום רבי יוסי בי ר' בון בשם רב מפל מקום מכין שהעומד רבה על הפרוץ מתר:

הלכה ט' מתני' – מקיפין שלשה חבליים, זה למעלה מזה וזה למעלה מזה, ובלבד שלא יהא בין חבל לחברו שלשה טפחים. שעור חבליים ועביו, יתר על טפה, כדי שיהא הכל עשרה טפחים.

גמרא – אמר רבי ועירא לא אמרו אלא בעשר וכיותר מעשר הא פחות מיפן לא. ותני בן הכיא דפן של ו' טפחים והגביהו מן הארץ פחות מג' מתר.

תמן את אמר כל פחות מג' כסתום. וכא את אמר כל פחות משלשה כסתום. אין את בעי מקשייא – הכין קשי הכיא דפן של שבעה טפחים וכל שהו והגביהו מן הארץ שני טפחים חסר כל שהוא ייבא ביי דמר ר' יוחנן: העומד והחלל מצטרפין בארבעה והוא שיהא העומד רבה על החלל.

רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יודה בן חנניה: נעין ארבעה קנים בארבע זוויות הפרם וקשר גמי מלמעלה מצייל

[דף י"א ע"א]

משום פאה. אמר רבי יוחנן כמחיצות שבת בן מחיצת פלאים אמר רבי יוחנן מעשה שהלך רבי יהושע בן קרחה אצל רבי יוחנן בן נורי לנגננד והראהו שדה אחת ובית חבירתה היתה נקראת והיו שם פרוצות יותר מעשר והיה נוטל אעים וסותם דוקרנין וסותם עד שמיעמן פחות מעשר אמר בון בן מחיצת שבת.

אמר רבי זעירא מודה רבי שמעון בן לקיש לענין שבת שאין פאה מצלת יותר מעשר. אמר רבי חגי מתניתין אמרה בן מקיפין ג' תבליים זה למעלה מזה אם אומר את שהפאה מצלת יותר מעשר כמו בן תבלי אהד.

רבי יונה אמר רב הושעיה בעי הדא פאה אמה איתאמר מלמעלן מן הצד. אין תימר מלמעלן כל שבן מן הצד אין תימר מן הצד הוא מלמעלה לא אין תימר מלמעלן יאות אמר רבי חגי אין תימר מן הצד לא אמר רבי חגי כלום מה נפשך אם מלמעלן הרי מלמעלן אם מן הצד הוא מלמעלה לא.

אין תימר מלמעלן יאות אמר רבי חגי אין תימר מן הצד לא אמר רבי חגי כלום מה נפשך אם מלמעלן הרי מלמעלן אם מן הצד הרי מן הצד.

רבנן דקפרין בשם רבי ירמיה תפתר בשעשויין כמין דקרו.

רבי זעירא ר' אבדימי דחיפה בשם רבי שמעון בן לקיש: לגבה אפילו עד מאה אמה אמר רבי יודן הדא דתימר לענין פלאים אכל לענין שבת לא תהא פאה גבוהה מן הקורה.

אמר רבי יוסה אמר רבי היא פלאים היא שבת על דעתיה דרבי מה בין קורה ומה בין פאה? קורה מצלת מרוח אחת, פאה אינה מצלת עד שתהא מגפפת

[דף י"א ע"ב]

מד' רוחותיה. ותניא כייא דמר רבי זעירא בשם רב המנונא פאה אינה מצלת עד שתהא מגפפת מד' רוחותיה.

אמר רבי בא בר ממל: מטורפלויות שבכרמים אסור למלטל תחתיהן מפני שהן סוף תקרה ואין סוף תקרה מציל משום פאה.

אמר רבי פנהם אתא עובדא קומי ר' ירמיה בארבעה עמודים ועליהם ארבע פצטלויות, והתיר למלטל משום פאה.

רבי בון ורבי בון בעון קומי רבי זעירא פאה מהו שתציל בסבה אמר לון: פאה מצלת בסבה סוף סבה מהו שציל בסבה אמר לון אין סוף סבה מציל בסבה מה בין זה לזה זה נעשה לכאן וזה נעשה לכאן.

אמר ר' אבהו כל אילין מליא לענין מסב ומיתנן הא להורות אסור להורות מה אם סבה קלה אתי אמר אסור שבת החמורה לא כל שבין רבי בזן בר חיא בעא קומי רבי ועירא מאן תנא פאה מצלת לא ר' יוחנן בן נורי אמר לו הדיא תנא:

הלכה י' מתני' מקיפין פגנים ובלבד שלא יהא בין קנה לחברו שלשה טפחים.

בשיירא דברו רבי יהודה והקמים אומרים לא דברו חקמים בשיירא אלא בהנה.

כל מוחיצה שאינה של שתי ושל ערב אינה מוחיצה דברי רבי יוסי בי ר' יהודה והקמים אומרים אהד משני דברים.

אך בעה דברים פטרו בפתנה מביאין עצים מפל מקום. ופטורין מרחיצת ידים. ומדמאי. ומלערב.

[דף י"ב ע"א]

גמרא מקיפין פגנים בשיירא דברי ר' יודה הא יחיד צריך שתי וערב והא רבי יודה מאי שנא בין יחיד לשיירא.

ורבנן לא מהשניין בין יחיד לשיירא.

נישמעינה מן הדיא שיירא שהנת בתל שהוא גבוהה עשרה בנקע שהוא עמוק עשרה בגגה שהיא מקפת גדר מטלטלין בה אפלו כור אפלו כורים מטלטלין בה עד בית סאתים ובלבד שלא ישירו בה בית סאתים פניו ר' אחא בשם ר' חיינה אפלו אכפות אפלו עביטין.

מלתיה דרב הונא אמרה ובלבד אדם דמר רבי בא בשם רב הונא אהד או שנים נותנין להן בית סאתים ג' נותנין להן בית ששת סאין מיפן והילך לפי חשבון.

אין שירה פחות משלשה אין העכו"ם משלים בשיירה קטן מהו שישלים בשיירא.

היה עבידא היו שנים וערבו ערוב אהד וכא העכו"ם והוסיף כפר נכנסה שבת באפור.

היו ג' וערבו שנים ערוובין וכא העכו"ם ופחת כפר נכנסה שבת

[דף י"ב ע"ב]

בְּהֵתֵר.

ר' דריפָה אָמַר ר' נִיפָא שְׂאֵל, מַהוּ לְתַן לְהֵן ג' רֵאשֵׁי תוֹרִין שְׂוִיָּהּ זֶה מְטַלְטַל בְּתוֹךְ סָאתִים שֶׁל זֶה וְזֶה מְטַלְטַל בְּתוֹךְ סָאתִים שֶׁל זֶה.

ר' אַחָא בְּשֵׁם רַב הַסְדֵּי אֲתִיָּא דְרַבִּי יוֹסִי בִּי ר' יוּדָה בְּשִׁיטַת אָבִיו וְהִלּוּק עַל אָבִיו בְּשִׁיטַת אָבִיו בְּיָחִיד וְתֵר מִבֵּית סָאתִים וְהִלּוּק עַל אָבִיו בְּשִׁירָא פְּחוּת מִבֵּית סָאתִים.

וְהוּן אֲשַׁכְּחֵנּוּ דְרַבִּי יוּדָה אָמַר בְּיָחִיד וְתֵר מִבֵּית סָאתִים צְרִיף שְׁתֵּי וְעָרַב גִּישְׁמַעֲיָנָה מִן הַדָּא דְּמַר ר' אַחָא תִּנְאָר ר' חֲנִין ר' יוֹסֵה בְּשֵׁם רַב שִׁשֶׁת בְּשֵׁם שְׁחִלּוּקִין כְּאֵן כֶּף חִלּוּקִים בְּכֻלָּאִים וְכֻלָּאִים לֹא אֶפְלוּ הִיא בֵּית רַבְעֵי.

כַּמְּהָ הוּא מְחַנְהָ רַבִּי חֲנַנְיָה אָמַר מֵאָה וּבֵאָ גְדֻעוֹן וּמֵאָה אִישׁ אֲשֶׁר אֲתוּ בְּקֻצָּה הַמְּחַנְהָ (שׁוֹפְטִים ו, יט) ר' אָבִינָה בְּעֵי אֵילוּ אָמַר מְחַנְהָ וְאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֲתוּ מֵאָה יָאוּת.

רַבִּי יוֹחֲנָן אָמַר עֲשֶׂרָה וּבֵאָו נְעָרֵי דוֹד וַיְדַבְּרוּ אֵל נָבֵל (שְׁמוֹנֶה-עָרֵי טו) וְגו' מַהוּ וַיְנַחֲרוּ ר' יוֹסֵמָא בַּר שׁוֹנָה אָמַר נְעָשׂוּ מְחַנְהָ רַבִּי יוּדָה בֶּן פְּזִי אָמַר עֲשֶׂרָה עַד לְמַחְנָה גְּדוּל מְחַנְהָ אֱלֹהִים וְכַמְּהָ מְחַנְהָ אֱלֹהִים עֲשֶׂרָה. תַּנִּי בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָה שְׁנַיִם עֲשָׂר אֶלֶף מְחַנְהָ יִשְׂרָאֵל.

הַיּוֹצֵאִים לְמַלְחַמַת הַרְשׁוּת מִתְרִין בְּגִזֵּל עֲצִים לַחַיִּים וְאִסּוּרִין בְּגִזֵּל עֲצִים וּבִישׁוּן הַיּוֹצֵאִים לְמַלְחַמַת הַזֶּבֶחַ מִתְרִין בְּגִזֵּל עֲצִים וּבִישׁוּן וְלַחֲוִין ר' דְּנִינְאֵל בְּרִיהַ דְּרַב קַמִּינָה בְּשֵׁם רַב הוֹנָא אִם הָיִי עֲשׂוּיִין

[דף י"ג ע"א]

חֲבִילָה אָסוּר.

עַד כְּדוּן בְּשִׂאֵינָן סְמוּכִין לְחֻרְשֵׁי, וְאֶפְלוּ סוּמְכִין לְחֻרְשֵׁי? עַד כְּדוּן בְּשִׂאֵינָן סְמוּכִין לְמַעְוִין, וְאֶפְלוּ סְמוּכִין לְמַעְוִין?

נִכְנְסוּ עִמָּהֶן לְעִיר – כְּבָר נִפְטְרוּ. יֵצְאוּ עִמָּהֶן מִעִיר – כְּבָר נִתְחַיְבוּ בְּדִמְאֵי.

רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי אַבְהוּ אָמַר, רַבִּי חֲזַקְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָה בֶּן פְּזִי: דְּמִיִּי, תַּקֵּן לֹא תַקֵּן:

ומלערב: רב תייה פר אשי אמר: הדיא דאת אמר בערוובי תצרות אכל בערוובי תחומין – דבר תורה הן.

ויש תצרות כמהנה? להתיר אהלים שבמהנה. כהדה דתני: אהלים שבמהנה – צריכין ערווב. אהלים שבשיירה – אינן צריכין ערווב.

יהודה בן תימא אמר: אף חונים בכל מקום, ובמקום שהן נהרגין – שם נקברין, שלא תאמר יעשו כהרוגי פלמוסיות. אית תניי תני – אסור לפנותן; ואית תניי תני – מתר לפנותן. אמר רב חסדי: מאן דמר 'מתר לפנותן' – במכונסין. ומאן דמר 'אסור לפנותן' – במפוזרין.

כשם שבהליכתן פטורין מארבעה דברים, כך בהזירתן פטורין מארבעה דברים. רבי יוסה בי רבי בון שמע לה מן הדיא: "מי ירא וחרד ישב ויצפר מהר הגלעד" (שופטים 1, 1). ולמה הן חוזרין בצפירתה? מפני השונאין. רבי יוסי בי רבי בון כשם רב; כשם שבהליכתן פטורין מארבעה דברים כך בהזירתן פטורין מד' דברים:

הדרן עלך מבוי

פרק שני

הלכה א' מתני' – עושין פסין לביראות ארבעה דיומדין נראין בשמונה, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, שמונה נראין.

[דף י"ג ע"ב]

כשנים עשר, ארבעה דיומדין וארבעה פשוטין. נבנה עשרה טפחים, ורחבן ששה, ועבין כל שהוא, וביניהן כמלא שתי רבקות של שלש שלש בקר, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, של ארבע ארבע, קשורות ולא מתרות, אחת נכנסת ואחת יוצאת:

גמרא – לפי שהפרוץ רבה על העומד – הוא עושה דיומדין, אבל לא פשוטין. אוף הוא מוכיח על עצמו משום הולכת הבאר.

רבי זעירא בשם רבי אלעזר: הגיעוד סוף תחומי שבת עד איכן הן, שאם עשה בן במקום אחר, וחרד וזרק מרשות הרבים לתוכו – חיב.

אמר רבי יוסה: לפי שבכל מקום עומד רבה על הפרוין, וכאן היקללתה עליו שיהא הפרוין רבה על העומד, התמרתה עליו בדבר אחר, שבכל מקום עושה פס של ארבעה מפהים, וכאן עושה פס של ששה מפהים.

רב ורמיה בשם רב: לא התירו פסי ביראות אלא לעולי רגלים בלבד. רב אבין אמר: בשעת עולי רגלים. רבי ורמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק: מפני עולי רגלים.

אמר רבי עזרא קומי רבי מנא: מתניתא אמרה בן – 'עושיין פסין לביירות' – בזמן הזה. והא תנינן: ממלין מבור הגולה בגלגל בשבת, מבור הגדול כו'. מפני מה ממלין מבאר הקר בגלגל ביום טוב? אלא בשעה שעלו ישראל מן הגולה, והנו על אותה הבאר, והתנו עמהן הנביאים שביניהן, שיהו ממלין מבאר הקר בגלגל ביום טוב.

לא כל בארות הקר התירו אלא אותה הבאר שהנו עליה בלבד.

[דף י"ד ע"א]

כמה דאת אמר תמן מה שהתר התר, וכה מה שהתר התר. רבי אבדימא דחיפא הורי בחיפא, רבי ורמיה הורי ב'חלף' בפסי ביראות, בזמן הזה.

הוון בעיי מימר, רבי מאיר יודה לרבי יודה. רבי יודה לא יודה לרבי מאיר.

רבי מאיר יודה לרבי יודה? רבי מאיר אית ליה דיומדין פשוטין! ואת אמר הכין? מתוך שאת עושה דיומדין אכל לא פשוטין, אף הוא סבור לומר שמא מחיצת שבת כף הוא, והוא הולך ועושה כן במקום אחר, ומתדיב.

רבי אהא בשם רבי חיננא: לא דין מוּדִי לְדִין וְלא דִין מוּדִי לְדִין.

אמר רבי מנא: אף על גב דלא אמר רבי יוסה רבי, הדיא מילתא אמרה דכותה.

רבי בון ורבי בון בעון קומי רבי ועירא: כמה יהא דיומדין ארוף ולא יהא צריף פשוט?

אמר להו: פחות משלשה פסות. יותר מששה – הפלג. אלא כן אנו קיימין משלשה ועד ארבעה.

אין תימר רבי מאיר יודה לרבי יודה, ועשה כדיומדין ארוף ולא יהא צריף פשוט.

אמר רבי בא בר ממל: לא נצרך רבי מאיר לפשוטים אלא בשיטת רבי יודה.

אמר רבי יוסה:

[דף י"ד ע"ב]

ואפלו משיטתיה, מפל מקום, אין העומד רבה על הפרוץ. מפיון שהעומד רבה על הפרוץ צריך פשוט: היתה אכן אחת גדולה, רואין שאם תחלק, ויש בה ששה לכאן וששה לכאן, גדון משום דיומד. אית תניי תני - שאם תחלק. הוון בעיי מימר מאן דמר שאם תחלק מודד מבפנים, מאן דמר שאם תחלק מודד מבחוץ.

אמר רבי יוסה: ולא עוד בקלפת השום החיצונה - את עתיד להעמידה? הווי לא שניא! בין כמאן דאמר 'שאם תחלק' בין כמאן דמר 'שאם תחלק' מודד מבפנים. מאן דמר שאם תחלק בעגולה, ומאן דמר שאם תחלק במרובעת.

תדע לך שהוא כן, דכן תנייה מתיב להכרייה: אין בין דבריי לדבריה, אלא שאתה אומר בעגולה ואני אומר במרובעת.

היה שם חריץ עמוק עשרה ורחב ארבעה, ויש בו ששה לכאן וששה לכאן - גדון משום דיומד. לא סוף דבר חריץ אלא אפלו גבשושית מקצתו חריץ ומקצתו גבשושית.

הי

[דף ט"ו ע"א]

המשה קנים ואין בין זה לזה שלשה, ויש בהן ששה לכאן וששה לכאן - גדונין משום דיומד. שלשה, וקשר גמי מלמעלה מהו שיציל משום פאה? כלום פאה מצלת עד שתהא מוכחת מפל צדדיה. אלא בהין דעגליו, כסתום הוא.

היה מה דאת אמר תמן: רואין שאם תחלק, ויש בה ששה לכאן וששה לכאן גדונת משום דיומד; ומר אופ הכא כן. תמן עד קלפת השום החיצונה, את עתיד להעמידה. והכא מה אית לך? אם אומר את בן בטלתה הלכות פאה.

הכתל והאילן, ואישות קנים - גדונין משום דיומד. עלו מאיליהן - מטלטלין בהן עד בית סאתים. עשאן ביד - מטלטלין בהן אפלו בור אפלו בורים.

היתה באר אחת גדול, להצנייה עשה ולהצנייה לא עשה, להצנייה שעשה – מותר, ולהצנייה שלא עשה – אסור.

היו שתים, האמצעי מהו שידין לבאן ולכאן? מה צריכה ליה? כשהיו שנים ממלין, אבל אם היה אחד ממלא – נדין לבאן ולכאן.

הצר שהיא פתוחה לפסים – מטלמלין מן הוצר לפסים ומן הפסים להצר. היא שתים – אסור. אמר רבי בא: לא סוף דבר שתי הצרות, אלא אפלו הוצר אחת ובה שני פתים.

סברין מימר בשלא ערבו, היא אם ערבו – מתרין. רבי דניאל בריה דרב קמינה בשם רב הונא: אפלו עיריבו – אסורות, שאין ערויב עושה אותן אחת.

רב הונא בדעתיה דאיתפלגון –

מכוי שצדו אחד גוי, וצדו אחד ישראל. רב הונא בשם רב אמר:

[דף ט"ז ע"ב]

אם ערבו דרך פתחים הגוי אוסר עליהן. אבל בר בר חנה בשם רבי יוחנן: אפלו ערבו דרך חלונות, אין הגוי אוסר עליהן.

ואפלו דיקבר רב הונא פרי יוחנן תפון, מותר, מודה הוא הכא שהוא אסור. תפון שפוא למחר תהרב תבאר, אף הוא סבור לומר שפוא ערויב מועיל בפפי ביראות, ואין מועיל ערויב בפפי ביריות.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: לא התירו פפי ביריות אלא למלאות בהן מים בלבד.

באו מים בשבת, כפר נכנסה שבת באסור. הרבה תבאר – כפר נכנס שבת בהתר.

רבי יונה אמר: רבי נפא שאל: מהו למלטל בין הפסים? נימר, אם יש בין זה לזה ארבעה מפתים באיסקופה – אסורה, ואם לאו – באיסקופה מתרת, מותר לבאן ומתן לכאן, ובלבד שלא יהיה.

תני, ישנן כעשר אמות, דברי רבי מאיר. רבי יודה אמר: בשלש עשרה וכארבע עשרה. פדא אמה ומחצה ואמה ביניין:

הלכה ב' מתני' – מותר להקריב לבאר, ובלבד שתהא פרה ראשה ורבה בפנים ושותה. מותר להרחיק כל שהוא, ובלבד שירבה בפסין.

גמרא – רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק: והוא שיעורא, כשעור הנה אפלו גמל בלו מבחויץ – מתר. פחות מכשעור הנה, אפלו גדי בלו מבפנים – אסור. תני, רבי שמעון בן אלעזר אומר: מלא גמל ונמלו.

מה ופליגי? כל מה שהפירה פושטת ציורה הנמל עוקם ציורו.

מה את בעי? ואין הפירה עומדת

[דף ט"ז ע"א]

ברשות הרבים ואוכלת ברשות היחיד? אמר רבי יוסה: תמן פהוא דמפשיט ליה. פרם הקא באוכלת מאליה.

על דעתיה דרבי מאיר, דיומדין פשוטין. על דעתיה דרבי יודה, דיומדין אכל לא פשוטין:

הלכה ג' מתני' – רבי יהודה אומר, עד בית סאתים. אמרו לו, לא אמרו בית סאתים אלא לגנה ולקרא, אכל אם היה דיר או סחר. או מקצה או חצר, אפלו בית המשת כורין, אפלו בית עשרת כורין, מתר. ומתר להרחיק כל שהוא, ובלבד שיירבה בפסין:

גמרא – על דעתיה דרבי יודה, באר, מהו שתעלה ממדת סאתים? נישמענינה מן הדא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: באר שיש בה מדת סאתים – מתר להרחיק ממנה. אלא מלא ראשה ורבה של פרה. הדא אמרה, שהבאר עולה ממידת סאתים:

הלכה ד' מתני' – אם היה דרוף הרבים מפסקתה, יסקנה לצדדין. וחכמים אומרים, אינו צריך.

אחד בור הרבים, ובאר הרבים, ובאר היחיד, עושין להן פסין, אכל לבור היחיד עושין לו מחצה גבוהה עשרה טפחים, דברי רבי עקיבא.

רבי יהודה בן בבא אומר, אין עושין פסין אלא לבאר הרבים בלבד, ולשאר עושין הגורה גבוהה עשרה טפחים:

גמרא – אמר רבי יוחנן: מחלקה שיטתיה דרבי יודה. דתנינן תמן: וכן גשרים המפלישין מטלטלין תחתיהן בשבת; דברי רבי יהודה. וחכמים אסרין.

אמר רבי אלעזר: אינה מוזהלת. אמר רבי ירמיה: דו סבר רב יהודה. דמר רבי יהודה: תדא דתימר במפלשין לבקעה. אבל אם היו מפלשין לרשות הרבים – אסור.

אמר רבי יוסה: בכל אתר רבי לעזר סמיך לרבי חיה רבה, תני רבי חיה פיצד מתירין רשות הרבים? רבי יודה אומר: להי מיפן ולהי מיפן וקורה מיפן וקורה מיפן; ותכמים אומרים: להי וקורה מיפן, ויעשה צורת הפתח מיפן, וכא אמר הכין?

כאן בעשר וכאן בשלש עשרה.

[דף ט"ז ע"ב]

מיליהון דרבנן פליגי. רבי אחא אומר: רב הושעיה שאל לאבא: פמה תהא פרצת המבוי על דעתיה דרבי יודה? והוא אומר ליה: משלש עשרה. וכא אמר הכין?

דרבנן דמסרין אמרין: תמן עומד רבה על הפרוץ, ברם הכא פרוץ רבה על העומד.

מה בין בור הרבים ומה בין בור היתיד? בור הרבים יש לו קול, בור היתיד אין לו קול.

מעתה אפלו לבאר? אלא בור הרבים מימיו מצויין לבלות, בור היתיד אין מימיו מצויין לבלות.

רבי יעקב בר אחא, עמרם, רב יהודה בשם שמואל: הלכה כרבי יודה בן בבא. אמר רבי יודה אבוי דרבי מתניה: מתניתא אמרה בן: עושין פסין לביריות' ולא לבורות.

והא תנן 'אכל לבור היתיד עושין לו מוחצה גבוהה עשרה מפהים; דברי רבי עקיבא, אלא כאן אנו קמיין לבור הרבים. ודכוותה, עושין פסין לביריות וליבור הרבים:

הלכה ה' מתני' – ועוד אמר רבי יהודה בן בבא, הגנה ותפרפף שהן שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים, מספת גדר גבוה עשרה מפהים, מטלטלין בתוכה, ובלבד שיהא בה שומרה או בית דירה, או שתהא סמוכה לעיר:

גמרא – רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: מחצר המושכן למדו – "אריך החצר מאה באמה ורחב חמשים בחמשים" (שמות כו, יח). ותפושין זימנין מן מאה – הא המש אלפין. שובעין מן שובעין

– הא המשא אלפין פרא מאה. ותנינן שבעים ושירים. ותני שמואל, 'שבעים אמה ושני

[דף י"ז ע"א]

שלישי אמה' שנו, שובעין זימנין מן תרין תלתותין, ושבעין זמנין מן תרין תלתותין, דעבדין מאה וארבעים תלתותין, מאה וארבעים תלתותין שהן תשעים ושלוש אמה ושליש, צא מהן ארבעה תשועין לארבע רוחות.

נשתיר שם תשעה עשר תלתולין חסר תשוע. כהדא דתני: יש פאן דכר קל, ולא יכלו חכמים לעמוד עליו.

קרפף שיש בו מידת סאתים - אינו מתר למלטל בו אלא בארבע אמות. היו שנים, בנה בית סאה ובנה בית סאה חסר ארבע אמות, רבי זעירה בשם רבי יוחנן: מטלטלין בשני תשלומין לראשון. רבי לא בשם רבי יוחנן: אין מטלטלין בשני תשלומין לראשון.

אמר רבי זעירא: מודה רבי לא, שאם היו שלשה, בנה בית סאה ובנה בית סאה, מודין שמתלטלין בשני תשלומין לראשון.

קרפף שיש בו עד בית סאתים, אמר רבי אבהו: הואיל והוא ראוי לתיר על ידי שיירה, וזרק מרשות הרבים לתוכו - חיב.

רבי שמואל בר רב יצחק בעי: לכשתיירצו, שיירה לאסר - אסור. הא חיב הפאת אין פאן.

מעיתה, מבוי שקורתו למעלה מעשרים, הואיל והוא פשר על דעתיה דרבי יודה, משלש עשרה וזרק מרשות הרבים לתוכו - חיב.

מבוי שנפרץ יותר מעשר, הואיל ופרצת המבוי על דעתיה דרבי יודה משלש עשרה, וזרק מרשות הרבים לתוכו - חיב.

הצר שהיא פתוחה לקרפף - מטלטלין מן הצצר לקרפף, אכל לא מן הקרפף לחצר.

רבי יודן ענתודריא שאל: מהו למלטל מקרפף לקרפף דרך הצצר?
[דף י"ז:]

הלכה ו' מתני' - רבי יהודה אומר, אפלו אין בה אלא בור ושיח ומערה, מטלטלין בתוכה.

רבי עקיבא אומר, אפלו אין בה אהת מפל אלו, מטלטלין בתוכה, ובלבד שיהא בה שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים:

גמרא – מחלפה שיטתיה דרבי יודה, דתנינן תמן: אי זחו קרפף? כל שהוא סמוך לעיר, דברי רבי יודה. וכא הוא אמר הכין?

אמר רבי מנא: בבית דירה עבד ליה רבי יודה:

הלכה ז' מתני' – רבי אליעזר אומר, אם היה ארבה יותר על רחבה אפילו אמה אחת, אין מטלטלין בתוכה. רבי יוסי אומר, אפילו ארבה פי שנים ברחבה, מטלטלין בתוכה:

גמרא – תני, רבי לעזר אומר: אם היה ארבה יותר על רחבה אפילו אמה אחת – אין מטלטלין מתוכה. והדא פליגא על דרבי יונתן. רבי יוסה אומר: אפילו ארבה בשנים ברחבה – מטלטלין בתוכה, הדא מסייעא לרבי יונתן.

והא תני בלאים ברוכה. רבי יוסה אומר: אפילו ארבה בשנים ברחבה:

הלכה ח' מתני' – אמר רבי אלעאי, שמעתי מרבי אליעזר, ואפילו היא כבית כור. וכן שמעתי ממנו, אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא ערב, ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא לו, אבל להם פתח.

וכן שמעתי ממנו שיוציאו בעקר בנין בפסח. וחזרתיו על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר, ולא מצאתי:

גמרא – רבי אבהו בשם רבי אלעזר: במחלקת.

סאתים מבית כור היא מתניתא:

וכן שמעתי ממנו אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא ערב ביתו אסור: תמן רבנן, ברם הקא רבי אליעזר.

רבנן אמרי: אדם מבטל רשות ביתו, ואין אדם מבטל רשות חצרו. רבי אליעזר אומר: בשם שאדם מבטל רשות ביתו.

כך מבטל רשות חצרו. על דעתיה דרבי אליעזר, יעשה פאכסנאי – ויהא מתר? רבי הוה בר אדא בשם רבי שמעון בן לקיש: קנם קנסו רבי אליעזר.

מסכת בכורות פקק שביעי

א. מעשר בהמה נוהג בגדולים ובקטנים, בזכרים ובנקבות, בתמימים ובעלי מומים, ומעשרין אותן משנה לחברתה, שנאמר (דברים יד, כב): "עשר תעשר" - בשני מעשרות הכתוב מדבר, אחד מעשר דגן ואחד מעשר בהמה; דברי רבי עקיבא. וחקמים אומרים: "שנה שנה", של שנה אתה מעשר ואי אתה מעשר משנה לחברתה. גדיה שילדה שלש בנות, ובנות שלש שלש נכנסות לדיר להתעשר. אמר רבי שמעון: אני ראיתי גדיה שמתעשרת בת שנתה. היתה לו בהמה של שתיים ושלש שנים, אם מפיר בה של שנה שנה בפני עצמה - נכנסת לדיר להתעשר. אם לאו - אין נכנסת לדיר להתעשר.

ב. מעשר בהמה מצטרף מלא רגל רועה, ולא מלא רגל בהמה מהלקת. כמה רגל בהמה? שנים ושלשים מיל. כיצד? היו לו חמש בספר חנניא, וחמש בספר עותני, וחמש בספר בצפורי - הרי אלו מצטרפות. חמש בספר חנניא, וחמש בצפורי - עד שיהיו לו אפלו אחת בצפורי. היתה לו בעבר הירדן מכאן ומכאן, כגון השולמי מגרי, ושתי אבטיניות - אין מצטרפות זו עם זו, ואין צריך לומר בארץ וחוצה לארץ. נהר היוצא ממערת פמיס, ועובר בימה של סופני, ובימה של טבריא, אף על פי ששמו ירדן - אין מתחשב עם הירדן. איזהו ירדן? מבית ירחו ולמטה.

ג. איזה לקוח? כל שמכרו לו, וחוזר ולקחו הימנו, או שנתנו לו במתנה, וחוזר ולקחו הימנו. אבל הלוקח עבר פרתו של חברו אף על פי שילדה אצל בעלים נכנסת לדיר להתעשר. הכל נכנס להתעשר, חוץ מן כלאים והטרפה; דברי רבי אלעזר בן יהודה איש ברתוקא, שאמר משום רבי יהושע. אמר רבי עקיבא: אני שמעתי משמו, אף יוצא דפן ומחסר זמן והיתום. אבל איזה הוא כלאים? רחל שילדה מן גדי, אפלו

כמין כבש, ועו שילדה מן הכבש אפלו כמין גדי, טרפה כמשמעה, יוצא דפן כמשמעו. אין פחות משמונת ימים. רבי שמעון אומר: מחסר זמן נכנס לדיר להתעשר.

ד. הנרבע, והמקצה, והנעבד, אתנן ומחיר, וטמטום ואנדורגינוס - אין נכנסין לדיר להתעשר. רבי שמעון ברבי יהודה אומר משם רבי שמעון: טמטום ואנדורגינוס - אין נכנסין לדיר להתעשר, שכל מקום שנאמר זכר - מוציא טמטום ואנדורגינוס מן הכלל.

ה. איזהו אתנן? כל שנתן לה עבר פרתו, וחזר ולקחו הימנה. איזהו מחיר? כל שהחליף לו עבר פרתו, וחזר ולקחו הימנו.

ו. שלש גרנות למעשר בהמה, בפרס הפסח ובפרס עצרת ובפרס הקג - אין להן קצבה; דברי רבי עקיבא. רבי יוסי בר רבי יהודה אומר: אין פחות מחמשה עשר יום קדם לרגל. אמר רבי שמעון בן עזאי: הואיל ואלו אומר באחד באלול, ואלו אומר באחד בתשרי, האולולין מתעשרין בעצמן, כיצד? נולדו לו חמשה באב וחמשה באלול, חמשה באלול וחמשה בתשרי, וחמשה באב וחמשה בתשרי - אין מצטרפין. חמשה בתשרי וחמשה באב - הרי אלו מצטרפין.

ז. כיצד מעשרין? מעמיד אמהות מבחוצ ויהן גועות, והבנים יוצאין לקראתן. יצאו שמיני ותשיעי כאחד - הרי זה משלים עליהם. התשיעי ועשירי - ירעו עד שישתאבו. עשירי ואחד עשר - כלן ימותו. היתה מונה ראשון ראשון, מת ראשון ראשון - הרי זה משלים עליהן. היתה מונה וקראו חברו לדבר עמו - הרי זה משלים עליהם, היתה מונה וחשכה ליל שבת - הרי זה משלים עליהם. היתה מונה והוציא ראשו ורבו מן הדיר, וחזר, כמנין לכל דבר, מנאן רבוצין, או עומדין - הרי זה משלים עליהן. היתה מונה, וקפץ מן המנויין לשאין מנויו, אם מכירו - פטור והן חביבין. ואם לאו - הרי כלן פטורין, נתרבר בהן יתום או לקוח - הרי כלן

פטורין. היה לו עשרה ומנה חמשה, ומת אחד מן המנויין - הרי זה משלים עליהן משאינן מנויין, אלו שמנו פטורין והשארו יצטרפו לגרן הבא. היו לו חמשה עשר, לא יאמר: 'הריני מכניס עשרה מהן לדיר', אלא מכניס את כלן ומונה מהן עשרה, והשארו יתעשרו לשנה הבאה. מנאן למפרע - עשירי שבכלן מקדש. קרא לתשיעי 'תשיעי', לעשירי 'עשירי', לאחד עשר 'אחד עשר', תשיעי לחלין עשירי מעשר אחד עשר חלין. קרא לתשיעי 'עשירי', ולעשירי 'תשיעי', ולאחד עשר 'אחד עשר', תשיעי נאכל במומו, עשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים. קרא לתשיעי 'תשיעי', ולעשירי 'תשיעי', ולאחד עשר 'אחד עשר', תשיעי חלין ועשירי מעשר, ואחד עשר קרב שלמים. קרא לתשיעי 'עשירי' לעשירי 'תשיעי', ולאחד עשר 'עשירי' - שלשתן מקדשין. תשיעי נאכל במומו, עשירי מעשר, אחד עשר קרב שלמים, ועושה תמורה, קרא לתשיעי 'תשיעי', ולעשירי 'עשירי', ולאחד עשר 'עשירי' - אין אחד עשר מקדש. זה הכלל, כל זמן שלא נעקר שם עשירי הימנו - אין אחד עשר מקדש, עד שישתק בתשיעי, ויקרא לעשירי 'תשיעי' ולאחד עשר 'עשירי'. בהמה שנתערב בה ספק מעשר בזמן הזה - ירעו עד שישתאבו. ספק אחד עשר - הרי כלן ימותו. מעשר בהמה של יתומין - מוכרין אותו מפני השב אבדה' לבעלים. מעשר בהמה ששחטו, גידיו, וקרניו, ועצמיו, וטלפיו, וחלבו, ועורו, וגיתו - הרי אלו מתרין.

מסכת ערכין פרק ראשון

א. רבי מאיר אומר: מרבה מדת מעריכין ממדת נערכין, שחרש שוטה וקטן נערכין, אבל לא מעריכין. רבי יהודה אומר: מרבה מדת מעריכין ממדת נערכין, טומטום ואנדורגיניוס - מעריכין ולא נערכין, אף העובד כוכבים יהא מעריף ולא נעריף.

ב. נשים ועבדים נודרין ונידרין, נערכין ומעריכין, אם יש להן בזמן הזה - גובין

מהן, אם לאו - כותבין עליהן, וגובין מהן לאחר זמן, העובדי כוכבים - נודרין ומדירין. הקיטעין ומכבי שחין, ואף על פי שאין להן דמין - יש להן ערכין. הגוסס ובן שמונה - לא נדר ולא נעריף, והיוצא להרג - לא נדר ולא נעריף; דברי רבי מאיר. רבי חנניא בן עקביא אומר: נעריף, מפני שדמיו קצובין, אבל אין נדר, מפני שאין דמיו קצובין. רבי יוסי אומר: נודר, מעריף ומקדיש, ואם הזיק - חייב בתשלומין. האשה שיצאה להרג, הוציא עבר את ידו - ממתינין לה עד שתלד, שאלו ילדה, היו ילדותיה נסקלים. האשה שיוצאת להרג, אמרה: 'תנו שערי לבתי' - נותנין לה. מתה סתם - אין נותנין לה, שהמתים אסורין בהנאה.

ג. ערף עני סלע, ערף עשיר כתוב בתורה. היה בידו סלע ונתן הימנו שלשה דינרים, ולא הספיק לתן דינר האחרון עד שהעשיר - מגלגלין עליו את הכל, שאלו מתחלה נתנו - פטור. היו בידו שלשים סלע, ונתן מהן עשרים ותשע, ולא הספיק לתן את האחרונה עד שהעשיר - מגלגלין עליו את הכל.

ד. פרים של חג, אין פחות משבעה ולא יותר על ארבעה עשר. אין פתח בטועה פחות משבעה, ולא יתיר על שבעה עשר. אין בנגעים פחות משבוע אחד, ולא יתיר על שלשה שבועות. אין פוחתים מארבעה חדשים המעברים בשנה, לא נראה להוסיף יתיר על שמונה. מעולם לא נראו ששה חדשים המעברים בשנה, זו אחר זו. במקום שאין מכירין זמנו של חדש - נוהגין אחד מעבר ואחד שאינו מעבר. וכן בגלויות נוהגין תמוז בזמנו והאב מעבר, ואחר כך נודע להן שאב בזמנו - מניחין אותו, ומונין מכאן ואילך אחד מעבר ואחד שאינו מעבר. עצרת, פעמים שחל להיות בחמשה ובששה ובשבעה, לא פחות ולא יותר. רבי יהודה אומר: חל להיות בחמשה - סימן רע

המנין. מעולם לא נראית אשה בעזרה אלא בשעת קרבנה בלבד, ולא נראה קטן בעזרה אלא בשעה שהלויים אומרים בשיר. לא היו אומרים בנבל וכנור אלא בפה. רבי אליעזר בן יעקב אומר: צוערי לוויה בני יקירי ירושלים היו בעזרת נשים, ראשיהן בין רגלי הלויים, כדי לתן תכל בענימה, שנאמר (עזרא ג, ט): "ויעמד ישוע בניו [ואחיו] קדמיאל ובניו בני יהודה" וגו'.

ב. חליל שבמקדש של קנה היה, ומימות משה היה, פעם אחת צפיהו זהב, ולא היה קולו ערב כמות שהיה, נטלו צפוי, וחזר קולו להיות ערב לכמות שהיה. צלצל שבמקדש של נחשת חיה ומימות משה היה נפגם, שלחו חכמים והביאו אמנין מאלכסנדריא שתקנוהו, ולא היה קולו ערב כמו שהיה. מכתשת שבמקדש של נחשת היתה, ומימות משה היתה נפגמה, ושלחו חכמים והביאו אמנין מאלכסנדריא, ותקנוה, ולא היתה מפטמת פראשונה, נטלו את פגימתה חזרה לתחלתה.

ג. אלו הכלים שנפגמו בבית הראשון, ולא עלתה להן ארבה, ועליהן הוא אומר (מלכים-א, ז, מה): "נחשת ממרט". ועליהן הוא אומר (עזרא ח, כז): "וכלי נחשת מצהב טובה שנים חמורת כזהב", מלמד שהיתה יפה כשנים כזהב. רבי נתן אומר: שני כלים היו, שנאמר: "שנים". רבן שמעון בן גמליאל אומר: שלוח היה. המוציא מים בכאיסר, אמר נרחיבנו, כדי שירבו מימיו ורחיבוהו ונתמעטו מימיו, וסתמוהו וחזרו לתחתו.

ד. רבי יהודה אומר: שבע נימין בכנור היו, שנאמר (תהלים טז, יא): "שבע שמחות את פניך", לימות המשיח שמונה, שנאמר (תהלים יב, א): "למנצח על השמינית" - על נימא שמינית, לעתיד לבוא בעשירית, שנאמר (תהלים לג, ב): "הודו לה' בכנור בנבל עשור וזמרו לו".

לעולם, בששה - סימן בינוני, בשבעה - סימן יפה לעולם. וכן מצינו שהיו ישראל עומדין לפני הר סיני, נמשכין לאחוריהם שנים עשר מיל, ובאין לפנייהם שנים עשר מיל, על כל דבור ודבור עשרים וארבע מיל, היה היום ברור והיו ישראל משתלחין מפני האש, אומר להן הקדוש ברוך הוא לענני כבוד: רבצו טל לפני בני, שנאמר (שופטים ה, ד): "ה' בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום". והקדוש ברוך הוא מרביץ לפנייהם טללים וגשמים, שנאמר (תהלים סח, י'): "גשם נדבות תניף אלהים" וגו'. אין עצרת חל להיות אלא ביום הנף. אין ראש השנה חל להיות אלא ביום הנף, וביום עבורו. אחרים אומרים: אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים בלבד, ואם היתה שנה מעברת חמשה.

ה. אין בערכין פחות משלשים יום, ומוסיפין עד עולם. ואין בניירות פחות משלשים יום, ומוסיפין על עולם.

ו. החליל אין דוחה את השבת. רבי יוסי רבי יהודה אומר: דוחה. לא היה מכה בשני חלילין אלא בחליל אחד. לא היה מחלק אלא בשל קנה, מפני שמחלק יפה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: הדראולים לא היה במקדש, מפני שמערבב את הקול, ומקלקל את הנעימה. אלו הן מכין לפני מזבח: עבדי כהונה היו; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: עבדי לוויה. רבי יוסי אומר: משפחת בית הפגרים, בית צפרייא מימאים - משיאין לפהנה; רבי חנניא בן אנטיגנוס אומר: מכיזן הייתי ולויים היו.

מסכת ערכין פרק שני

א. אין פוחתין מתשעה כנורות ומוסיפין עד עולם. אין פוחתין משנים עשר לויים העומדים על הדוכן, ומוסיפין עד עולם, כנגד השעה כנורות ושני נבלים ובצלצל אחד, שנאמר (דברי הימים-א, כה, ט): "הוא ואחיו ובניו שנים עשר", כשהוא אומר "ישוע" (עזרא ג, ב), מלמד שאף עמהן מן

ה. שדה אחוזה להקל ולהחמיר, כיצד? אחד המקדיש בפרדסות ספוסטי, ובחולית של מחוזה, נותן חמשים סלע לבית כור. רבי יהודה אומר: אף המקדיש בפרדסות ירחו ובחולית של יבנה - נותן חמשים סלע לבית כור, שדה מקנה נותן שריו, שנאמר (ויקרא כז, כג): "וחשב לו הכהן את מכות הערף" - אין מכות אלא שויה; דברי רבי יהודה. אמר לו רבי אליעזר: אין כל שויה הוא נותן, מה תלמוד לומר: "וחשב", נאמר כאן: "וחשב", ונאמר להלן: "וחשב", מה "וחשב" האמור להלן חמשים סלע לבית כור, אף "וחשב" האמור כאן חמשים סלע לבית כור.

ו. ראה כמה החמירה תורה בין חומסי חמס לאומרי לשון הרע, שאוגס ומפתה וחמס חמס נותן חמשה סלעים, ואינו לוקה. המוציא שם רע - לוקה ונותן מאה סלע. החמירה תורה דברים מן המעשה, נאמר (שמות כא, טו): "ומכה אביו ואמו מות יומת", ונאמר (שמות כא, יז): "ומקלל אביו ואמו מות יומת", זה בסקילה וזה בחניקה, החמירה תורה דברים מן המעשה. רבי אליעזר בן פרטא אומר: הרי הוא אומר (במדבר יד, לו): "וימותו האנשים מוצאי דבת הארץ" וגו'. על מה הוציאו שם רע על עצים ועל אבנים? והלא דברים קל וחמר, ומה אם אלו שלא הוציאו שם רע אלא על עצים ועל אבנים נענשו, ולא ענש מועט אלא ענש מרבה, ולא ענש לשעה אלא ענש לדורות, המוציא שם רע על חברו פיוצא בו, על אחת כמה וכמה.

ז. עני ועשיר שהעריכו את עני ועשיר - זה נותן לפי משהו וזה נותן לפי משהו. הרי עלי ערך סתם - זה מביא את המעט שבערכין. וכמה הוא מעט שבערכין? חמשה סלעים. האומר ערך של עשרה עלי, אם היה עני - נותן על ידי כלן ערך עני. עשיר - נותן על ידי כלן ערך עשיר, עני והעשיר - נותן על ידי כלן, ערך עשיר עשיר והעני - נותן על ידי כלן ערך עני. רבי יהודה

אומר: ערך עשיר הואיל ובה לכלל עשר שעה אחת. האומר: 'ערך פלוני זה עלי' - הרי זה נותן סלע; דברי רבי מאיר, שנאמר (ויקרא כז, כה): "וכל ערף יהיה בשקל הקדש". וחקמים אומרים: אין נותנין אלא לפי השג יד, שנאמר (שם כז, ח): "על פי אשר תשיג יד הנודר יעריכנו". עני שהעריך את עצמו - אין אומרים לו: 'לך לזה, לך עשה מלאכה, והבא ערך עשיר', אלא מטב שיביא ערך עני עכשו, ואל יביא ערך עשיר אלא לאחר זמן. רבי יהודה אומר: היה אביו חולה או מסכן או שהיתה ספינתו במדינת הים ויביא ערך עשיר, אלא מטב שיביא ערך עני עכשו, ואל יביא ערך עשיר לאחר זמן. רבי אליעזר אומר: היה חיב קרבן עולה ויורד, אין אומרים לו: 'לך לזה, לך עשה מלאכה והבא קרבן עשיר', אלא מטב שיביא קרבן עני עכשו, ואל יביא קרבן עשיר לאחר זמן. רבי שמעון אומר: הקטר חלבים כשרין למוצאי שבת, אמרה תורה: ידחו את השבת בזמן, ואל יקרבו למוצאי שבת.

מסכת ערכין פרק שלישי

א. האומר: 'הרי עלי שרביט מלא קומתו' - מביא מלא קומתו שרביט שאינו נכסף. מעשה באמה של רימטיא, שהיתה בתה חולה, ואמרה: אם תעמד בתי מחליה אתן משקלה זהב, עמדה מחליה, עלתה לירושלים ושקלתה זהב.

ב. 'משקל ידי עלי' - נותן עד האציל. 'משקל רגלי עלי' - נותן עד הארבעה, כיצד הוא עושה? מביא חבית מלאה מים, מכניס ידו לתוכה עד האציל - מכניס רגלו לתוכו, ומביא בשר חמור גידים ועצמות, שוקל ונותן לתוכה, בשר כנגד בשר ועצמות כנגד עצמות, ואף שאין ראיה לדבר זכר לדבר (יחזקאל כג, כ): "אשר בשר חמורים בשרם", דברי רבי יהודה. אמר לו רבי יוסי: היאך אפשר לכוון בשר כנגד בשר ועצמות כנגד עצמות? אמר לו רבי יהודה: אומדין אותו. אמר לו רבי יוסי: עד שאומדין אותו

- יֵאָמֵד אֶת הַיָּד, כִּמָּה הִיא שׁוֹקֶלֶת? וְאֵת הַרְגֵל כִּמָּה הִיא שׁוֹקֶלֶת?

ג. 'חֲצִי עֶרְכִי עָלַי' - נוֹתֵן חֲצִי עֶרְכּוֹ; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְנוֹתֵן עֶרֶךְ כָּלוּ. 'חֲצִי דָמִי עָלַי' - נוֹתֵן חֲצִי דָמוֹ. רַבִּי יוֹסִי בַר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְנוֹתֵן דָּמִי כָלוּ.

ד. הָאוֹמֵר עֶרְכּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי, מֵת הַנֶּעְרָף - הַמְעַרְיף חֵיב.

ה. חֹמֵר בְּדָמִים שְׂאִין בְּעֶרְכִין, וּבְעֶרְכִין שְׂאִין בְּדָמִים. שֶׁהַדָּמִים נוֹהֲגִין בְּאֵדָם וּבִבְהֵמָה בְּחַיִּים, וּבִשְׁחוּטִין בְּשִׁלְמִים וּבְכֹאֲבָרִים, וּבִאִין שְׁלֵא מִן הַשָּׂג יָד, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּעֶרְכִין. חֹמֵר בְּעֶרְכִין, שֶׁעֶרְכִין יֵשׁ לָהֶן קֶצֶבָה מִן הַתּוֹרָה, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּדָמִים. 'הָאוֹמֵר עֶרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי וְמֵת - חֵיב, דָּמִי בְּהֵמָה זֶה עָלַי וְמֵת' - חֵיב. דָּמִי בְּהֵמָה זֶה עָלַי - וְמֵתָה בְּהֵמָה - הַנּוֹדֵר חֵיב.

ו. חֹמֵר בְּאֵדָם שְׂאִין בְּבֵהֵמָה, וּבִבְהֵמָה שְׂאִין בְּאֵדָם. שֶׁהָאוֹמֵר: 'דָּמִי בְּהֵמָה זֶה עָלַי' - מֵתָה חֵיב. 'דָּמִי פְּלוֹנִי זֶה עָלַי וְמֵת' - פְּטוּר. חֹמֵר בְּעֶרְכִין שְׁנוֹהֲגִים בְּאֵדָם וְאִין נוֹהֲגִים בְּבֵהֵמָה.

ז. הַמְקַדֵּשׁ מַעֲשֵׂה יָדֵי אִשְׁתּוֹ - הָרִי זֶה מַעֲלָה לָּהּ פְּרִנְסָה מִתּוֹכָן, וְהַשְּׂאֵר הַקִּדִּישׁ. הַמְקַדֵּשׁ מַעֲשֵׂה יָדֵי עַבְדּוֹ - הָרִי זֶה מַעֲלָה לוֹ פְּרִנְסָה מִתּוֹכָן, וְהַשְּׂאֵר הַקִּדִּישׁ. הַמְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ - הָרִי זֶה עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, לֹא הַקִּדִּישׁ אֲלָא דָּמִיו. 'רֵאשׁוּ שֶׁל עֶבֶד זֶה הַקִּדִּישׁ' - הוּא וְהַקִּדִּישׁ שֶׁתִּפִּין בוֹ. 'רֵאשׁוּ שֶׁל הַקִּדִּישׁ' - הוּא וְהַקִּדִּישׁ שֶׁתִּפִּין בוֹ. 'רֵאשׁוּ שֶׁל עֶבֶד מְכוּר לָךְ' - מִשְׁלִימִין בִּיגִיָּהֵן. 'רֵאשׁוּ שֶׁל חֹמֵר זֶה מְכוּר לָךְ' - מִשְׁלִימִין בִּיגִיָּהֵן. 'רֵאשֶׁה שֶׁל פֶּרֶה זֶה מְכוּר לָךְ' - לֹא מְכוּר אֲלָא רֵאשֶׁה. וְלֹא עוֹד, אֲלָא אֶפְלוֹ אָמַר: 'רֵאשֶׁה שֶׁל פֶּרֶה זֶה הַקִּדִּישׁ' - לֹא הַקִּדִּישׁ אֲלָא רֵאשֶׁה. 'שׁוֹר זֶה עוֹלָה' - הַשׁוֹר עוֹלָה וּמוֹעֲלִין בוֹ, וְאִין חֵיבִין בְּאַחֲרֵיּוֹתָיו. 'שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה' - הַשׁוֹר בְּאַחֲרֵיּוֹתָיו. 'דָּמִי שׁוֹר זֶה עוֹלָה' - הַשׁוֹר

חֲלִין, וְאִין מוֹעֲלִין וְאִין חֵיבִין בְּאַחֲרֵיּוֹתָיו. 'דָּמִי שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה' - הַשׁוֹר חֲלִין וְאִין מוֹעֲלִין בוֹ. 'בֵּית זֶה הַקִּדִּישׁ' - הַבַּיִת הַקִּדִּישׁ וּמוֹעֲלִין בוֹ וְאִין חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָיו. 'בֵּית זֶה עָלַי הַקִּדִּישׁ' - הַבַּיִת הַקִּדִּישׁ וּמוֹעֲלִין בוֹ וְחֵיבִין בְּאַחֲרֵיּוֹתָיו. 'דָּמִי בֵּית זֶה הַקִּדִּישׁ' - הַבַּיִת חֲלִין וְאִין חֵיבִין בְּאַחֲרֵיּוֹתָיו. 'דָּמִי בֵּית זֶה עָלַי הַקִּדִּישׁ' - הַבַּיִת חֲלִין וְאִין מוֹעֲלִין בוֹ, אֲבָל חֵיבִין בְּאַחֲרֵיּוֹתָיו.

ח. חֵיבֵי נְדָרִים וּנְדֻבוֹת, וְהַעֲרֹכִין, וְהַדָּמִים, וְהַקִּדְּשׁוֹת - בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן. וְאִם מֵתוֹ - הַיּוֹרְשִׁין חֵיבִים לְהֵבִיא. חֵיבֵי חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת וְהַדָּמִים - אִין בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן, וְאִם מֵתוֹ - אִין הַיּוֹרְשִׁין חֵיבִין לְהֵבִיא, וְהַדָּמִים שְׁנִישׁוּמוֹ - הָרִי הֵן פְּעֻרְכִין, עוֹלוֹת הַבָּאוֹת עִם חֲטָאוֹת, בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן, וְאִם מֵתוֹ - הַיּוֹרְשִׁין חֵיבִין לְהֵבִיא. הַבֵּיא חֲטָאוֹת וְלֹא הֵבִיא עוֹלָתוֹ - בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין עָלֶיהָ, וְאִם מֵתוֹ - עַל הַיּוֹרְשִׁין לְהֵבִיא רֵאִיָּה. הַבֵּיא עוֹלָתוֹ וְלֹא הֵבִיא חֲטָאוֹת - אִין בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין עָלֶיהָ, וְאִם מֵתוֹ - אִין הַיּוֹרְשִׁין חֵיבִין לְהֵבִיא.

ט. חֵיבֵי עוֹלוֹת, וְהַדָּמִין, וְשִׁלְמִין, וְעֶרְכִין, וְחֲרָמִין, וְהַהַקִּדְּשׁוֹת, נְדָרִים וּנְדֻבוֹת, וְחֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת, וְצִדְקוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת, וְלִקְט שְׂכָחָה וּפְאָה, וּבִכּוּר, וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, וְהַפֶּסֶח - כִּינּוֹן שֶׁעֲבָרוּ עָלֶיהֶן שְׁלִשָּׁה רְגָלִים עוֹבֵר עָלֶיהֶן מִשּׁוּם "בַּל תֵּאַחֵר". רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: שְׁלִשָּׁה רְגָלִים כְּסֻדְרָן וְחַג הַמִּצּוֹת רֵאשׁוֹן. רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: כִּינּוֹן שֶׁעֲבָר עָלָיו חַג הַסִּכּוֹת - עוֹבֵר עָלֶיהֶן מִשּׁוּם "בַּל תֵּאַחֵר". וְאֶחָד הַבִּכּוּר וְהַמַּעֲשֵׂר, וְאֶחָד כָּל הַקִּדְּשִׁים שֶׁהַקִּדִּישׁן שָׁנָה שֶׁל רְגָלִים, וְרְגָלִים שֶׁל שָׁנָה - עוֹבֵר עָלֶיהֶן מִשּׁוּם "בַּל תֵּאַחֵר".

מִסְכַּת עֶרְכִין פֶּרֶק רְבִיעִי

א. שׁוּם הֵיתוּמִין שְׁלוֹשִׁים יוֹם, וְשׁוּם הַקִּדִּישׁ שְׁשִׁים יוֹם, וּמְכַרְזִין בְּבִקְרָב וּבְעֶרְב, בְּהַכְּנֶסֶת פּוֹעֲלִין וּבַהוֹצָאת פּוֹעֲלִין, אוֹמְדִין כִּמָּה סִמְיָהָ, כִּמָּה הֵיתָה יָפָה, וְכִמָּה הוּא רוֹצֵה

מאה מנה - מוסיף את דינר ופודה מיד הקדש, אפלו בדינר, שאין הקדש יוצא מידי פדיון. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אם היה חובו מרבה על הקדשו - לא הקדיש כלום, אף על פי שאמרו חכמי הקדשות בית דין ממשכנין אותו, ונותנין לו מזון שלשים יום וכסות שנים עשר חדש - במה דברים אמורים? בזמן שבית דין נוקקין להן. נותנין מטה מצעת, סנדליו ותפיליו. רבי אליעזר אומר: אם היה אכר - נותנין לו צמדו. רבי אליעזר אומר: חמר - נותנין לו שני חמורים. המקדיש את נכסיו, והיו בהן עבדים, אין אומרים להאכיל את העבדים ולהלבישם שביאו דמים הרבה, ולא עוד אלא אפלו מרגליות בכפר קטן, אין להקדש אלא מקומו ושעתו.

ד. אין מקדישין לפני יובל פחות משתי שנים של תבואה, שנאמר (ויקרא כז, יח): "וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים", הא לא הקדישה ביובל - הרי זו מקדשת. שנים אין פחות משתים, לא כשם שאין מקדישין פחות משתים, כך אין גואלים פחות משתים, תלמוד לומר (ויקרא כז, יח): "ונגרע מערכף" - אפלו שנה. נמצאת אומר, יובל ארבעים ותשע שנים, ארבעים ותשע סלעים, ארבעים ותשע פונדיות, אכלה הקדש בעשר ובחמש עשרה שנים - נותן סלע ופונדיון לשנה.

ה. המקדיש שדה בשנת היובל - נותן בית זרע חמר שעורים בחמשים שקל כסף. בית זרע חמר שעורים, אבל לא במדה. אחד שדה ואחד שדה אילן, ואחד שדה קנים, במדה הזאת פחות מכפן או יותר על כן - נותן לפי חשבון. היו שם בקעים צמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהין עשרה טפחים - הרי הן אין מקדשין ונמדדין עמה, פחות מכפן נמדדין עמה ומקדשין, הבית והבורגנין, והמגדל והשוכך שבתוכה - הרי הן נמדדין עמה, כשהן נפדין - נפדין כבתי חצרים. הקדיש את השדה וחרו והקדיש את

לפדות על מנת לתן לאשה כתבתה ולבעל חוב את חובו, כשם שהדיוט קדם את הדיוט - הרי זו קדימה לעולם, כך הדיוט קדם את הגבוה - הרי זו קדימה לעולם. מטלטלין של הקדש, ונטע רבעי, ומעשר שני - דמיו ידועין, נפדין על פי שלשה לקוחות ולא על פי שלשה שאינן לקוחות. מום שבגלוי - הרי זה ישחט על פי בני הכנסת; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: אפלו רגלו קטועה ועינו סמויה - לא ישחטו אלא על פי ממחה.

ב. המקדיש את הבהמה ומתה - יש לה פדיון. המקדיש את המתה - אין לה פדיון. הפודה מיד הקדש שלא בקרת - הקדש פדוי, שיד הקדש על העליונה. פרה זו תחת פרה של הקדש, וטלית זו תחת טלית של הקדש - הקדש פדוי, שיד הקדש על העליונה. פרה זו בחמשים סלעים תחת פרה של הקדש, טלית זו בחמש סלעים תחת טלית של הקדש - ראשונה טעונה חמש, ושניה אין טעונה חמש, משכו ולא הספיק לפדותו עד שעמד במאתים - הרי זה נותן מאתים, שנאמר (ויקרא כז, יט): "ונתן את הכסף וקם לו". אם נתן הכסף - הרי אלו שלו, ואם לאו - אינו שלו. משכו בית דין ולא הספיק לפדותו עד שעמד במנה - הרי זה נותן מאתים, שאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט. פדאו במנה, ולא הספיק למשכו, עד שעמד במאתים - מה שפדה פדוי, פדאו במאתים ולא הספיק למשכו עד שעמד במנה, מה שפדה פדוי, שהקדש פדיתו היא משיכתו. רבי שמעון בן גמליאל ורבי יוחנן בן ברוקה אומרים: אף מעשר שני - פדיתו היא משיכתו.

ג. המקדיש את נכסיו ונתן עינו לגרש את אשתו, רבי אליעזר אומר: ידירנה הנאה וגובה כתבתה מן הקדש, ואם רצה להחזיר - יחזיר. רבי יהושע אומר: אם רצה להחזיר - לא יחזיר. ובית הלל אומרים: אם רצה להחזיר - לא יחזיר. רבי אליעזר אומר כדברי בית שמאי, ורבי יהושע אומר כדברי בית הלל. הקדיש תשעים מנה, והיה חובו

הַאֵילָן, כִּשְׁהוּא פוֹדֶה - פּוֹדֶה אֶת הַאֵילָן בְּפָנָי
עֲצָמוּ וְאֵת הַשָּׂדֶה כִּשְׁדֶּה אַחוּזָה.

ו. הַקְדִּישָׁה וּגְאָלָה - אֵין יוֹצֵא מִיָּדוֹ בְּיֹבֵל.
גְּאָלָה - יוֹצֵא לְאָבִיו בְּיֹבֵל. גְּאָלָה אַחֵר, אוֹ
אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים, גְּאָלָה מִיָּדוֹ - אֵינוֹ יוֹצֵא
לוֹ בְּיֹבֵל. אֵין לָךְ קֵם תַּחַת הָאֵב לִיעִידָה
וּלְעֶבֶד עֲבָרִי וּלְשָׂדֶה אַחוּזָה, אֲלֵא הַבֵּן
בְּלֶבֶד. הַגִּיעַ הַיּוֹבֵל וְלֹא נִגְאָלָה - הַכֹּהֲנִים
נִכְנְסִים לְתוֹכָהּ וְנוֹתְנִין לוֹ אֶת דְּמִיָּה; דְּבָרֵי
רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: נִכְנְסִין וְלֹא
נוֹתְנִין אֲלֵא נִקְרָאת שְׂדֵה רְטוּשִׁין, עַד יוֹבֵל
שְׁנֵי. הַגִּיעַ יוֹבֵל שְׁנֵי וְלֹא נִגְאָלָה - נִקְרָאת
שְׂדֵה רְטוּשִׁין רְטוּשִׁין, עַד יוֹבֵל שְׁלִישִׁי.
לְעוֹלָם אֵין הַכֹּהֲנִים נִכְנְסִים לְתוֹכָהּ עַד
שִׁיגְאֻלְנָה אַחֵר. בְּמֵה דְבָרִים אֲמוּרִים?
בְּשָׂדֶה אַחוּזָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּשָׂדֶה מִקְנֵה
שֶׁל יִשְׂרָאֵל - מִקְדִּישִׁין בְּכָל שְׁעָה שִׁירְצוּ,
וְגוֹאֲלִין בְּכָל שְׁעָה שִׁירְצוּ. גְּאָלָה אַחֵר - יוֹצֵא
לְבַעֲלִים בְּיֹבֵל. שְׂדֵה הַיּוֹצֵא מִיָּד הַקְּדוֹשׁ
לְכֹהֲנִים בְּיֹבֵל - הָרִי הִיא כִּשְׂדֵה אַחוּזָה שֶׁל
יִשְׂרָאֵל. הַכֹּהֲנִים וְלוֹיִם בְּשָׂדֶה, בְּעָרֵי
מִגְרָשֵׁיהֶן - מִקְדִּישִׁין בְּכָל שְׁעָה שִׁירְצוּ.
וְגוֹאֲלִים בְּכָל שְׁעָה שִׁירְצוּ. גְּאָלָה אַחֵר -
יוֹצֵא לְבַעֲלִים בְּיֹבֵל, שְׂדֵה הַיּוֹצֵא מִיָּד
הַקְּדוֹשׁ לְכֹהֲנִים - הָרִי הִיא כִּשְׂדֵה אַחוּזָה שֶׁל
יִשְׂרָאֵל. הַכֹּהֲנִים וְלוֹיִם בְּשָׂדֶה אַחוּזָתָן בְּעָרֵי
מִגְרָשֵׁיהֶן - מִקְדִּישִׁין בְּכָל שְׁעָה שִׁירְצוּ,
וְגוֹאֲלִין בְּכָל שְׁעָה שִׁירְצוּ. גְּאָלָה אַחֵר - יוֹצֵא
לְבַעֲלִים בְּיֹבֵל.

ז. כִּהֵן שִׁירֵשׁ אֶת אָבִי אִמּוֹ, וְכֵן בֶּן לֹוִי נָתִין
וּמְזוֹר בְּשָׂדֶה אֲבוֹתָיו - הָרִי הוּא כִּשְׂדֵה
אַחוּזָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

ח. הַמְקַדֵּשׁ שְׂדֵהוֹ בְּשְׁעָה שְׂאִינוֹ יוֹבֵל,
אוֹמְרִים לוֹ: 'פְּדֵה אֶתָּה רֵאשׁוֹן', שֶׁהַבְּעֲלִים
נוֹתְנִים חֲמֵשׁ, וְכָל אָדָם אֵין נוֹתֵן חֲמֵשׁ.
מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהַקְּדִישׁ שְׂדֵהוֹ מִפְּנֵי רַעְתָּהּ.
אָמְרוּ לוֹ: 'פְּדֵה אֶתָּה רֵאשׁוֹן' - הָרִי שְׁלִי
בְּאֶסֶר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֲפֹלוֹ לֹא אָמַר זֶה אֲלֵא
כְּבִיצָה, אָמַר לוֹ הַגִּיעַתָּהוּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ נִפְדָּה
בְּכֶסֶף וּבִשְׂוֵה כֶּסֶף. אָמַר אֶחָד: הָרִי שְׁלִי
בְּעֶשֶׂר סְלָעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד,

אוֹמֵר בְּשְׁלֹשִׁים וְאֶחָד אוֹמֵר בְּאַרְבָּעִים,
וְאֶחָד אוֹמֵר בְּחֲמִשִּׁים, חֲזוֹר בּוֹ שֶׁל חֲמִשִּׁים -
נוֹטְלִין הֵימְנוֹ עֲשָׂרָה סְלָעִים וּמְחִזְרִין אֶת
הַמְּקַח שֶׁלְּפָנָיו, חֲזוֹר בּוֹ שֶׁל אַרְבָּעִים - נוֹטְלִין
הֵימְנוֹ עֶשֶׂר סְלָעִים וּמְחִזְרִין אֶת הַמְּקַח
שֶׁלְּפָנָיו. חֲזוֹר בּוֹ שֶׁל שְׁלֹשִׁים - נוֹטְלִין הֵימְנוֹ
עֶשֶׂר סְלָעִים וּמְחִזְרִין אֶת הַמְּקַח שֶׁלְּפָנָיו,
חֲזוֹר בּוֹ שֶׁל עֶשְׂרִים - נוֹטְלִין הֵימְנוֹ עֶשֶׂר
סְלָעִים, וּמְחִזְרִין אֶת הַמְּקַח שֶׁלְּפָנָיו, חֲזוֹרוּ
בְּהוֹן כָּלֶם, אִם נָטְלוּ מִכֶּלֶם עֶשֶׂר וְעֶשֶׂר הַמְּקַח
תְּפוּס לְרֵאשׁוֹן.

ט. הַמְקַדֵּשׁ שְׂדֵה אַחוּזָתוֹ שְׁלֹא בְּשַׁעַת
הַיּוֹבֵל, בֵּיתוֹ וּמִטְּלָטְלִין, בֵּין בְּשַׁעַת הַיּוֹבֵל
וּבֵין שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַיּוֹבֵל - כּוֹפִין אֶת הַבְּעֲלִים
לְפִתַח רֵאשׁוֹן. אָמַר אֶחָד - הָרִי שְׁלִי בְּעֶשְׂרִים
וְאֶחָד - כּוֹפִין אֶת הַבְּעֲלִים לְתֵן עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ.
עֶשְׂרִים וְשָׁנִים - כּוֹפִין אֶת הַבְּעֲלִים לְתֵן
עֶשְׂרִים וְשִׁבְעֵי, בְּעֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ - כּוֹפִין אֶת
הַבְּעֲלִים לְתֵן עֶשְׂרִים וְשִׁמוֹנֵה. בְּעֶשְׂרִים
וְאַרְבָּעֵה - כּוֹפִין אֶת הַבְּעֲלִים לְתֵן עֶשְׂרִים
וְתִשְׁעֵה. בְּעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ - כּוֹפִין אֶת
הַבְּעֲלִים לְתֵן שְׁלֹשִׁים. פְּחוֹת מִכֵּן - אֵין כּוֹפִין
אֶת הַבְּעֲלִים, שְׂאֵין כּוֹפִין אֶת הַבְּעֲלִים אֲלֵא
כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ. רְצוֹ הַבְּעֲלִים לְגֹאֹל - הָרְשׁוּת
בְּיָדוֹ. נוֹתְנִין שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד דִּינָר. בֵּית שְׂמַאי
אוֹמְרִים: יֵשׁ חֲמֵשׁ לְתוֹסֶפֶת. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים: אֵין חֲמֵשׁ לְתוֹסֶפֶת.

י. אֵין לְאָדָם לְהַקְדִּישׁ אֶת כָּל נִכְסָיו, אִם
הַקְּדִישׁ אֶת כְּלָן - הָרִי הֵן מִקְדִּישִׁין. אֵין אָדָם
רֵשָׁאֵי לְהַחְרִים אֶת כָּל נִכְסָיו, וְאִם הַחְרִים
אֶת כְּלָן - הָרִי הֵן מְחַרְמִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר
(וַיִּקְרָא כּוֹ, כח): "מֵאָדָם" - וְלֹא כָּל אָדָם.
"מִבְּהֵמָה" - וְלֹא כָּל בְּהֵמָה. "מִשְׂדֵּה
אַחוּזָתוֹ" - וְלֹא כָּל שְׂדֵה אַחוּזָתוֹ. לְפִיכָךְ אִם
הַקְּדִישׁ אֶת כְּלָן - הָרִי הֵן מִקְדִּישִׁים. וְאִם
הַחְרִים אֶת כְּלָן - אֵין מְחַרְמִים. אָמַר רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה: אִם לְגִבּוֹהַ אֵין אָדָם רֵשָׁאֵי
לְהַחְרִים אֶת נִכְסָיו, שְׁחָס הַמְּקוֹם עָלָיו, עַל
אַחַת כְּמָה וְכְמָה אָדָם חַיֵּב לְהִיּוֹת חָס עַל
נִכְסָיו. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: הָרִי הוּא
אוֹמֵר (דְּבָרִים יב, כ): "כִּי יִרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ

יב. כַּהֲנִים וְלוֹיִם - אֵין מַחְרִימִים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: כַּהֲנִים אֵין מַחְרִימִין - שְׁחָרְמִים שְׁלֵהֶם. לְוִיִּם מַחְרִימִים, שְׂאִין חֲרָמִים שְׁלֵהֶן. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּקַרְקָעוֹת, "כִּי אַחֲזַת עוֹלָם הוּא לָהֶם" (וַיִּקְרָא כה, לד), וְדְבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּמִּטְלָטְלִין - שְׂאִין חֲרָמִים שְׁלֵהֶן.

יג. שְׁלֵשָׁה חֲרָמִים הֵן (וַיִּקְרָא כז, כח): "אֲדָּ כָּל חֲרָם אֲשֶׁר יִחְרַם אִישׁ לֵה" וְגו' - אֱלוֹ חֲרָמֵי כַּהֲנִים. "כָּל חֲרָם קָדֵשׁ קָדָשִׁים הוּא לֵה" - אֱלוֹ חֲרָמֵי גְבוּהָ. "כָּל חֲרָם אֲשֶׁר יִחְרַם מִן הָאָדָם לֹא יִפְדֶּה" - אֱלוֹ חֲכִיבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין.

מִסֶּכֶת עֲרִכִין פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הַמוֹכֵר שְׂדֵהוּ בְשַׁעַת הַיּוֹבֵל - אֵין מִתָּר לְגֹאֹל פְּחוֹת מִשְׁתֵּי שָׁנִים שֶׁל תְּבוּאָה, שְׁנָאֲמַר (וַיִּקְרָא כה, טו): "בַּמִּסְפָּר שְׁנֵי תְבוּאוֹת יִמְכַר לָךְ". הֵיתָה שְׁנַת שְׁבִיעִית או שָׁנִים כְּשֵׁנֵי אֲלֵיהוּ - אֵינוֹ עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְיָן. נָהָה שָׁנָה, וְאֶכְלָה שָׁנָה, וְהוֹבִירָה שָׁנָה - עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְיָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: פְּעָמִים שְׁיֻכַּל לְאָכוֹל הַיִּמְנָה שֶׁלֹּשׁ תְּבוּאוֹת בְּשְׁתֵּי שָׁנִים, כִּיִּצַד? הַנִּיחָה וַיִּצָא, הֵיאָה בְּהָ תְבוּאָה לְקַצֵּר וַיִּזְתִּים לְבָצֵר, וַעֲנִבִים לְמִסּוֹק, לֹא יֵאמַר לוֹ: 'הַנִּיחָה לְפָנַי מִלֵּאָה כְּמוֹ שֶׁהַנְּחִיתָה לְפָנַי מִלֵּאָה', אֲלֵא אוֹכַל שָׁנָה אַחַת וּמִסְתַּלֵּק. הַקָּנִים וְהַזְּמוּרוֹת וּפְרוֹת שְׁקָמָה בְּתוֹכָהּ - הָרִי הֵן כְּפְרוֹת. אֵילָן שְׁנָקֶצֶן, או שְׁיֻכֵּשׁ - שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין בּוֹ. כִּיִּצַד יַעֲשֶׂה? יִמְכַר וַיִּלְקַח בְּהֵן קָרְקַע וַיֵּאכַל פְּרוֹתֶיהָ.

ב. מִכְרָה לְרֵאשׁוֹן בְּמִנְהָ, מִכַּר לְרֵאשׁוֹן וְלִשְׁנֵי בְּמֵאִתִּים - אֵין מַחֲשֵׁב אֲלֵא עִם הָרֵאשׁוֹן, שְׁנָאֲמַר (וַיִּקְרָא כה, כז): "לֹאֲשֶׁר מִכַּר לוֹ". לְרֵאשׁוֹן בְּמֵאִתִּים, וּמִכַּר לְרֵאשׁוֹן וְלִשְׁנֵי בְּמִנְהָ - אֵין מַחֲשֵׁב אֲלֵא עִם הָאֲחֵרוֹן, שְׁנָאֲמַר: "לֹאִישׁ אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ", רִצָּה אָבִיו, או אָחִיו, או אָחָד מִן הַקְּרוֹבִים שֶׁל רֵאשׁוֹן לְגֹאֹל - הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ, וְשֶׁל שְׁנֵי - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. לֹא יִמְכַר בְּרַחוּק וַיִּגְאֹל בְּקָרוֹב,

אֵת גְּבֻלָּהּ כַּאֲשֶׁר דְּבַר לָךְ" וְגו', אִי אֲפָשָׁר שֶׁהַבֶּשֶׂר מִבְּאִישׁ בְּקִדְרָה, וְהֵלֵא תֹאכְלוּ, הָא אֵינוֹ אָמַר (דְּבָרִים יב, כ): "וְאָמַרְתָּ אֲכָלָה בְּשֶׂר", אֲלֵא לְתֹאבוֹן, יָכוֹל הוּא לֹקַח מִן הַשּׁוֹק וְאוֹכֵל, תִּלְמוּד לֹמַר (דְּבָרִים יב, כא): "וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנֶךָ וְאָכַלְתָּ", יָכוֹל יִכְנַס בְּהֵן וַיִּשְׁחַטֵם כֹּלֶם, וַיַּעֲלֵם? תִּלְמוּד לֹמַר "מִבְּקָרְךָ" וְלֹא כָּל בְּקָרְךָ, "מִצֹּאֲנֶךָ" וְלֹא כָּל צֹאֲנֶךָ. וְכֵן הֵיאָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּן עֲזַרְיָה אָמַר: מִי שֵׁישׁ לוֹ עֲשָׂרָה מְנָה - מִתְעַסֵּק בְּיָרֵק בְּקִדְרָה בְּכָל יוֹם. עֲשָׂרִים מְנָה - מִתְעַסֵּק יָרֵק בְּקִדְרָה וְאֵלֶפֶס. חֲמִשִּׁים מְנָה - לֵיטְרָא בְּשֶׂר מְעַרְבֵי שַׁבַּת לְעַרְבֵי שַׁבַּת. מֵאָה מְנָה - לֵיטְרָא בְּשֶׂר בְּכָל יוֹם, אָף עַל פִּי שְׂאִין רֵאִיָּה לְדָבַר, זְכוֹר לְדָבַר, שְׁנָאֲמַר (יִשְׁעִיָּה ז, כא): "בַּיּוֹם הַהוּא תִּחְיֶה אִישׁ עֲגֻלַת בְּקָר וּשְׁתֵּי צֹאן וְהֵיאָה מְרַב עֲשׂוֹת חֶלֶב יֵאכַל חֲמָאָה" - מִמֵּאָה לֹג חֶלֶב יוֹצֵא לֹג חֲמָאָה. רַבִּי אָמַר: הָרִי הוּא אָמַר (וַיִּקְרָא יז, יג): "אֲשֶׁר יִצְוֶד צִיד חַיָּה או עוֹף אֲשֶׁר יֵאֲכַל" וְגו', וְהֵלֵא סוֹפְנוֹ לְרֹבּוֹת שְׂרִישׁ וְשִׁלְקָח וּשְׁנַתָּן לוֹ בְּמִתְנָה, הָא אֵינוֹ אָמַר "וְאָמַרְתָּ אוֹכְלָה בְּשֶׂר" אֲלֵא בְּהַזְמִנָּה הַזֹּאת.

יא. הַמְּקַדֵּשׁ חֲצִי עַבְדוֹ וְחֲצִי שְׁפַתּוֹ - הוּא וְכֵהֵן שְׁתַּפִּין בּוֹ. חֲרָמֵי כַּהֲנִים שֶׁהַקְּדִישׁן לְהַקְדֵּשׁ הַמְּזֻבָּח, או לְהַקְדֵּשׁ בְּדֵק הַבַּיִת - לֹא עֲשֶׂה כְּלוּם. הַקְּדֵשׁ הַמְּזֻבָּח שֶׁהַקְּדִישׁוֹ לְחֲרָמֵי כַּהֲנִים, או לְהַקְדֵּשׁ בְּדֵק הַבַּיִת - לֹא עֲשֶׂה כְּלוּם, אֲבָל הַקְּדֵשׁ בְּדֵק הַבַּיִת שֶׁהַקְּדִישׁוֹ לְחֲרָמֵי כַּהֲנִים, או לְהַקְדֵּשׁ הַמְּזֻבָּח - מֵה שְׁעֵשֶׂה עֲשׂוּי, חֲרָמֵי כַּהֲנִים - אֵין לָהֶם פְּדִיוֹן, וְאֵין יוֹצֵאִין בַּיּוֹבֵל, חֲרָמֵי יִשְׂרָאֵל - רִצּוֹ הַבְּעָלִים לְגֹאֹל - הַרְשׁוֹת בַּיָּד כֵּהֵן. חֲרָמֵי יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן שְׁבָאוּ לֵיד כֵּהֵן - הָרִי הֵן כְּחֻלִּין לְכָל דָּבַר, סֵתֵם חֲרָמִים לְהַדְרִיט, וּמִפְרָשׁ לְגְבוּהָ, שְׁנָאֲמַר (וַיִּקְרָא כז, כח): "כָּל חֲרָם קָדֵשׁ קָדָשִׁים הוּא לֵה". רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בְּתִירָא אָמַר: סֵתֵם חֲרָמִים לְגְבוּהָ וּמִפְרָשׁ לְהַדְרִיט, שְׁנָאֲמַר (וַיִּקְרָא כז, כא): "כְּשֵׁדָה הַחֲרָם".

לגר תושב אלא לעובד כוכבים, שנאמר (ויקרא כה, ז): "או לעקר משפחת גר", נעשה כמזל לעבודת כוכבים.

ה. המקדש בית בבתי ערי חומה - הרי זה גואל מיד, וגואל לעולם, לא גאלו - צמת להקדש. המוכר בית בבתי ערי חומה - הרי זה גואל מיד, גואל והולך כל שנים עשר חדש. לא גאלו כל שנים עשר חדש - צמת ללוקח. מכרה לראשון ועמד הראשון ומכרה לשני - הרי זה גואל מיד, גואל והולך כל שנים עשר חדש, לא גאלו כל שנים עשר חדש - צמת לשני.

ו. המקדש בית בבתי חצרים - הרי זה גואל מיד, גואל והולך לעולם. גאלה אחר - יוצא לבעלים ביוכל. המוכר בית בבתי חצרים - הרי זה גואל מיד, גואל והולך לעולם, שאם הגיע יוכל ולא גאלה - יוצא לבעלים ביוכל. בתי חצרים, אף על פי שיש להם חומת גג - אינו בבתי ערי חומה.

ז. עיר שנפלה חומתה - כל המצוה הזאת נוהגת בה. בנה בית חוצה לה - נדון בבתי חצרים. בתי ערי חומה וחוצה לארץ - הכל הולך אחר העקר. ירושלים וערי מקלט ומעשר שני - הכל הולך אחר הנוף. הבורגנין, והמגדל, והשוכף שבתוכה - הרי הן בבתי ערי חומה. והדירים, והגנות, והפרדסות שבתוכה. רבי מאיר אומר: הרי הן בבתי ערי חומה. וחכמים אומרים: הרי הן כשדות. בית בנוי בחומה; רבי יהודה אומר: כאלו הוא בחוץ. רבי שמעון אומר: כאלו הוא בפנים. בתי בדין שפתחיהם לפנים וחללן לחוץ, או שפתחיהן לחוץ וחללן לפנים; בית שמאי אומרים: אין פודין בהם מעשר שני, כאלו הם בפנים, אין אוכלים בהם קדשים קלים כאלו הם בחוץ. בית הלל אומרים: מכנגד החומה ולפנים כלפנים, מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ. אמר רבי יוסי: זו משנת רבי עקיבא, משנה הראשונה; בית שמאי אומרים: אין פודין בהם מעשר שני כאלו הם בחוץ, ואין אוכלים בהם קדשים קלים כאלו הם בפנים.

ברע ויגאל ביה, לא ילוה ויגאל לחצאין, ובהקדש - מתר בכלן. זה חמר בהדיוט מבהקדש. אמר רבי שמעון: מפני מה בהדיוט לא דחק הכתוב שאם הגיע היובל ולא נגאל היוצא הוא לבעלים ביוכל, מפני מה בהקדש דחק עליו הכתוב שאם הגיע ולא נגאלה חלוט הוא שדה להקדש.

ג. אין אדם רשאי למכור שדה אחרותו ולהניחה בפנדתו, ולקח בהם בהמה, ולקח בהם כלים, ולקח בהם עבדים, ולגדל בהם בהמה דקה, אפלו לעשות בהם סחורה, אלא אם כן העני. אם מכר - הרי זה מכור. אין אדם רשאי למכור את בתו, ולהניחה בפנדתו ולקח בהם בהמה, ולקח כלים, ולקח בהם עבדים, ולגדל בהן בהמה דקה, ואפילו לעשות בהן סחורה, אלא אם כן העני, ואם מכר - הרי זה מכור. אין אדם רשאי למכור את עצמו, ולהניח בפנדתו, ולקח בהם בהמה, ולקח בהם כלים, ולקח בהם עבדים, ולגדל בהן בהמה דקה, ואפלו לעשות בהן סחורה, אלא אם כן העני, ואם מכר - הרי זה מכור.

ד. אמר רבי יוסי ברבי חנינא: בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית! כיצד? אדם עושה מלאכה מפרות עברה, התחיל מוכר במטלטלין, שנאמר (ויקרא כה, יד): "וכי תמכרו ממכר לעמיתך". לא הרגיש, התחיל מוכר שדה אחרותו, שנאמר (שם כה, כה): "כי ימוך אחיך ומכר מאחרותו", לא באת לידו, עד שמכר את ביתו, שנאמר (שם כה, כט): "ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה", לא באת לידו, עד שמכר את בתו, שנאמר (שמות כא, ז): "וכי ימכר איש את בתו לאמה", לא באת לידו עד שלוה ברבית, שנאמר (ויקרא כה, לה): "כי ימוך אחיך ומטה ידו", ונאמר (שם שם, לו): "אל תקח מאתו נשך ותרכיב", לא באת לידו עד שמוכר את עצמו, שנאמר (שם שם, ט): "כי ימוך אחיך עמך ונמכר לך", ולא לך אלא לגר, שנאמר "ונמכר", ולא לגר צדק אלא לגר תושב, שנאמר: "ונמכר לגר", ולא

בית הלל אומרים: בלשכות, את שפתחה לפנים - כלפנים, את שפתחה לחוץ - כלחוץ. אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי: וכי אין לנו מקפות חומה אלא אלו בלבד? הרי הוא אומר (דברים ג, ד): "ששים עיר כל חבל ארוב וגו' כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה וגו', אלא כיון שגלו ישראל לכבל - בטלה מהן מצות ערי חומה. וכשעלו מן הגולה, מצאו אלו שמקפות חומה מימות יהושע בן נון, וקדשום, ולא אלו בלבד, אלא כל שתבא לה במסרת שמקפות חומה מימות יהושע בן נון. כל המצוה הזאת נוהגת בה, ושקדשום מכאן ואילך - כל המצוה הזאת נוהגת בה.

ח. חמר בכתי ערי חומה שאין בשדה אחוזה, ובשדה אחוזה שאין בכתי ערי חומה, שכתתי ערי חומה אין יוצאין ביובל. אם לא גאלה כל שנים עשר חדש - צמת ללוקח, מה שאין כן בשדה אחוזה. חמר בשדה אחוזה, שהמקדיש שדה אחוזתו שלא בשעת היובל - אין מתר לגאול פחות משתי שנים. יוצאין ביובל ובגרעון, מה שאין כן בכתי ערי חומה.

ט. אין עושין שדה מגרש, ולא מגרש שדה, מגרש עיר, ולא עיר מגרש. רבי אליעזר אומר: במה דברים אמורים? בערי הלויים, אבל בערי ישראל - עושין שדה מגרש, ומגרש שדה, מגרש עיר, ולא עיר מגרש - כדי שלא יחריבו את ערי ישראל. לא יסתר אדם את ביתו לעשותו גנה, לא ישע אדם את חרבתו גנה, מפני שהוא כמחריב את ארץ ישראל. רבי שמעון בן גמליאל אומר: נוטע אדם את חרבתו גנה, שכך הוא ישובה. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אלפים אמה תחום ערי הלויים, צא מהן אלף אמה מגרש, נמצא מגרש, והשאר שדות וכרמים.

מִסְקַת תְּמוּרָה פָּרֶק ראשון

א. הממיר אפלו בשבת - הרי זה מומר, וסופג את הארבעים. כהנים אין ממירים

בקדשי ישראל. ישראל - אין ממירין בקדשי כהנים, שאין אדם עושה תמורה בזבח שאינו שלו. בכור אצל ישראל עושה תמורה. אצל הכהנים - אין עושה תמורה; דברי רבי עקיבא. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כיון שבאו לירי כהן - זה זה אין עושין בו תמורה, זו מה יעשה לה? תרעה עד שתסתאב ותאכל לבעלים במום.

ב. אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים - אין רשאי להמיר, בין בחול בין בשבת. אין משניין אותן מקדשתן, אפלו מקדשה קלה לקדשה חמורה, ואין צריך לומר מקדשה חמורה לקדשה קלה. אמר על הבכור על השלמים - 'הרי אלו עולה' - לא אמר כלום, ואין צריך לומר לעולה. 'הרי זה בכור והרי זה שלמים' - מחרימין אותן ומקדישין אותן הקדש עליו.

ג. אלו הם חרמים: האומר 'חרם זה לפה'ן. אלו הם הקדשות - האומר: 'הקדש זה לבדק הבית. מן כמה הוא נותן קדשים שחיב באחריותו, כגון חטאת ואשם. האומר 'הרי זה עלי עולה'; 'הרי זה עלי שלמים' - נותן דמי בלן. קדשים שאין חיב באחריותו, כגון הבכור והמעשר, והאומר 'הרי אלו עולה'; 'הרי אלו שלמים' - נותן טובת הנאתו. וכמה טובת הנאתו? אומר כמה אדם רוצה לתן בעולה שאין צריך לה לקח בכור לתנו לבן בתו.

ד. עושין תמורה באחרים. עושין תמורה זה בזה. עושין תמורה אחד בשנים ושנים באחד, אחד במאה ומאה באחד; רבי שמעון אומר: אין עושין תמורה אלא אחד באחד, שנאמר (ויקרא כז, י): 'בהמה בבהמה ולא בהמות בבהמה'. אמרו לו: כשם שהבהמה יחידה קרויה בהמה - כך בהמות הרבה קרויות בהמה, שנאמר (יונה ד, יא): 'ובהמה רבה'.

ה. אמר: 'רגלה של זו עולה' - אין בלה עולה אלא אותה הרגל בלבד. מה יעשה לה? תמכר לחיבי עולות חוץ מרגלה ודמיה

חֲלִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: אֵין בְּלָה עוֹלָה. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּדָבָר שְׂאִין הַנְּשֻׁמָּה תְלוּיָהּ בּוֹ, וְדְבָרֵי רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּדָבָר שֶׁהַנְּשֻׁמָּה תְלוּיָהּ בּוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: עוֹשִׂין תְּמוּרָה שְׁלָמִין בְּאֲבָרִים, עוֹשִׂין תְּמוּרָה בְּרוּבֵעַ וְנִרְבָּע, וְנִרְבָּע בְּמִקְצָה, וּבְנִעְבָד בְּאַתְנָן, וּבְמַחִיר וְכִלְאִים, וּבִטְרַפָּה וּבִיּוֹצֵא דֶפֶן; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַכִּלְאִים וְהִטְרַפָּה, וְיוֹצֵא דֶפֶן, וְטַמְטוּם וְאַנְדְרוּגִינוּס - לֹא קְדוּשִׁין וְלֹא מְקַדְּשִׁין.

ו. הַמְקַדֵּשׁ בְּעַל מוּם לְמִזְבֵּחַ - עוֹבֵר בַּחֲמֻשָּׁה לְאוּיִן: בַּל תִּקְדִּישׁ, בַּל תִּשְׁחַט, בַּל תִּזְרַק אֶת הַדָּם, וּבַל תִּקְטִיר חֲלָבּוֹ, וּבַל תִּקְטִיר מִקְצָתוֹ, שְׁנֵאמַר (וַיִּקְרָא כַב, כֹּא): "תָּמִים יִהְיֶה לְרִצּוֹן כָּל מוֹם" וְגו'. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף מִשׁוּם 'בַּל תִּקְבַּל אֶת דְּמוֹ'. הַקְדִּישׁוּ וְלֹא שְׁחֹטוּ - אִינוּ חַיִּב אֱלָא אַחַת, הַקְדִּישׁוּ וּשְׁחֹטוּ וְזָרַק אֶת דְּמוֹ - חַיִּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, הַמְקַדֵּשׁ רוּבֵעַ וְנִרְבָּע, מִקְצָה וְנִעְבָד, אֶתְנָן וּמַחִיר, שְׂרוּעַ וְקָלוּט - עוֹבֵר מִשׁוּם שְׁמוֹת הַלָּלוּ, וְהָרִי הֵן כְּבַעְלֵי מוּמִין שְׁקָדִים הַקְדִּישׁ אֶת מוּמָם, וְאִין יוֹצֵאִין לְחִלִּין, אֱלָא עַל מוּם קְבוּעַ בַּלְבַד. הַמְקַדֵּשׁ תְּמִימִים לְבָדֵק הַבֵּית - חַיִּב בְּעֵשֶׂה' וְלֹא תַעֲשֶׂה'; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִין חַיִּב אֱלָא מִשֵּׁם אֶחָד בַּלְבַד. הַמְקַדֵּשׁ תְּמִימִים לְבָדֵק הַבֵּית - אִין פּוֹדִין אוֹתוֹ אֱלָא לְמִזְבֵּחַ בַּלְבַד, הַמְקַדֵּשׁ בְּעַל מוּם לְמִזְבֵּחַ. רִצָּה לְפִדּוֹתוֹ לְהַקְדֵּשׁ בְּדֵק הַבֵּית - הַרְשׁוֹת בִּידּוֹ. הַגֹּלֵד - אִין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, וְאִין צְרִיךְ לוֹמַר וְלֵד הַגֹּלֵד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַגֹּלֵד - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, הַצְּבוּר - אִין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. בְּהַמַּת צְבוּר - אִין עוֹשִׂין תְּמוּרָה. הַשְּׁתַּפִּין - אִין עוֹשִׂין תְּמוּרָה, וּבְהַמַּת הַשְּׁתַּפִּין - אִין עוֹשִׂין תְּמוּרָה. בְּהַמָּה שְׁחֻצְיָה קִדְשׁ וְחֻצְיָה חוּל - לֹא עוֹשֶׂה וְלֹא נַעֲשִׂית, וְלֹא הַזְּבַח הֵבֵא מִחַמַּת תְּמוּרָה עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.

אז, קְרִבְנוֹת צְבוּר - דוּחִים אֶת הַשְּׁבֶת וְאֶת הַטְּמֵאָה, קְרִבְנוֹת יָחִיד - אִינֵם דוּחִים לֹא

הַשְּׁבֶת וְלֹא הַטְּמֵאָה; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב: מְצִינוּ בַּחֲבִיתִי כִּהֵן מְשִׁיחַ וּפְרִיּוֹם הַכַּפּוּרִים וְהַפֶּסֶח, שֶׁהֵן קְרִבְנוֹת יָחִיד וְדוּחִין אֶת הַשְּׁבֶת וְאֶת הַטְּמֵאָה. מְצִינוּ בְּפֶר הֵבֵא עַל כָּל הַמְצוֹת, וְשִׁעוּרֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, וְחִגְיָה, שְׁקִרְבְּנוֹת צְבוּר; וְאִינֵם דוּחִין, לֹא אֶת הַשְּׁבֶת וְלֹא אֶת הַטְּמֵאָה. כָּל אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב: כָּל שֵׁשׁ לוֹ זְמַן קְבוּעַ מִן הַתּוֹרָה, וְאִין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִעֵרֵב שְׁבֶת - דוּחָה אֶת הַשְּׁבֶת. וְכָל שְׂאִין לוֹ זְמַן קְבוּעַ מִן הַתּוֹרָה, וְיָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִעֵרֵב שְׁבֶת - אִין דוּחָה אֶת הַשְּׁבֶת.

ח. אֵלוּ דְּבָרִים שְׂבִין קְרִבְנוֹת צְבוּר לְקְרִבְנוֹת יָחִיד: שְׁקִרְבְּנוֹת צְבוּר תַּחֲלַת הַקְּדִשָּׁן מוּעֲלִין בְּהֵן, קְרִבְנוֹת, יֵשׁ מִהֵן שְׁמוּעֲלִין בְּהֵן וְיֵשׁ מִהֵן שְׂאִין מוּעֲלִין בְּהֵן. יֵשׁ מִהֵן חֲטָאת מִן הַצֹּאֵן הֵבֵא עַל 'לֹא הוֹדַע', וְכֹל קִדְשֵׁי קְדָשִׁים וְנֶאֱכָלִין לְפָנִים מִן הַקְּלָעִים, וְנֶאֱכָלִין לְזָכְרֵי כְּהוֹנָה וְנֶאֱכָלִין בְּיוֹם וּבְלֵילָה, מֵה שְׂאִין בְּקְרִבְנוֹת יָחִיד. קְרִבְנוֹת יָחִיד עוֹשִׂין תְּמוּרָה וּבָאִים בְּשִׁתְּפוּת, יֵשׁ מִהֵן חֲטָאת מִתְּה וְחֲטָאת נִקְבָּה, אֲשֶׁם וְדָאִי וְאֲשֶׁם תְלוּי, וּבָאִין מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְטַעוּנִין סְמִיכָה מֵה שְׂאִין בְּקְרִבְנוֹת צְבוּר.

ט. אֵלוּ דְּבָרִים שְׂבִין בְּהַמָּה לְעוֹפוֹת, שֶׁהַבְּהֵמָה דוּחָה אֶת הַשְּׁבֶת וְדוּחָה אֶת הַטְּמֵאָה, וְנוֹהֶגֶת בְּצְבוּר כִּיחִיד, וְיֵשׁ בָּהּ חֲטָאת מִתְּה, וְחֲטָאת נִקְבָּה, וְאֲשֶׁם וְדָאִי, וְאֲשֶׁם תְלוּי, וְתוֹרָה, וְשְׁלָמִים, וּבָאָה מִן הַמַּעֲשֵׂר, וּקְרָבָה בְּבָמָה, וְטַעוּנָה סְמִיכָה וְנִסְכִּים וְתַנּוּפַת חֲזוּה וְשׁוֹק, וְטַעוּנָה מִתָּן אַרְבַּע, וְיֵשׁ מִדְּמָה נִכְנַס לְפָנִים וְלְפָנֵי וְלְפָנִים, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּעוֹפוֹת.

י. אֵלוּ דְּבָרִים שְׂבִין עוֹפוֹת לְבְּהֵמָה: שֶׁהָעוֹפוֹת תַּחֲלַת הַקְּדִשָּׁן מוּעֲלִין בְּהֵן. וּבְהַמָּה, יֵשׁ הִימָנָה שְׁמוּעֲלִין בָּהּ וְיֵשׁ הִימָנָה שְׂאִין מוּעֲלִין בָּהּ. וְהַכְּשֵׁרוֹ לְהֵבִיא נִקְבוֹת כְּזוֹכְרִים לְעוֹלוֹת, וּבַעֲלֵי מוּמִין כְּנִקְבוֹת לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, וְיֵשׁ מִהֵן חֲטָאת הַעוֹף הֵבֵא עַל הַסֶּפֶק, וְכֹלֵן קִדְשֵׁי קְדָשִׁים, וְנֶאֱכָלִין לְפָנִים מִן הַקְּלָעִים וְנֶאֱכָלִים לְזָכְרֵי כְּהוֹנָה, וְנֶאֱכָלִים לְיוֹם וְלֵילָה, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּבְהֵמָה.

יא. וְאֵלוּ דְבָרִים שְׁבִין מְנַחֲת לְעוֹפוֹת, שֶׁהַמְנַחֲת נוֹהֶגֶת בְּצַבּוֹר כִּיחִיד, וְדוּחֹת אֶת הַשִּׁבְת וְאֶת הַטְּמָאָה, וְטְעוֹנוֹת הַגְּשָׁה וְתַנּוּפָה וְטְעוֹנוֹת כְּלִי, וְדְבָרִים אֲחֵרִים הַבָּאִין חוֹבָה לָהֶן, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּעוֹפוֹת.

יב. וְאֵלוּ דְבָרִים שְׁבִין עוֹפוֹת לְמְנַחֲת:
שֶׁהַעוֹפוֹת בָּאִין בְּשִׁתְּפוֹת וּמְתִירִין מְחֻסְרֵי כִפְרָה, וְהֵתֵר מְכַלֵּל אֶסְוִרִין בְּקִדְשׁ, וְחִיבִים עָלֶיהָ בְּחוּץ, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּמְנַחֲת. וְלֵד חֲטָאת וְתַמּוּרַת חֲטָאת שְׁמֵתוּ בְּעָלֶיהָ - עוֹשֶׂה תַמּוּרָה. וְשֶׁאֲבָדָה, וְשֶׁנִּמְצְאָת עַד שֶׁלֹּא כִפְרוּ הַבְּעָלִים - עוֹשֶׂה תַמּוּרָה. מִשְׁכִּפְרוּ בְּעָלִים - אִין עוֹשֶׂה תַמּוּרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִף שְׁכִפְרוּ הַבְּעָלִים. וְשֶׁעֲבָרָה שְׁנֵתָה יְהוּ מֵתוֹת, וּבְצַבּוֹר מְצִינּוּ בְּוֹלֵד חֲטָאת וּבְתַמּוּרַת חֲטָאת, וּבְחֲטָאת שְׁמֵתוּ בְּעָלֶיהָ, בְּיַחֲדִיד דְּבָרִים אֲמוּרִין וְלֹא בְּצַבּוֹר, אִף אֵלוּ בְּיַחֲדִיד דְּבָרִים אֲמוּרִין וְלֹא בְּצַבּוֹר. חֵמֵר בְּזִבְח שְׂאִין בְּתַמּוּרָה, וּבְתַמּוּרָה שְׂאִין בְּזִבְח, שֶׁהַזִּבְח דְּוָחָה אֶת הַשִּׁבְת, וְאֶת שְׁטַמְאָה נוֹהֶג בְּצַבּוֹר כִּיחִיד, וְעוֹשֶׂה תַמּוּרָה, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּתַמּוּרָה. חֵמֵר בְּתַמּוּרָה, שֶׁהַתַּמּוּרָה קְדוּשָׁה חֵלָה עָלֶיהָ בְּעֵלֶת מוּם קְבוּעַ, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּזִבְח. רַבִּי יוֹסִי בְּרַי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁגָגָה כְּדוּן.

<p>15</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>יז 17</p>	<p>עלות השחר 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א 8:55 סו"ז תפלה - מג"א 9:54 שקיעה 4:29 בבלי: נדה גג • ירושלמי: ערובין יא • תוספתא: בכורות ז נ"ך: איוב כב-כג • רמב"ם: מכירה כד</p>
<p>16</p>	<p>שני Monday</p>	<p>יה 18</p>	<p>עלות השחר 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א 8:56 סו"ז תפלה - מג"א 9:54 שקיעה 4:29 בבלי: נדה נד • ירושלמי: ערובין יב • תוספתא: ערכין א נ"ך: איוב כד-כה • רמב"ם: מכירה כה</p>
<p>17</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>יט 19</p>	<p>עלות השחר 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א 8:56 סו"ז תפלה - מג"א 9:55 שקיעה 4:30 בבלי: נדה נה • ירושלמי: ערובין יג • תוספתא: ערכין ב נ"ך: איוב כז-כח • רמב"ם: מכירה כז</p>
<p>18</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>כ 20</p>	<p>עלות השחר 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א 8:57 סו"ז תפלה - מג"א 9:55 שקיעה 4:30 בבלי: נדה נו • ירושלמי: ערובין יד • תוספתא: ערכין ג נ"ך: איוב כח-כט • רמב"ם: מכירה כח</p>
<p>19</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>כא 21</p>	<p>עלות השחר 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א 8:57 סו"ז תפלה - מג"א 9:56 שקיעה 4:31 בבלי: נדה נז • ירושלמי: ערובין טו • תוספתא: ערכין ד נ"ך: איוב ל-לא • רמב"ם: מכירה כח</p>
<p>20</p>	<p>שישי Friday</p>	<p>כב 22</p>	<p>עלות השחר 6:04 סו"ז קר"ש - מג"א 8:58 סו"ז תפלה - מג"א 9:56 שקיעה 4:31 בבלי: נדה נח • ירושלמי: ערובין טז • תוספתא: ערכין ה נ"ך: איוב לב-לג • רמב"ם: מכירה כט</p>
<p>21</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>כג 23</p>	<p>עלות השחר 6:04 סו"ז קר"ש - מג"א 8:59 סו"ז תפלה - מג"א 9:57 שקיעה 4:31 בבלי: נדה נט • ירושלמי: ערובין יז • תוספתא: תמורה א נ"ך: איוב לד-לה • רמב"ם: מכירה ל</p>

Candle Lighting 4:14 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 5:44 זמן מוצש"ק

מברכים חודש טבת המולד: דאנערשטאג ביינאכט, 2 מינוט און 8 חלקים נאך 8

דוּרְךָ דַעַם וְזֹאֵס אַ אִיד אִיז מְקַיֵּים מְצוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וְזֵעֵט עַר אָנְהוּיבֵן צו גַּעְדַּעֲנִקֶען און מְעַר נִישְׁט פֿאַרְגַּעסן.

(סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת זִכְרֵיהֶן סִימָן ו')